

15558

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**İSTANBUL'DA KENT MOBİLYALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ
“SULTANAHMET MEYDANI ÖRNEĞİ”**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Mimar Eda YILDIRIM
(502011491)**

**Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 26 Nisan 2004
Tezin Savunulduğu Tarih : 17 Mayıs 2004**

**Tez Danışmanı : Doç. Dr. Nilgün ERGÜN
Diğer Jüri Üyeleri Prof. Dr. Ahmet Cengiz YILDIZCI
Yard.Doç.Dr. Reyhan YİĞİTER**

NEgu
Ahmet Cengiz
Reyhan

MAYIS 2004

ÖNSÖZ

Kent mobilyaları, sadece İstanbul'da değil dünyadaki çoğu tarihi şehirlerde, araştırmalara konu olmakta, kentlerin kimliklerini belirleyen etkin elemanlar haline gelmekte, bazen de sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışma, hem konuya dikkat çekmek hem de soruna bölgesel çözüm üretmek amacıyla yapılmıştır. Bu yüzden çalışmanın sonraki araştırmalarla geliştirilmesini ve yapılacak uygulamalara ışık tutmasını ümit ederim.

Yüksek lisans öğrenimim boyunca yardımlarından ve özel ilgisinden dolayı sevgili hocam Nilgün Ergün'e, çalışmamda ilgileri ve yardımlarından dolayı Eminönü Belediyesi çalışanları ile özellikle Park ve Bahçeler Müdürü Atilla Yıldırım'a, fikirlerinden çok faydalandığım, bitmek tükenmez enerjisiyle beni yüreklendiren sevgili dayım Habip Biber ile arkadaşım Zehra'ya, çevirilerde emeği geçen Meltem ve Peter'a, sabrı ve emeğiyle her zaman yanımda olan Serpen'e, her türlü yardımları ve manevi destekleri ile bana her zaman destek olan aileme, özellikle bu konuda beni teşvik eden babama ve canım anneme teşekkür ederim.

Mayıs 2004

Eda Yıldırım

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ	v
ŞEKİL LİSTESİ	vi
RESİM LİSTESİ	viii
ÖZET	xiii
SUMMARY	xv
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Konusu ve Önemi	1
2. KENT MOBİLYALARININ TANIMI VE ÖZELLİKLERİ	3
2.1. Kent Mobilyalarının Tarihsel Gelişimi	3
2.2. Kent Mobilyalarının Sınıflandırılması	5
2.2.1. Amaçlarına Göre Kent Mobilyaları	5
2.2.1.1. İşlevsel Amaçlı Mobilyalar	5
2.2.1.2. Görsel Amaçlı Mobilyalar	12
2.2.2. İçinde Bulundukları Mekana Bağlı Olarak Kent Mobilyaları	16
2.2.3. Teknik Donatısına Göre Kent Mobilyaları	18
2.2.3.1. Alt Yapıya Bağlı Kent Mobilyaları	18
2.2.3.2. Alt Yapıya Bağlı Olmayan Kent Mobilyaları	18
2.2.4. Hareketliliklerine Göre Kent Mobilyaları	18
2.3. Kent Mobilyalarında Tasarım İlkeleri ve Ölçütleri	18
2.3.1. Kent Mobilyalarının İşlevsel Ölçütleri	19
2.3.2. Kent Mobilyalarının Psikolojik Ölçütleri	19
2.3.3. Kent Mobilyalarının Teknolojik Ölçütleri	20
2.4. Kent Mobilyalarında Malzeme Seçimi ve Yapım Tekniği	21
2.5. Kent Mobilyalarının Bakımı	28
2.6. Kent Mobilyaları ve Vandalizm	29
2.6.1. Vandalizmin Tanımı ve Sebepleri	30
2.6.2. Vandalizmin Kent Mobilyası Tasarımına Etkileri ve Vandalizmin Önlenmesi	32
3. TARİHİ AÇIK ALANLARDA KENT MOBİLYALARI	35
3.1. Paris – Place de la Concorde Meydanı Örneği ve Kent Mobilyaları	36
3.2. Roma – Piazza Navona Meydanı Örneği ve Kent Mobilyaları	45
3.3. Londra – Trafalgar Meydanı Örneği ve Kent Mobilyaları	56
3.4. Bölümün Sonucu	70
4. SULTANAHMET MEYDANI'NIN KENT MOBİLYALARI AÇISINDAN İNCELENMESİ	72
4.1. Sultanahmet Semti ve Sultanahmet Meydanı' nın Konumu	72
4.2. Sultanahmet Meydanı' nın Tarihsel Gelişimi	73

4.3. Sultanahmet Meydanı' nın Kent Mobilyaları Açısından İncelenmesi	78
4.3.1. Sanat Öğeleri ve Eski Eserler	78
4.3.1.1. Burmalı Sütun(M.S.337)	79
4.3.1.2. Örme Sütun	80
4.3.1.3. Dikilitaş	81
4.3.1.4. Alman Çeşmesi	82
4.3.2. Zemin Kaplamaları	84
4.3.3. Aydınlatma Elemanları	86
4.3.4. Oturma Elemanları	87
4.3.5. Üst örtü Elemanları	89
4.3.6. Su Öğesi	89
4.3.7. Korkuluklar	90
4.3.8. Yönlendirme Tabelaları ve Bilgilendirme Levhaları	91
4.3.9. Satış Birimleri, Para Çekme Birimleri ve Telefon Kulüpleri	92
4.3.10. Yeşil öğeler	92
4.4. Bölümün Sonucu	94
 5. SULTANAHMET MEYDANI' NINDAKİ KENT MOBİLYALARININ KULLANICILAR AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	 98
5.1. Araştırmanın Yöntemi	98
5.1.1. Anket Sorularının Hazırlanması	98
5.1.2. Örneklem Modeli	99
5.1.3. Araştırmanın Hipotezi	99
5.2. Verilerin Analizi	100
5.2.1. Sultanahmet Meydanı'nı Ziyaret Edenlerin Sosyo-Demografik Yapısına İlişkin Bulgular	100
5.2.2. Sultanahmet Meydanı'nın Kullanımına İlişkin Bulgular	103
5.2.3. Sultanahmet Meydanı'ndaki Kent Mobilyalarına İlişkin Bulgular	108
5.3. Bölümün Sonucu	129
 6. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	 136
 KAYNAKLAR	 140
 EKLER	 144
 ÖZGEÇMİŞ	 150

TABLO LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 5.1.	: Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret edenlerin cinsiyetleri	100
Tablo 5.2.	: Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret edenlerin yaş grupları	100
Tablo 5.3.	: Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret edenlerin eğitim düzeyi	101
Tablo 5.4.	: Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret edenlerin meslekleri	102
Tablo 5.5.	: Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret edenlerin medeni hali	102
Tablo 5.6.	: Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret edenlerin ikamet yeri	103
Tablo 5.7.	: Ziyaretçilerin meydana ulaşmak için kullandıkları araç	103
Tablo 5.8.	: Ziyaretçilerin meydana ziyaret etmek için tercih ettikleri mevsim	104
Tablo 5.9.	: Ziyaretçilerin meydana ziyaret etmek için tercih ettikleri zaman	105
Tablo 5.10.	: Ziyaretçilerin meydana ziyaret ettikleri saat	105
Tablo 5.11.	: Ziyaretçilerin meydana ziyaret etme sıklığı	106
Tablo 5.12.	: Ziyaretçilerin meydana tercih etme sebebi	107
Tablo 5.13.	: Ziyaretçilerin kent mobilyasının anlamını bilip bilmemeleri	108
Tablo 5.14.	: Ziyaretçiler tarafından en sık kullanılan kent mobilyası	109
Tablo 5.15.	: Meydanda kullanım açısından en memnun kalınan kent mobilyası	110
Tablo 5.16.	: Meydanda kullanım açısından en memnun kalınmayan kent mobilyası	111
Tablo 5.17.	: Meydandaki kent mobilyalarının yeterli olup olmadığı	112
Tablo 5.18.	: Kent mobilyalarının tahrip edilme sebebi	113
Tablo 5.19.	: Meydan yeniden düzenlense kaldırılması istenen kent mobilyası	114
Tablo 5.20.	: Meydan yeniden düzenlense eklenmesi istenen kent mobilyası	115
Tablo 5.21.	: Kent mobilyalarının tarihi çevre ile uyumu	116
Tablo 5.22.	: Ziyaretçilerin yaş gruplarının meydana tercih etme sebebi ile çapraz karşılaştırması	117
Tablo 5.23.	: Meydanı ziyaret etme sıklığının meydana tercih etme sebebi ile çapraz karşılaştırması	119
Tablo 5.24.	: Ziyaretçilerin eğitim düzeylerinin kent mobilyasının anlamını bilme ile çapraz karşılaştırması	121
Tablo 5.25.	: Ziyaretçilerin eğitim düzeylerinin park yeniden düzenlense eklenmesi istenen kent mobilyası ile çapraz karşılaştırması	123
Tablo 5.26.	: Ziyaretçilerin eğitim düzeylerinin kent mobilyalarının bulundukları çevre ile uyumunun çapraz karşılaştırması	125
Tablo 5.27.	: Meydanı ziyaret etme sıklığı ile kent mobilyalarının bulundukları çevre ile uyumunun çapraz karşılaştırması	127
Tablo 5.28.	: Meydanı tercih etme sebepleri ile kent mobilyalarının bulundukları çevre ile uyumunun çapraz karşılaştırması	128

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil 2.1 : Rahat bir oturma eylemi için uygun boyutlar	19
Şekil 3.1 : Place de la Concorde	36
Şekil 3.2 : Place de la Concorde ilk tasarımı	37
Şekil 3.3 : Place de la Concorde şimdiki tasarımı	37
Şekil 3.4 : Place de la Concorde' un kuzeyinde bulunan soldaki bina	37
Şekil 3.5 : Place de la Concorde'un kuzeyinde bulunan sağdaki bina	38
Şekil 3.6 : Place de la Concorde' un kuzeyinde bulunan binalardan cephe detayı	38
Şekil 3.7 : Chevaux de Marly	38
Şekil 3.8 : Chevaux des Ailes	38
Şekil 3.9 : Sante Agnese kısmi plan ve kesiti	47
Şekil 3.10 : 18.yy' ın ortalarında çizilmiş bir Sante Agnese cephesi	47
Şekil 3.11 : Piazza Navona' nın 18yüzyıl ortalarında çizilmiş, kuzeyden bakışı gösteren bir resmi	55
Şekil 3.12 : Charles I' in atlı bronz heykeli	60
Şekil 4.1 : Sultanahmet Semti	72
Şekil 4.2 : Hipodrom' un 15.yy. sonlarına doğru görünüşü	73
Şekil 4.3 : Sultanahmet Meydanı'nı oluşturan dört park	76
Şekil 5.1 : Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret edenlerin cinsiyetleri	100
Şekil 5.2 : Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret edenlerin yaş grupları	101
Şekil 5.3 : Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret edenlerin eğitim düzeyleri	101
Şekil 5.4 : Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret edenlerin meslekleri	102
Şekil 5.5 : Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret edenlerin medeni halleri	102
Şekil 5.6 : Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret edenlerin ikamet yerleri	103
Şekil 5.7 : Ziyaretçilerin meydana ulaşmak için kullandıkları araç	104
Şekil 5.8 : Ziyaretçilerin meydana ziyaret için tercih ettikleri mevsim	104
Şekil 5.9 : Ziyaretçilerin meydana ziyaret için tercih ettikleri zaman dilimi	105
Şekil 5.10 : Ziyaretçilerin meydana ziyaret ettikleri saatler	106
Şekil 5.11 : Ziyaretçilerin meydana ziyaret etme sıklığı	106
Şekil 5.12 : Ziyaretçilerin meydana tercih etme sebebi	107
Şekil 5.13 : Ziyaretçilerin kent mobilyasının anlamını bilip bilmemeleri	108
Şekil 5.14 : Ziyaretçiler tarafından en sık kullanılan kent mobilyası	109
Şekil 5.15 : Meydanda kullanım açısından en memnun kalınan kent mobilyası	110
Şekil 5.16 : Meydanda kullanım açısından en memnun kalınmayan kent mobilyası	111
Şekil 5.17 : Meydandaki kent mobilyalarının yeterli olup olmadığı	112
Şekil 5.18 : Kent mobilyalarının tahrip edilme sebebi	113
Şekil 5.19 : Meydan yeniden düzenlense kaldırılması istenen kent mobilyası	114
Şekil 5.20 : Meydan yeniden düzenlense eklenmesi istenen kent mobilyası	115
Şekil 5.21 : Kent mobilyalarının tarihi çevre ile uyumu	116

Şekil 5.22	: Ziyaretçilerin yaş gruplarının meydanı tercih etme sebebi ile çapraz karşılaştırması	117
Şekil 5.23	: Meydanı ziyaret etme sıklığının meydanı tercih etme sebebi ile çapraz karşılaştırması	120
Şekil 5.24	: Ziyaretçilerin eğitim düzeylerinin kent mobilyasının anlamını bilme ile çapraz karşılaştırması	122
Şekil 5.25	: Ziyaretçilerin eğitim düzeylerinin park yeniden düzenlense eklenmesi istenen kent mobilyası ile çapraz karşılaştırması	124
Şekil 5.26	: Ziyaretçilerin eğitim düzeylerinin kent mobilyalarının bulundukları çevre ile uyumunun çapraz karşılaştırması	126
Şekil 5.27	: Meydanı ziyaret etme sıklığı ile kent mobilyalarının bulundukları çevre ile uyumunun çapraz karşılaştırması	127
Şekil 5.28	: Meydanı tercih etme sebepleri ile kent mobilyalarının bulundukları çevre ile uyumunun çapraz karşılaştırması	129

ESİM LİSTESİ

Sayfa No

Resim 2.1	: Aydınlatma elemanı ve trafik lambalarının aynı taşıyıcı üzerinde kullanıldığı bir kent mobilyası	5
Resim 2.2	: Ahşap malzemeden üretilmiş bir oturma elemanı	6
Resim 2.3	: Metal malzemeden üretilmiş bir oturma elemanı	6
Resim 2.4	: Taş malzemeden üretilmiş bir oturma grubu	6
Resim 2.5	: Perfore sac ve alüminyum malzemeden üretilmiş bir oturma eleman	7
Resim 2.6	: Çeşitli çöpleri atmak için tasarlanmış çöp kutuları	7
Resim 2.7	: Çocuk oyun alanından bir kent mobilyası	8
Resim 2.8	: Çocuk oyun alanından bir kent mobilyası grubu	8
Resim 2.9	: Tarihi formları tekrarlayan kiosklar	8
Resim 2.10	: Tarihi kentte yeni tasarlanmış bir kiosk	9
Resim 2.11	: Uzakdoğu' dan bir telefon kabini	9
Resim 2.12	: Modern tasarımlı bir telefon kabini	9
Resim 2.13	: Bir parktaki üst örtü ögesi	9
Resim 2.14	: Shin-Nakashima parkındaki bir üst örtü ögesi-Japonya	10
Resim 2.15	: Döşeme kaplamasının yönlendirme amaçlı kullanımına bir örnek	10
Resim 2.16	: Yönlendirme amaçlı kullanılan kent mobilyaları	11
Resim 2.17	: Ağaç dibi koruma elemanı	11
Resim 2.18	: Bir otoparkta yeşil alan ile sert zemini sınırlandıran elemanlar	11
Resim 2.19	: Bir parkta yeşil ile bezenmiş heykel ve su ögesi	12
Resim 2.20	: Sanat duvarı haline gelmiş bir tasarım	12
Resim 2.21	: İzmir Konak Meydanı için simge haline gelmiş saat kulesi	13
Resim 2.22	: Paris' teki Eiffel Kulesi	14
Resim 2.23	: Tahran' da Şah adına yapılmış özgürlük anıtı	15
Resim 2.24	: Bitkisel öğelerin plastik obje haline getirilmesine bir örnek	16
Resim 2.25	: Tarihi bir mekanda kullanılmış koruma amaçlı kent mobilyalarından sokak lambası ve trafik ışıkları	22
Resim 2.26	: Değişik malzemelerden yapılmış koruma amaçlı kent mobilyalarından aydınlatma elemanları	22
Resim 2.27	: Metal taşıyıcılı ahşap oturma yeri olan ve ona uyumlu olarak üretilmiş çöp kutusu	23
Resim 2.28	: Tamamı metal olan bir bank ve ona uyumlu olarak üretilmiş çöp kutusu	23
Resim 2.29	: Aynı mekanda kullanılmış ahşap, ctp(fiber) ve taş malzemeden üretilmiş oturma elemanları	24
Resim 2.30	: Metal taşıyıcılı, ahşap oturma bölümü olan oturma birimi ve ona uyumlu olarak üretilmiş çöp kutusu	24
Resim 2.31	: Konumlandırıldığı çevreye gayet uyumlu metalden üretilmiş çöp tenekesi	25
Resim 2.32	: Salyangoz formu kütükten yapılmış çocuk oyun elemanları	25
Resim 2.33	: Barındırma ve iletişim kurma amaçlı kent mobilyaları bir arada	26

Resim 2.34	: Bilgi verme amaçlı bir tanıtım levhası ve tarihi bir duvara konumlandırılmış bir meydan saati	27
Resim 2.35	: Süsleme amaçlı kullanılmış metal bir modern heykel ile su ögesi	28
Resim 2.36	: İstanbul'da vandalizme uğramış bir trafik tabelası	33
Resim 2.37	: Vandalizme uğramış bir otobüs durağındaki reklam panoları	33
Resim 2.38	: Vandalistik bir eylem	34
Resim 2.39	: Vandalizme uğramış bir telefon kulübesi ve posta kutusu	34
Resim 3.1	: Chevaux de Marly-Champs-Elysees girişi	38
Resim 3.2	: Chevaux des Ailes-Jardin de Tuileries girişi	39
Resim 3.3	: Obelisk	39
Resim 3.4	: Meydanın aksından kuzeyine doğru bir görünüş	39
Resim 3.5	: Obelisk'in iki yanında bulunan fiskiyeli süs havuzları	40
Resim 3.6	: Araç trafiği için düzenlenmiş arnavut kaldırımı zemin kaplaması	40
Resim 3.7	: Prekast beton zemin kaplamalı alandan bir görünüş	41
Resim 3.8	: Aydınlatmaların çok sık aralıklı yerleştirilmesine bir örnek	41
Resim 3.9	: Fiskiyeli süs havuzunun makine dairesine inilen bakım kapağı	42
Resim 3.10	: Heykel üzerine monte edilen yönlendirme levhaları	42
Resim 3.11	: Süs havuzunun ve obelisk'in periyodik bakımları	43
Resim 3.12	: Bakımı yapılmış bir süs havuzu ile diğer kent mobilyalarının bir arada görülebildiği genel bir Place de la Concorde resmi	43
Resim 3.13	: Aydınlatma elemanları, Chevaux de Marly heykelleri, dev kollu şamdan ve tarihi korkuluklar gibi kent mobilyalarını bir arada gösteren, Champs-Elysees girişinden genel bir Place de la Concorde resmi	44
Resim 3.14	: Fransa şehirlerinden birinin simgesi olan ve meydanın pahlı köşelerini belirleyen heykeller	44
Resim 3.15	: Meydanın kuzeyinde bulunan ve meydana fon oluşturan Gabriel' in tasarladığı binalar	44
Resim 3.16	: Domitian' ın stadyumunun orijinal halini gösteren bir maket resmi ve ölçüleri ve formu itibarıyla stadyumu tekrarlayan meydanın bugünkü hali	45
Resim 3.17	: Stadyumun seyirci basamaklarından detay	45
Resim 3.18	: Duvarları orijinal strüktürün üzerine oturan Piazza Navona'daki binalar	46
Resim 3.19	: 17.yüzyılda Piazza Navona	46
Resim 3.20	: Sante Agnese Kilisesi	47
Resim 3.21	: Sante Agnese	47
Resim 3.22	: Simetrik plan ve meydan üzerindeki yapıların görünüşleri	48
Resim 3.23	: Fountain of the Four River	48
Resim 3.24	: Obelisk ve Fountain of the Four River	49
Resim 3.25	: Fountain of the Moor ve Fountain of Neptune	50
Resim 3.26	: Fountain of the Moor ve Fountain of Neptune	50
Resim 3.27	: Meydanın Arnavut kaldırımı kaplı zemini ile arkada görülen Bernini' nin Fountain of the Four River adlı süs havuzu	51
Resim 3.28	: Fountain of the Moor havuzunun etrafındaki zemin kaplaması.	51
Resim 3.29	: Fountain of Neptune havuzunun etrafındaki zemin kaplaması	51
Resim 3.30	: Fountain of the Four River havuzunun etrafındaki zemin kaplaması deseni	52
Resim 3.31	: Havuzların etrafındaki korkuluklar	53
Resim 3.32	: Geceleri aydınlatılan meydan	53
Resim 3.33	: Meydandaki tarihi çevre ile uyumlu aydınlatma elemanları	54
Resim 3.34	: Belirli aralıkla yerleştirilmiş aydınlatma elemanları	54
Resim 3.35	: Bankların sadeliği	54

Resim 3.36	: Sante Agnese Kilisesi	55
Resim 3.37	: Trafalgar Meydanı üstten görünüş	56
Resim 3.38	: Solda dev aslan heykellerinden biri, sağda bronz rölyef bezemeli kaide	57
Resim 3.39	: Nelson Sütunu	57
Resim 3.40	: Kuzey-doğu köşesinde bulunan George IV'ün atlı heykeli	58
Resim 3.41	: Solda Henry Havelock'un heykeli, sağda Sir Charles James Napier'in heykeli	58
Resim 3.42	: Kuzey duvarı üzerinde bulunan büstler	59
Resim 3.43	: Solda meydanın kuzeyinde bulunan National Gallery, sağda kuzey-doğuda bulunan St.Martin-in-the-Fields Kilisesi	59
Resim 3.44	: Canada Konsolosluğu	60
Resim 3.45	: Güney Africa Konsolosluğu	61
Resim 3.46	: Admiralty Arch	61
Resim 3.47	: Trafalgar Meydanı'nın genel görünümü	62
Resim 3.48	: Zemin kaplamasında kullanılmış olan düzgün kesilmiş taş karolar	63
Resim 3.49	: Havuzların etrafında dönülen bordür	63
Resim 3.50	: Sağda kaldırım üzerindeki yüksek ayaklı aydınlatma elemanı, solda korkuluk, solda korkuluk babaları üzerinde konumlandırılmış aynı elemanın kısa ayaklı olanı	64
Resim 3.51	: Eğitimden dolayı konulmuş olan korkulukların üzerindeki ayd. elemanı ile köşelerdeki babalarda kullanılmış ayd. Elemanı	64
Resim 3.52	: Solda meydanın kuzey, doğu ve batı tarafını dolaşan alçak korkuluklar, sağda meydanın kuzey ve güneyinde bulunan ve meydan ile yaya kaldırımını birbirinden ayırmak için belirli aralıklarla yerleştirilmiş dev beton piyonlar	65
Resim 3.53	: Meydanın etrafından dönen ve yaya kaldırımı ile meydanı birbirinden ayıran babalar	66
Resim 3.54	: Sağda Nelson Sütunu'nun iki yanında bulunan korkuluklar, solda önde kuzey platformundaki dev piyonlar ile arkada tarihi alçak korkuluklar	66
Resim 3.55	: Taş oturma grupları	67
Resim 3.56	: Bronz oturma elemanları	67
Resim 3.57	: Beton taşıyıcılı ahşap oturma elemanları	68
Resim 3.58	: Solda kuşları beslemenin yasak olduğunu bildiren bir bilgilendirme tabelası, sağda heykelin kime ait olduğunu anlatan yazı ile kaidenin altında şahsın kim olduğunu anlatan bilgi yazısı	68
Resim 3.59	: Meydanda bulunan belirli aralıklarla yerleştirilmiş zemin izgaraları	69
Resim 3.60	: Meydanın güney doğusunda bulunan havuzların kumanda panolarının bulunduğu temizlik odası	70
Resim 4.1	: Cirit ve gürz talimlerinin yapıldığı Ayasofya Camii önü ve dikilitaşların olduğu alan	74
Resim 4.2	: Jean Bapsiste Hilair'in Atmeydanı'nı betimleyen bir deseninden gravür	74
Resim 4.3	: Ayasofya Camii, Haseki Hürrem Sultan Hamamı ve Sultanahmet Camii arasında kalan, ortasında fiskiyeli süs havuzu bulunan park	76
Resim 4.4	: Türk ve İslam Eserleri Müzesi olarak kullanılan eski İbrahim Paşa Sarayı ile Sultanahmet Camii Külliyesi arasında kalan ince uzun park	77
Resim 4.5	: Işık v ses gösterilerinin yapıldığı aralıksız bankların yerleştirilmiş olduğu park	78

Resim 4.6	: Burmalı Sütun	80
Resim 4.7	: Örme Sütun	81
Resim 4.8	: Dikilitaş	82
Resim 4.9	: Alman Çeşmesi'nin 27 Ocak 1901 günü açılış töreni	83
Resim 4.10	: Alman Çeşmesi	84
Resim 4.11	: Uzunlamasına giden parkı dik yönde kesen farklı kaplamalı geçişler	84
Resim 4.12	: Asfalt kaplı alanı dik yönde kesen farklı malzemelerin bir arada kullanımı	85
Resim 4.13	: Dikilitaşların çevresindeki asfalt zemindeki alanda kullanılmış asfalt zeminde yer yer görülen patlamalar	85
Resim 4.14	: Ortasında fıskiye süs havuzunun bulunduğu alandaki zemin kaplaması	85
Resim 4.15	: Işık gösterisinin yapıldığı parktaki zemin kaplaması	86
Resim 4.16	: Dökme demirden beyaza boyanmış cam armatürlü aydınlatma elemanları	86
Resim 4.17	: Dikilitaşların bulunduğu parktaki aydınlatma elemanları	87
Resim 4.18	: Işık gösterisini yapıldığı parkta beton üzerine monte edilmiş yeşile boyalı ahşap oturma kısmı banklar ve toprak zemin üzerine gelişigüzel yerleştirilmiş oturma elemanları	88
Resim 4.19	: Bulundukları yere tespit edilmediği için kullanıcılar tarafından yerleri değiştirilen oturma birimleri.	88
Resim 4.20	: Köşe elemanı olarak tasarlandığı halde köşe olmayan bir yere yerleştirilmiş oturma grubu.	88
Resim 4.21	: Meydandaki ahşap karkaslı prefabrik üst örtü elemanı.	89
Resim 4.22	: Vandalizm olaylarına maruz kalmış ve bakımsız durumda olan pergoladan çeşitli görüntüler.	89
Resim 4.23	: Süs havuzunun üstten görünüşü	90
Resim 4.24	: Süs havuzu	90
Resim 4.25	: Aydınlatma elemanları ile uyum sağlayan beyaz boyalı metal korkuluklar	91
Resim 4.26	: Birbirlerine çok yakın konumlandırılmış bir yönlendirme tabelası ile yerel yönetimin sahibi olduğu kiralanabilir reklam panosu	91
Resim 4.27	: Parkın adının yazılı olduğu bakımsız tabela ile bir yönlendirme tabelası	92
Resim 4.28	: Prefabrik satış birimleri ile ATM birimleri	92
Resim 4.29	: Süs havuzunun bulunduğu parktaki yeşil alandan görüntüler	93
Resim 4.30	: Kare kompozisyonlu çakıllı alan	93
Resim 4.31	: Üzerine saksılar koymak için yapılmış direkler, çiçekleri sulamak problem olunca kullanılmaz hale gelmiş, fakat kullanılmadıkları halde yerlerinde duruyorlar.	96
Resim 4.32	: Çimleri sulamak için kullanılmış hortum, sulama işlemi bittikten sonra, ortalıkta bırakılmak suretiyle görsel kaliteyi bozmaktadır.	96
Resim 4.33	: Sirkülasyona kapatılan yolun zemin kaplama malzemesi sökülmemiştir.	97
Resim 4.34	: Nedensiz kesintiye uğratılan korkuluklar	97

İSTANBUL' DA KENT MOBİLYALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ SULTANAHMET MEYDANI ÖRNEĞİ

ÖZET

İnsanlar yerleşik hayata geçtiklerinden bu yana şehirler kurmaya başlamışlar ve zamanla kurulan bu şehirlerde çeşitli ihtiyaçlarını karşılayacak alanlar düzenlemeye yönelmişlerdir.

Düzenlenen bu alanlarda insanların birbirleriyle iletişim kurmalarını sağlayacak, görsel, fiziksel ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılayacak elemanlar olan kent mobilyaları, bu sürecin ayrılmaz parçası olarak insan ve kent hayatına girmiş, zamanla endüstriyel birer ürün haline dönüşerek kent planlamacıları, tasarımcılar, sosyal bilimciler, yerel yönetimler ve endüstri ürünleri tasarımcılarının işbirlikçi çalışmalarının sonucu olarak kaliteli, yaşanabilir, kimlikli çağdaş kentler yaratılabilmesinde en önemli öğeler haline gelmiştir.

Hızlı kentleşme, değişen yaşam şartları, toplum yapıları ve teknolojik gelişmeler özellikle tarihi geçmiş olan kentlerin yapısını, çehresini etkilemektedir. Bütün dünyada olduğu gibi tarihi kentlerin gelişiminde kültürel dokuyu koruyan, tarihi ve kültürel çevreye uygun projelerin üretilmesi o kentlerin kimliklerini koruma yolunda atılmış en büyük adım olacaktır.

Bu sebeple bu çalışmada bir dünya kenti, medeniyetler beşiği İstanbul' un en turistik yerlerinden biri olan Sultanahmet Meydanı kent mobilyaları açısından incelenmiş, Avrupa' dan Paris "Place de la Concorde" ve Roma "Piazza Novana" örnekleri ile karşılaştırılıp kullanıcılarla anket çalışması yapılarak parktaki kent mobilyalarının gerek işlevsel, gerek estetik, gerekse de içinde bulundukları tarihi çevreye uyumu irdelenmiştir.

Bu çalışma altı bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölüm olan giriş bölümünde çalışmanın konusu ve önemi açıklanmıştır.

Kent mobilyalarının tanımı ve özelliklerinin anlatıldığı ikinci bölümde,

- Kent mobilyalarının tanımı ve tarihsel gelişimi,
- Amaçlarına , içinde bulundukları mekana bağlı olarak, teknik donatısına göre ve hareketliliklerine göre kent mobilyalarının sınıflandırılması,
- Kent mobilyalarının tasarım ilke ve ölçütleri,
- Kent mobilyalarında malzeme seçimi ve yapım tekniği,
- Kent mobilyalarının bakımı ve

- Kent mobilyaları ve vandalizm başlıkları altında temel bilgiler verilmiştir.

Üçüncü bölümde, dünyadan örnekler olan “Place de la Concorde”- Paris, “Piazza Navona” - Roma, Trafalgar Square – Londra, kent mobilyaları açısından incelenmiş, ortak özellikleri çıkarılmaya çalışılmış ve tarihi açık alanlarda kent mobilyalarının anlatıldığı bölüm sonucu verilmiştir.

Dördüncü bölümde, Sultanahmet Meydanı kent mobilyaları açısından incelenmiştir. Öncelikle Sultanahmet Semti ve Sultanahmet Meydanı’ nın konumu, tarihsel süreç içindeki yeri ile ilgili bilgi verilmiş, daha sonra meydanda mevcut bulunan kent mobilyaları ayrı ayrı başlıklar altında incelenmiştir.

Beşinci bölümde ise, Sultanahmet Meydanı’ nı ziyaret eden yetmiş beş kullanıcı ile kent mobilyaları hakkında yapılan anket çalışmasının değerlendirilmesi yapılmış ve çalışmanın sonuçları verilmiştir.

Tez çalışmasının altıncı bölümde ise tarihi açık alanlarda kullanılan kent mobilyalarının önemine değinerek, bu açıdan incelenen Paris, Roma ve Londra örnekleri Sultanahmet Meydanı ile karşılaştırılmış, çalışma alanında bu konuda tespit edilen eksikliklere yönelik önerilere yer verilmiştir.

EVALUATION OF STREET FURNITURE IN ISTANBUL EXAMINATION OF "SULTANAHMET SQUARE" AS AN EXAMPLE

SUMMARY

Since human beings progressed to a more settled lifestyle, they started to develop cities. They were inclined to arrange places to meet their various needs in these cities.

"Street furniture", as elements in these places is known, meet visual, physical and emotional needs and help people to communicate with each other. "Street furniture" entered into the human and city life and became an inseparable part of this process. In the course of the time, by cooperative studies of planners, designers, social scientists, local management and industrial product designers, "Street furniture" transformed to be one of the most important products in the creation of good quality, liveable and modern cities.

Fast urbanization, changing life conditions, social structure and technological developments affect the appearance and structure of cities, especially those with a historical past. As in the rest of the world, when developing historical cities, produce projects, these should be in harmony with the cultural and historical environment. This would be a big step in preserving the identity of the cities.

Because of the above reasons, one of the most popular tourist places of the "World City" Istanbul, named Sultanahmet Square is examined in terms of street furniture. Sultanahmet Park is compared with the "Place de la Concorde" in Paris, "Piazza Navona" in Rome and "Trafalgar Square" in London, which have similar characteristics. Questionnaires completed by the visitors of the Sultanahmet Square helped to determine functionality and esthetical harmony with the environment of street furniture in the square.

This study comprises of 6 sections.

In the first section, the subject and importance of the study is explained.

The titles listed below in the second section characterize and describe the street furniture.

- Description and historical development of street furniture.
- Classification of street furniture according to purposes, places they are in, technical hardware and activation.
- Design principles and criteria of street furniture.

- Material selection and manufacturing techniques of street furniture.
- Street furniture and vandalism

In the third section, "Place de la Concorde" in Paris, "Piazza Navona" in Rome and "Trafalgar Square" in London, which are similar to Sultanahmet Square are examined in terms of street furniture. Common properties of the street furniture in the four square are identified. Regarding these studies, the conclusions of the street in open historical places are explained.

In the fourth section, an explanation is given of the location of Sultanahmet, Sultanahmet Square in the historical development and today's situation are explained and the street furniture in Sultanahmet Square is examined.

In the fifth section, results of the questionnaire done by the visitors of Sultanahmet Square is evaluated and opinions of visitors about the street furniture in Sultanahmet Square are explained.

In the sixth section, importance of street furniture used on the historical open places is explained and squares with similar characteristics in Paris, Rome and London are compared with Sultanahmet Square. In the conclusion of the study proposals to improve the deficiencies in the study area are given.

1. GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Konusu ve Önemi

İnsanlar yapay çevrelerini oluşturan kentlerde, toplumsal ve kültürel yaşamlarını sürdürürler. Bu nedenle kentler geçmişin izlerini taşıyan, bugüne uymak için yenilenen ve yarına hazırlanmak için çabalayan canlı birer olgudur.

Kentler, kendisini kuran, yaşatan ve geleceğe hazırlayan kentlinin kültürünü, zevkini, teknolojisini yansıtan bir karakter taşır ve her kente ait kent kimliğini oluşturur.

Toplumsal yaşam ve kullanım açısından kent ortak mekanlarının, kamusal açık alanların kent yaşamındaki önemi, kent öğelerini ve kent mobilyalarını da aynı derecede önemli kılmaktadır.

Fonksiyonel olarak insanın kent yaşamını, toplumsal yaşamını ve bireyler arası iletişimini sağlayan ve kolaylaştıran, kent kimliğinin oluşmasında ayna görevi gören kent mobilyaları kavramı ülkemizde 1980 yılından itibaren endüstri tasarımcıları, peyzaj mimarları, mimarlar ve çevre bilimcileri tarafından yoğun olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Kent ve Kimlik kavramını düşündüğümüzde akla iki tür kimlik gelmektedir.

Birincisi, imaj verilmek istenen bir kente verilen kimlik, ki burada bir yenilik söz konusudur. Yani yeni oluşturulacak kente, verilmek istenen kimlik, planlamasıyla, uygulamasıyla, kent donatıları vb.ile verilecek olan kimliktir.

İkincisi ise var olan kent kimliğidir, ki burada bir tarih, bir geçmiş, bir toplu kültür ve alışkanlık söz konusudur.

Mevcut tarihi kimliğe sahip olan bir yeri donatmak, o kimliğe donatılarla sahip çıkmak, kuşkusuz özellikli bir tasarlama süreci gerektirmektedir.

Kent mobilyası kavramına 17.yüzyıllarda girilen Avrupa'da, tarihi alanlarda kullanılan kent mobilyalarının konu itibari ile kaynak olarak kullanılabilecek denli iyi ürünlere sahip olduğu bilinmektedir.

Bu çalışmanın konusu ve amacı, tarihsel bir kimliğe sahip metropol İstanbul' un en çok turist çeken bölgesi olan Sultanahmet Meydanı'ndaki kent mobilyalarının bulundukları tarihsel evre ile uyumu ve uygunluğunun incelenmesi ve kullanıcılar açısından değerlendirilmesidir.

Bu değerlendirme, kişisel gözlem-tespit ve kullanıcılara uygulanan anketlerden alınan sonuçlar yoluyla yapılmıştır. Ayrıca değerlendirmeye yol göstermesi açısından Avrupa' da bu konuda örnek teşkil eden 3 tarihi alan incelenmiştir. Bunlar:

- Paris- Place de la Concorde Meydanı
- Roma- Piazza Navona Meydanı
- Londra- Trafalgar Meydanı

Gözlem-tespit ve anket çalışması ile ulaşılan sonuç, Avrupa rnekleri ile karşılaştırılmış, sorunlara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

2. KENT MOBİLYALARININ TANIMI VE ÖZELLİKLERİ

2.1. Kent Mobilyalarının Tanımı ve Tarihsel Gelişimi

Çağdaş yaşam kentlerde insanın ön plana alındığı, yaşamın kolaylaştırıldığı, her kişiyi rahat ettirecek kolaylıkların sağlandığı kent mekanlarını gerektirir. Bu da ancak o mekan, gereksinimlere ihtiyaç vereceği saptanmış elemanlar ile donatmakla mümkün olmaktadır.

Kent mobilyaları, kente ait tüm açık alanlara, kentsel mekanlara yetkili kurumlarca yerleştirilmiş, kamunun sorumluluğunda olan, kullanımı herkese açık ve kullanıcının konfor, bilgi edinme, dinlenme, eğlenme gibi ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde tasarlanıp konumlandırılmış ve çevrenin sağlıklı gelişmesine katkıda bulunan sistemlerdir. Başlangıçta tek olarak üretilen kent mobilyaları, zaman içerisinde, ihtiyaçların gelişimine bağlı olarak, seri üretimle gerçekleştirilmeye başlanmış ve günümüzde endüstrileşen bu elemanların tasarımı, yer seçimi ile ilgili kriterlerin belirlenmesi doğrultusunda, üretimi ve konumlandırılması zamanla önem kazanmış bulunmaktadır.

Abraham Harold Maslow, insan ihtiyaçları ile ilgili olarak 1943 yılında yazdığı bir makalesinde insan ihtiyaçlarını hiyerarşik olarak ele almış ve en alttaki ihtiyaçların karşılanmasının ardından insanın bir üstteki ihtiyaçlar kategorisine doğru yöneldiğini ifade etmiştir. (Aktan, 1999)

Örneğin açlık, susuzluk gibi fizyolojik ihtiyacı karşılayan insan, bir sonraki ihtiyacı olan ısınma, konfor, mali güvenlik v.b gibi güvenlik ihtiyaçlarını karşılama gereği duymakta, onu da karşıladıktan sonra toplumsal ihtiyaç olan sevmek, sevilme, bir gruba ait olma gibi diğer bir ihtiyacı karşılamak istemektedir.

Toplumlar halinde yaşamaya başlayan insanlar zamanla ilk yerleşmeleri oluşturmuşlar ve giderek kamusal mekanlara ihtiyaç duymuşlardır. Bu mekanları düzenleme çabası içerisinde insanların basit gereksinimlerini karşılayacak olan öğeleri, bu tür mekanlarda oluşturmalarıyla kent mobilyalarının ilk örnekleri ortaya çıkmış ve zamanla sayıları artmaya başlamıştır. Kamusal alanlarda kullanılan kent mobilyalarının gelişimi tarih boyunca imar hareketleri, mimarlık akımları, politika,

ekonomi, sosyo-kültürel değişimler gibi hareketlere bağlı olmuştur. (Öztekin ve diğerleri, 2003)

Kent mobilyalarının tarihi eski medeniyetlere kadar dayanmaktadır. Örneğin Eski Mısır'da kanunlar ve yönetimle ilgili işler uzun taşlara, obelisklere kazınıp, ilan edilmekte idi.

Endüstri devrimine kadar, kent mobilyası olarak, sokak lambaları, posta kutuları, çeşmeler, klasik banklar, sokak isimlerinin yazılı olduğu el yapımı plaketleri görmekteyiz.

Endüstri devrimi sonrası 1950'lerde, dünyada kentleşme sonucu kurulan yeni kentlerde, kamu alanları önem kazanmaya ve daha yoğun olarak kullanılmaya başlanmış, mekanların organizasyonuna gerek duyulmuştur. O mekanlara uygun birtakım donatı elemanların getirilmesiyle kent mobilyası kavramı gelişmiş, çeşitlilik kazanmış ve zamanla endüstriyel birer ürün haline gelmiştir.

Tarihte endüstriyel ürün kapsamındaki ilk kent mobilyası örneğinin İngiltere'deki gaz lambaları olduğu bilinmektedir. 1790'larda kullanılmaya başlanan bu klasik gaz lambaları pratik işlevlerini 1880'lere kadar başarıyla sürdürerek, elektriğin icadı ve günlük hayata girmesiyle yerini elektrikli lambalara bırakmıştır.

Avrupa'da, İngiltere'nin dışında kent mobilyalarının kullanılmasının yaygınlaşması yine 1850'li yıllarda Fransa' da *boulevard* kavramının ortaya çıkmasıyla ve bu alanların düzenlenmesiyle gerçekleşmiştir.

Yine Avrupa'da teknolojik gelişmelerin beraberinde sırasıyla motorlu taşıtların daha sonra metronun insanların hayatlarına girmesiyle, yol kaplamaları gelişmiş, yaygınlaşmış ve kent mobilyası kavramında yeni ihtiyaçlara göre eklentiler doğmuştur. Diğer taraftan Amerika'da 1884 yılında ilk şehirlerarası telefon hattının devreye girmesiyle toplumsal kullanıma açılan bu yeni imkan kent mobilyası kavramındaki yeni gelişmeleri okyanusun diğer tarafında da hissettirmiştir.

Günümüzde birçok ülkede, kentlerde kentsel öğelerin seçimi, dil birliği, öğelerin kalitesi ve standardının sağlanması için yerel yönetimler ile bu amaç için kurulmuş, organize olmuş komiteler, planlama enstitüleri, tasarım konseyleri anlaşma içinde çalışmaktadırlar.

Bu komiteler, ürünlerin planlanmasından değerlendirilmesine ve uygulanmasına kadar bütün süreçleri denetleyerek kentsel çevrenin sağlıklı gelişimine katkıda bulunmaktadır.

2.2. Kent Mobilyalarının Sınıflandırılması

Kent mobilyaları kentsel yaşamı daha zevkli ve anlamlı kılmaya, kentsel konfor ve kentsel estetik yaratmaya olanak verirler, içinde yer alacağı çevrenin karakterini yansıtır o çevreye bir kimlik verirler. Dış mekanlar, caddeler, meydanlar, kentin, o toplumun birer aynasıdır.

Toplumun kültürünü yansıtan mekanlarda o mekanı tamamlayan elemanlar olan kent mobilyalarını 4 başlık altında sınıflandırmak mümkündür:

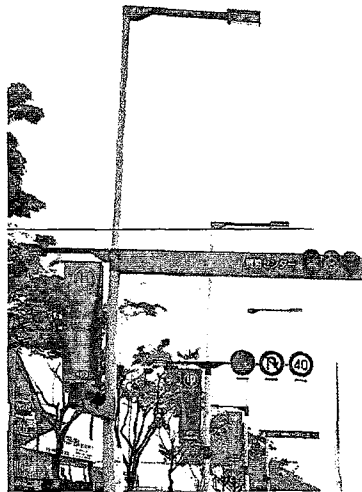
- Amaçlarına göre kent mobilyaları,
- İçinde bulundukları mekana bağlı olarak kent mobilyaları,
- Teknik donatısına göre kent mobilyaları,
- Hareketliliklerine göre kent mobilyaları. (Sağsöz ve diğerleri, 1997)

2.2.1. Amaçlarına Göre Kent Mobilyaları

2.2.1.1. İşlevsel Amaçlı Mobilyalar

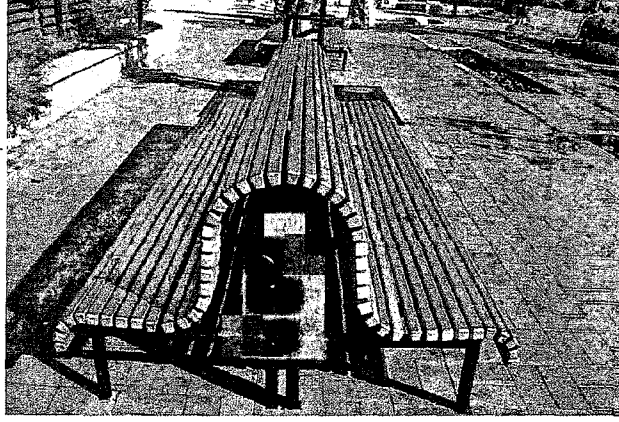
Kentsel kamusal mekanlarda insanların gereksinimlerini karşılamak amacıyla ortaklaşa kullanılan mobilyalar birden çok işlevi sağlayarak çok amaçlı olarak kullanılmaktadırlar. Bu amaçlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Koruma amaçlı: Koruma amaçlı mobilyalar, özellikle kent içi trafik akışını düzenleyen trafik lambaları, trafik işaret panoları, geceleri kent içi mekanları aydınlatarak güvenliğini sağlayan aydınlatma elemanları olarak sayılabilir

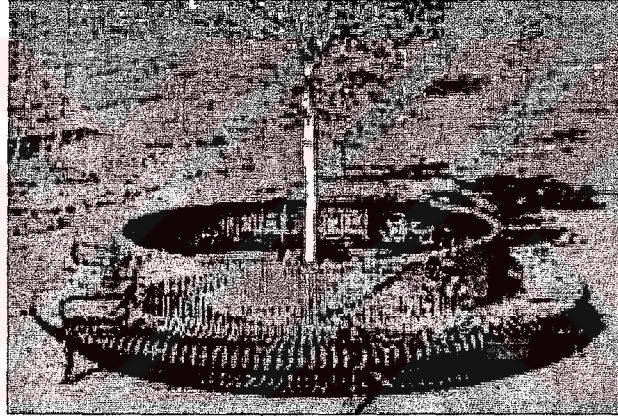

Resim 2. 1. Aydınlatma elemanı ve trafik lambalarının aynı taşıyıcı üzerinde kullanıldığı bir kent mobilyası. (Eckbo, 2001)

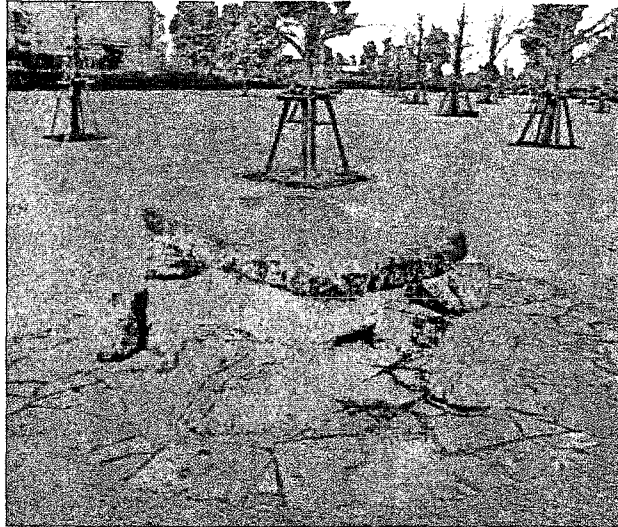
- Dinlendirme amaçlı: En önemlileri oturma elemanlarıdır. Kişilerin günlük yaşamlarındaki koşuşturma arasında kullandıkları mobilyaların tasarımlarında ergonomik ölçülerinin de uygun olmasına dikkat edilmelidir.

Resim 2. 2. Ahşap malzemeden üretilmiş bir oturma elemanı (Eckbo, 2001)

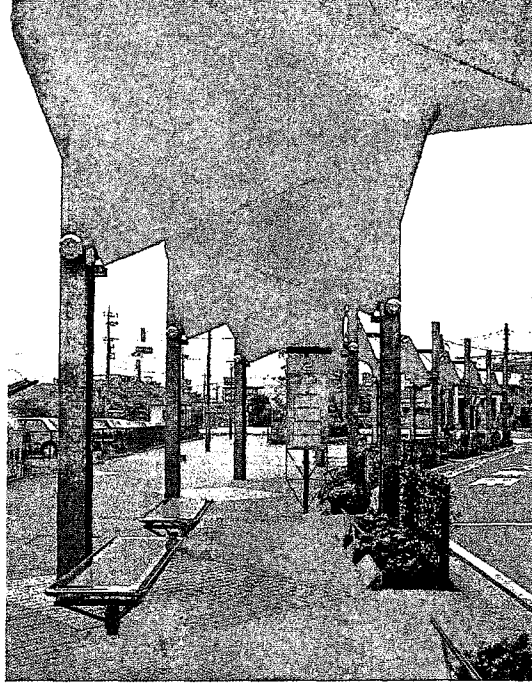

Resim 2. 3. Metal malzemeden üretilmiş bir oturma elemanı (recresource.com)

Resim 2. 4. Taş malzemeden üretilmiş bir oturma grubu (Eckbo, 2001)

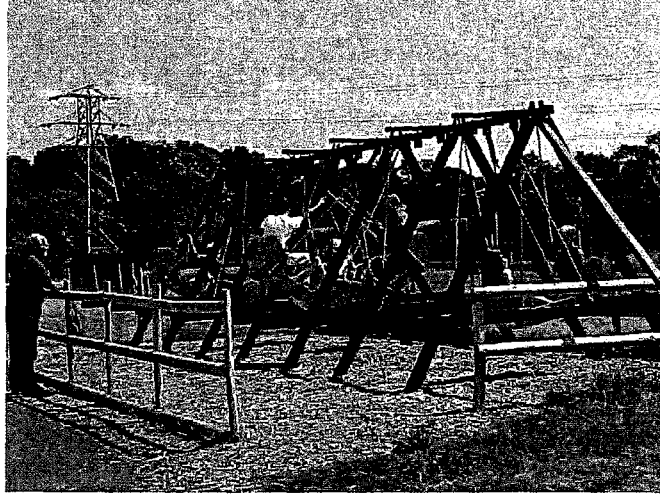
Resim 2. 5. Perfore sac ve alüminyum malzemeden üretilmiş bir oturma elemanı (Eckbo,2001)

- Temizlik amacı: Çevremizi temiz tutabilme amacı ile meydanlar, parklar, sokaklar vb. mekanlarda yer alan çöp kutuları olarak örneklenebilir.

Resim 2. 6. Çeşitli çöpleri atmak için tasarlanmış çöp kutuları (Eckbo, 2001)

- Eğlendirme amacı: Özellikle rekreasyon ve çocuk oyun alanlarında yer alan, insanları rahatlatan, dinlendiren, eğlendiren mobilyalar olarak sayılabilir.

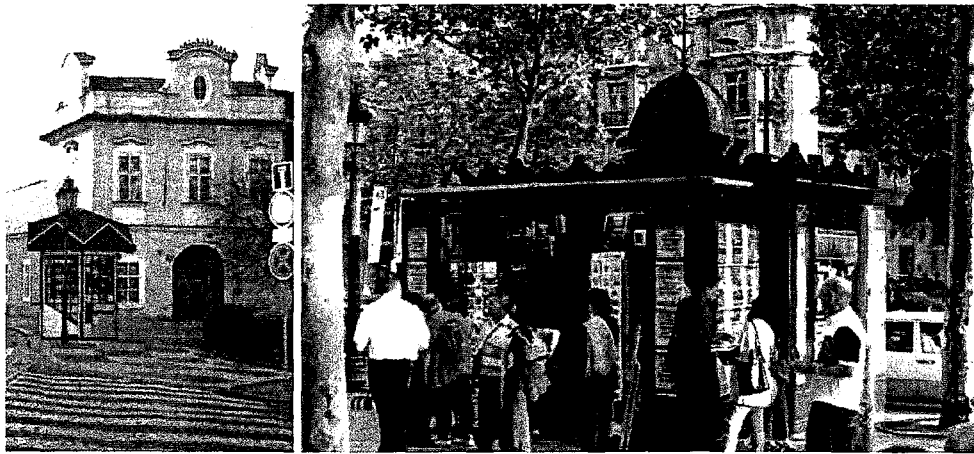

Resim 2. 7. Çocuk oyun alanından bir kent mobilyası (knockhatch.com)

Resim 2. 8. Çocuk oyun alanından bir kent mobilyası grubu (southampton.com)

- Satış ve alışveriş amaçlı: Günlük insan gereksinimlerini karşılayan büfeler, bilet gişeleri, otomatik alışveriş makineleri bu grupta sınıflandırılabilir.

Resim 2. 9. Tarihi formları tekrarlayan kiosklar (Kıran, 2003)

Resim 2. 10. Tarihi kentte yeni tasarlanmış bir kiosk (Kıran, 2003)

- İletişim kurma amaçlı: İnsanlar arasındaki iletişimi sağlayan telefon kabinleri ele alınabilir.

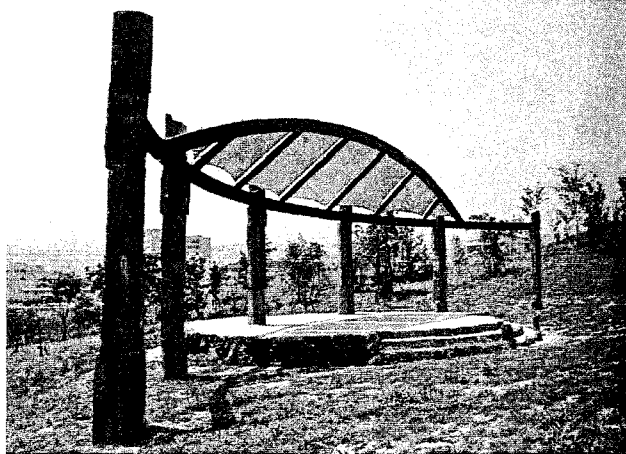

Resim 2. 11. Uzakdoğu' dan bir telefon kabini(Eckbo, 2001)

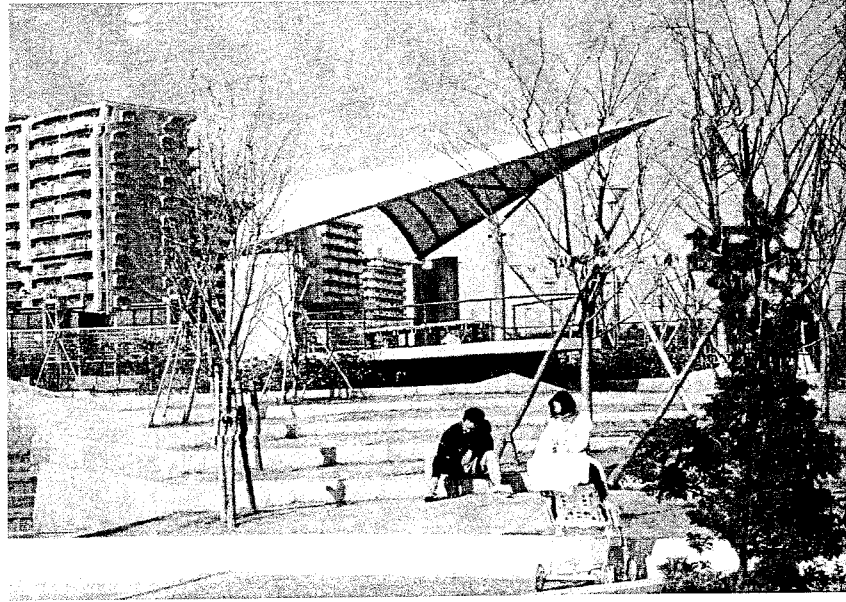

Resim 2. 12. Modern tasarımlı bir telefon kabini(Eckbo, 2001)

- Barındırma amaçlı: Aşırı yağmur, rüzgar, güneş gibi insanları olumsuz yönde etkileyen hava koşullarına karşı kullanılan gölgelikler, tenteler, otobüs durakları barındırma amaçlı mobilyalardır.

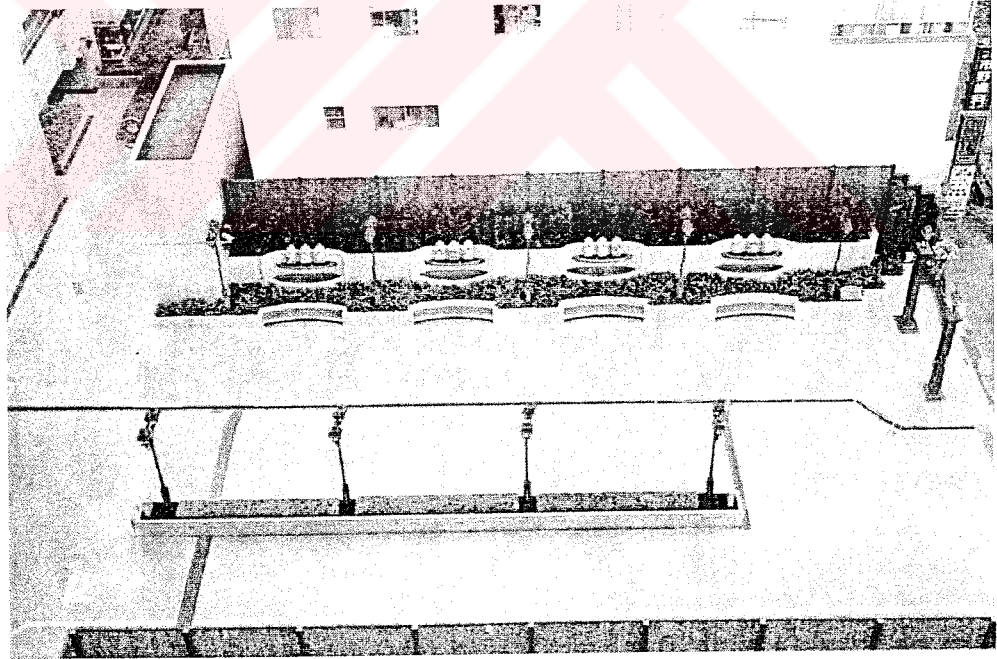

Resim 2. 13. Bir parktaki üst örtü ögesi (Eckbo, 2001)

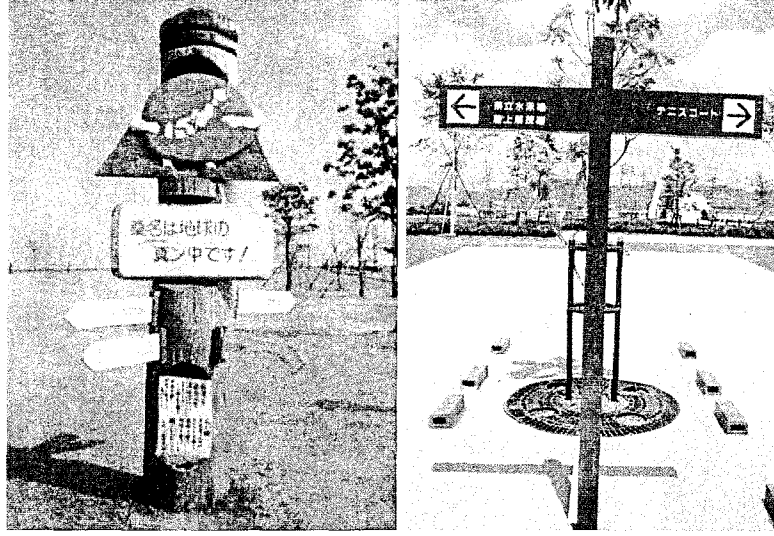
Resim 2. 14. Shin-Nakashima parkındaki bir üst örtü ögesi-Japonya (Eckbo, 2001)

- Yönlendirme amaçlı: İnsanların ulaşmak, varmak istedikleri yerlere doğru yönlendirme amacı güden yer döşeme kaplamaları, sokak levhaları, alt ve üst geçitler olarak sayılabilir.

Resim 2. 15. Döşeme kaplamasının yönlendirme amaçlı kullanımına bir örnek. (Eckbo, 2001)

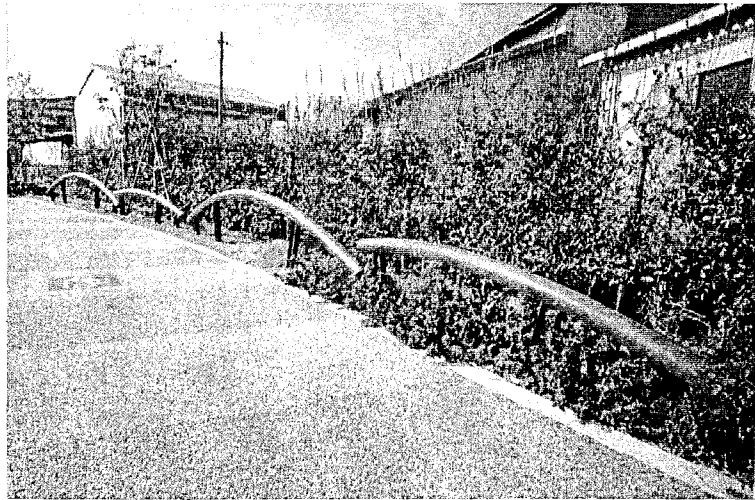

Resim 2. 16. Yönlendirme amaçlı kullanılan kent mobilyaları (Eckbo, 2001)

- Sınırlayıcı amaçlı: Mekanlar arası geçişleri sağlayan veya engelleyen çitler, parmaklıklar, duvarlar, çiçeklikler, ağaç dibi korumaları vb. olarak sıralanabilir.

Resim 2. 17. Ağaç dibi koruma elemanı (velopa.com)

Resim 2. 18. Bir otoparkta yeşil alan ile sert zemini sınırlayan elemanlar. (Eckbo, 2001)

- Bilgi verme amaçlı: Çevremizde sıkça görmeye alıştığımız ilan ve reklam panoları, meydan saatleri bilgi verme amacı ile kullanılan kent mobilyaları olarak ele alınabilir.
- Süsleme amaçlı: Görsel açıdan etkili olan ve çevrelerine estetik katan çiçeklikler, heykeller ve su oyunlarının da yer aldığı süs havuzları olarak sayılabilir.

Resim 2. 19. Bir parkta yeşil ile bezenmiş heykel ve su ögesi

Resim 2. 20. Sanat duvarı haline getirilmiş bir tasarım

2.2.1.2. Görsel Amaçlı Mobilyalar

Kent mobilyaları fonksiyonel olabildikleri gibi, simgesel, anlamsal, anıtsal, estetik vb. değerleri de bir arada taşıyabilirler ve kent mekanlarında aldıkları konumlara göre görsel değer kazanırlar.

- Simgesel değer taşıyan kent mobilyaları:

Bir nesne uzlaşım ve kullanım aracılığıyla başka bir şeyin yerine geçmesini mümkün kılan bir anlam kazandığında simge haline gelmektedir.

Yapılı çevre, görsel etkinliğin yanı sıra insanlar için simgesel anlam taşıyan bir potansiyele de sahiptir. Bu anlamların dolaylı ya da dolaysız olarak anlaşılması ve tanımlanması, insanların bulundukları çevre hakkındaki duygularına, hislerine katkıda bulunmaktadır. Yapılı çevrenin simgesel anlamlarıyla tanımlanması, tek bir faktör olmamakla beraber, insanların bir topluma veya bir yere ait olması duygusunu kazanması açısından önemli bir faktör olarak bilinmektedir.

Yapılı çevre içinde simgesel değer taşıyan kent öğeleri de kent mobilyası olarak sayılabilir. Kent mobilyaların taşıdıkları simgesel anlam ise yöresel, bölgesel veya ulusal olabilir. Örneğin İzmir’de Konak Meydanı dendiğinde Saat Kulesi’nin akla gelmesi, bu objenin çevresi için simgesel bir anlam taşıdığını göstermektedir. Ancak saat kulesi ve bulunduğu mekan, toplanma, buluşma gibi aktiviteleri sağlaması açısından işlevsel olarak da nitelendirilebilir. Yine zaman faktörüne bağlı olarak eskiyen ve yıpranan kent mobilyaları yinelenebilirken, simgesel nitelikteki kent mobilyaları daha kalıcıdır. **(Sağsöz ve diğerleri, 1997)**

Resim 2. 21. İzmir Konak Meydanı için simge haline gelmiş saat kulesi (izmirliyiz.com)

- Anlamsal değer taşıyan kent mobilyaları:

Bir objenin anlamsal boyutu düz anlam ve yan anlam olarak ikiye ayrılır. Düz anlam, onu kullanan tüm insanların, sahip olduğu bir işareti ve fiziksel kullanım olanaklarını içermektedir. Görsel iletişimde bir gösteriyi görür görmez bilinçsiz olarak akla ilk

gelen düz anlamdır. Yan anlam ise düz anlam yanında varlığını sürdüren ve daha soyut nitelikte olan diğer bir anlam türünü açıklamaktadır. Söz gelişi mimarlıkta bir binanın işlevi “düz anlam” ifade etmektedir. Tarihi bir doku içerisinde yer alan bir çeşme, işlevselliğinin yanı sıra, geçmişten günümüze gelene değin insanların bir araya gelip sohbet ettikleri, dinlendikleri, buluştukları, bir yer olma özelliğini mekana katarak yan anlam yüklenen bir kent mobilyası olmaktadır.(Sağsöz ve diğ., 1997)

- Anıtsal değer taşıyan kent mobilyaları:

Bir kişinin, bir olayın ya da topluluğun anısına adanmış, o olay, kişi ya da topluluğun anısını yaşatmak için yapılmış her tür yapı veya heykel “anıt” kapsamı içine girmektedir. Mimarlık alanında bir yapının anıt sayılabilmesi için, kentin genel dokusu ya da görünümü içinde, öteki yapıların oluşturduğu tekdüze ve bir örnek çoğunluktan ayrılması, işlevsellik ve estetiği belli bir anlayış çerçevesinde birleştirmesi, dönemin mimarlığı içinde kişilikli bir yapı yansıtması gerekmektedir. (Özsezgin, 1991) Bu anlamda göze çarpacak nitelikte, büyüklükte ve simge niteliğindeki estetik öğeler anıtsal değer taşıyan kent mobilyaları olarak değerlendirilebilir.

Resim 2. 22. Paris'teki Eiffel Kulesi (aviewoncities.com)

Resim 2. 23. Tahran' da Şah adına yapılmış özgürlük anıtı (shirazi.org)

- Estetik değer taşıyan kent mobilyaları:

Çevrenin özellikleri, yeni faaliyetleri, estetik deneyimleri oluşturmak ya da eski bir çevreyi daha iyileştirmek üzere değiştirilmekte, insan fiziksel çevresini inşa ederken onu güzelleştirmek istemektedir. İnsanın çevresini ve elemanlarını güzelleştirme arzusu ve güzellikle ilgili bütün durumları kapsamına alan “estetik” olgu, inşa edilmiş çevrenin, mimari ürünün hem biçimlendirilmesinde hem de değerlendirilmesinde çok önemli bir sonuç ve etkiye sahiptir.

Estetik, mekanın kurgusunda önemli bir öğedir ve olması istenen bir kavramdır. Aristoteles, estetiği güzellikte aramakta ve “güzellik, olgunluğun ve gelişmişliğin bir görüntüsüdür” demektedir. Mekanlarda belli bir güzellik boyutu aranmakta, mekanın estetik açıdan insanda haz ve heyecan uyandırması o mekanın yaşanabilirliğini arttırmaktadır.

Bir kent mobilyasının estetik olabilmesi, algılanabilirlikle doğru orantılı olarak gelişir. Bir kent mobilyasının görünebilirliğini ve anlamlandırılabilirliğini biçim sağlar. Yurtsever, işlev, biçim ve estetiğin sıkı bir ilişki içerisinde olduğuna değinmektedir. Biçimler renk olarak algılanırlar. Renk, biçim ve malzeme ile bütünleşmeli ve kent mobilyasının işlevinin de göstergesi olmalıdır. Renk, birlik ve çeşitliliği ortaya koymak, malzemelerin karakterlerini ifade etmek, biçimi tanımlamak, oranları etkilemek, ölçeği belirtmek, biçimin algısını zayıflatmak ya da kuvvetlendirmek gibi estetikle ilgili birçok amaca hizmet eder.

Her gün içinde yer aldığımız mekanların “insana göre ölçülü” olması, mimari etkinin olumlu olmasını sağlayan, önemli estetik özelliklerden biridir. “Ölçü” kavramı insanla mekan arasında olduğu gibi, bina ile çevre arasında da söz konusudur (**Arcan, 1992**). Bu nedenle çevrelerinde görsel ilişki içerisinde oldukları öğelerle olan oranları bakımından lüzumundan büyük ya da küçük ölçülere sahip kent mobilyaları, estetik açıdan zayıf kalabilir. (**Seyrek, 1992**) Fonksiyon, biçim, renk, doku, ölçü, malzeme gibi tasarım kriterlerinin doğru biçimde bir araya getirilerek kullanılması ile estetik olan ve görsel değer taşıyan kent mobilyalarının tasarlanabilmesi sağlanacaktır.

Resim 2. 24. Bitkisel öğelerin plastik obje haline getirilmesine bir örnek.

Güzel görünen, ilginç bir çevre insanlar için çekici, güzel olmayan bir çevre ise itici bir mekansal davranışa neden olmaktadır. Görsel çevrenin özellikleri ve insan davranışları arasındaki ilişkilerin saptanması ve bilinmesi sonucu tasarımcıların daha iyi bir çevre tasarlayabileceği, kullanıcıların eylemlerine ve görsel tercihlerine uygun çevresel konumların düzenlenebileceği bu olgunun da daha sonra yaşam kalitesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir. (**Aksu, 1998**)

2.2.2. İçinde Bulundukları Mekana Bağlı Olarak Kent Mobilyaları

Kent mobilyaları denildiğinde, içinde bulundukları mekana bağlı olarak açık alan kavramı gündeme gelmektedir.

Kentsel açık alanlar çevrelerine, öğelerine ve içlerinde oluşan eylemlere göre iki grupta toplanabilir.

- Yeşil alan
- Kentsel açık mekan

Yeşil alanlar, kentin yerleştiği doğal çevrenin kentin yakın çevresindeki ve kent içindeki uzantılarıdır. Ayrıca yeşil alanlar, kentlilere bitki örtüsü ve diğer canlılarıyla doğayı getirir.

Kentsel açık mekanlar ise, kent içinde yapılar arasındaki tüm dış mekanlardır. Çevrelerindeki yapılarla mekan hissi uyandıracak kadar yakın ilişkide olan kentsel açık mekanlar yapı yüzeyleri ile şekillenir. Tabanı kısmen ya da tamamen kaplama malzemesi ile döşeli olan kentsel açık mekanlar, dış kullanım alanları ve dolaşım alanları olarak gruplanabilir.

Dış kullanım alanları ışık, hava, dışarıda yaşama olanakları ve güzel görünüş sağlayarak iç mekanların yaşanılabilirliğini arttıran açık ve yarı açık özel oturma alanları (balkon, teras...), avlu, ön, yan ve orta bahçeler, oyun bahçeleri, park, meydan gibi açık alanlardır.

Dolaşım alanları ise, yapılar ve kentin çeşitli bölümleri arasındaki yaya-taşıt ulaşımı ve haberleşme ilişkilerini kuran geçit, sokak, cadde ve bulvarlardır.

Kent mobilyalarının bulunduğu kentsel dış mekanlar, yapıların oluşturduğu, kentlilerin algıladığı ve tüm kentsel olayların ilişkilendiği bir bütündür. Kent için önemli olan bu dış mekanların dekorasyonu, canlandırılması, kentsel mobilya ve yapılanmış tanıtım öğelerinin belirli bir anlamda bilinçli olarak düzenlenmesine bağlıdır. **(Bakan ve Konuk, 1987)**

Kent mobilyalarının yer aldığı kentsel dış mekanlar (kentsel kamusal mekanlar) düzenlenmiş yaya alanları, alış-veriş mekanları, geçiş alanları ve bölgeler olmak üzere 4 grup altına incelenmektedir. Kent mobilyalarını da bu 4 ana grup bulunan kullanım alanlarına göre sınıflandırmak mümkündür. Bunlar:

Düzenlenmiş yaya alanları	Alışveriş mekanları
Parklar	Çarşı
Dinlenme eğlence	Alışveriş sokağı
Spor alanları (rekreasyon alanları)	Pazar yerleri
Çocuk oyun alanları	
Geçiş alanları	Bölgeler
Sokaklar	Meydanlar
Yaya yolları ve kaldırımlar	Odak noktaları

2.2.3. Teknik Donatısına Göre Kent Mobilyaları

Kent mobilyalarını, alt yapıya bağlı olan ve alt yapıya bağlı olmayan elemanlar olarak da sınıflandırmak mümkündür.

2.2.3.1. Alt Yapıya Bağlı Kent Mobilyaları

Alan aydınlatıcıları, yol aydınlatıcıları, trafik lambaları, ışıklı trafik kolonları, meydan saatleri, telefon kabinleri, parkmetreler, otobüs durakları, büfeler, gazetelikler, çeşmeler, ızgaralar, alt yapı tesis kapakları, aydınlatma kolonları, havuzlar ve su oyunları, üst geçitler olarak sayılabilir. (Doğan ve Erhan, 1987)

2.2.3.2. Alt Yapıya Bağlı Olmayan Kent Mobilyaları

Döşeme elemanları, sınır elemanları, trafik bariyerleri, yönlendirici ve yer belirleyici elemanlar, t,car, tabela ve numaraları, reklam panoları, sokak levha ve numaraları, trafik işaretleri, gölgelikler, tenteler, dinlenme, park ve piknik alanı elemanları, oyun alanı elemanları, oturma elemanları, çöp kutuları, bayrak ve flama direkleri, heykeller olarak sayılabilir. (Doğan ve Erhan, 1987)

2.2.4. Hareketliliklerine Göre Kent Mobilyaları

Kent mobilyalarının büyük bir çoğunluğunu sabit (hareketsiz) kent mobilyaları oluşturur. Tasarım tipine ve belli fonksiyonlarına bağlı olarak yarı hareketli ve taşınabilir (hareketli) kent mobilyaları da üretilmektedir. Özellikle çöp kutuları örnek olarak verilebilir. (Aksu, 1998)

2.3. Kent Mobilyalarının Tasarım İlkeleri ve Ölçütleri

Mekanlarda işlevsel ilişkiler ile biçim arasındaki bütünlüğün sağlanabilmesinde, gereksinimlere yönelik olarak tasarlanan kent mobilyalarının, kullanım (kolay yerleştirilebilme, dış koşullara ve vandalizme dayanıklılık) ve bakım kolaylığı (az ve kolay bakım gerektirme), renk, biçim, doku, ölçü ve ölçek, ulaşılabilirlik, görülebilirlik, standart üretilbilme yönünden uygun tasarımı ve uygulaması olmalıdır.

Kent mobilyalarının kullanıcıların çeşitli gereksinimlerini karşılamaları gerekliliğine karşın, gerek birbirleriyle gerekse içinde yer alacakları çevre ile uyumlu olmaları da taşımaları gereken en önemli özelliklerdendir.

Çevre düzenlemede kullanılan tüm malzeme ve elemanları bir standarda bağlı olarak üretmek ve montajının yapılmasını sağlamak, çevre dekorasyonu açısından

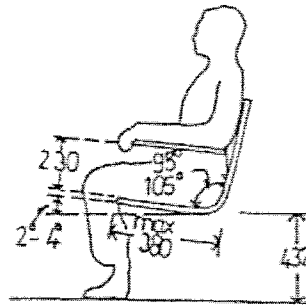
dil birliği oluşturarak kent kimliğinin ve estetiğinin biğimlenmesine katkıda bulunmakta ve yaşanabilir kamusal mekanların kalitesini arttırmaktadır.

Kaliteli, kimlikli, insanlara keyif veren mekanlara sahip olmak, fonksiyonel, estetik ve ekonomik olarak üretilmiş, amacına uygun yerde ve adette kullanılmış kent mobilyalarının o mekana yerleştirilmesiyle mümkündür. Her türlü tasarım ürününde olduğu gibi, kent mobilyaları da birçok işlevi bir arada barındırır. Sosyal, kültürel, ekonomik vb. gibi çok farklı özellikler gösteren, tanımlanması oldukça zor ve geniş bir kullanıcı kitlesi olan kent mobilyalarında tasarımı etkileyen faktörleri işlevsel, psikolojik ve teknolojik faktörler olmak üzere üç ana başlık altında incelemek mümkündür.

2.3.1. Kent Mobilyalarının İşlevsel Ölçütleri

İşlevsel ölçütler, herhangi bir kent mobilyası ile insan ilişkisinin belirlenmesine yönelik tüm ölçütlerdir. Kentsel bir mobilyanın işlevsel olabilmesi için öncelikle insanın fiziksel özelliklerine uygun, hareket özelliklerine olanak verecek şekilde tasarlanmış olması gerekmektedir. Bu nedenle, ürün tasarlanırken göz önüne alınması gereken en önemli nokta insan ergonomisidir. Nasıl bir oturma elemanı mutlaka insan oturma ölçülerine uygun olarak tasarlanıyorsa, kaldırım yükseklikleri, dolayısıyla kaldırımlarda kullanılacak bordür taşlarının kesitleri yaşlısından özörlüsüne tüm kullanıcıların rahatça inip çıkabilecekleri yükseklikte tasarlanmalıdır.

Sonuç olarak, insan ergonomisinin iyi analiz edildiği, kullanıcı beklentilerinin doğru olarak ürüne yansıtıldığı, malzeme seçme ve uygulama kararlarının doğru şekilde alındığı bir tasarım süreci sonunda tasarımcıyı, uygulayıcıyı ve en önemlisi kullanıcıyı memnun edecek kent mobilyaları ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

şekil 2. 1. Rahat bir oturma eylemi için uygun boyutlar

2.3.2. Kent Mobilyalarının Psikolojik Ölçütleri

Herhangi bir kent mobilyasının tasarımında göz önüne alınması gereken algılamaya ve değerlendirmeye yönelik ölçütler psikolojik ölçütleri oluşturur.

Psikolojik faktörler tasarımcıya, kullanıcıya ve kullanıcıların sosyo-kültürel özelliklerine uygun obje ve çevre oluşturma imkanını verirler. Bir açık alanda yer alan nesnelerin görsel karakteristiklerinin benzerlik içinde olmaları, genel estetik bir görünüm oluşturacağı gibi o alana bir kimliğe sahip olma olanağı da sağlayacaktır.

Kent mobilyası tasarımında kullanılan tüm malzemeler, fonksiyonları yanı sıra belli sosyal ve kültürel anlamlara sahiptir. Örneğin metal soğuk, ahşap sıcak olarak, parlak çelik modern, dökme demir antik olarak anlamlandırılır. Modern mimari anlayışı sergileyen bir kentsel çevreye çizgileri, rengi ve malzemesi ile “antik” olarak anlamlandırılabilen bir aydınlatma biriminin yerleştirilmesi uygunsuz olacaktır. Benzer tasarıma sahip bir oturma birimi, aydınlatma elemanı ile uyumlu olacak ama çevreye uyumsuz kalacaktır. Ya da modern çizgilere ve malzemeye sahip bir oturma birimi çevre ile uyuşacak ama bu sefer de iki kent mobilyası arasında uyum sorunu ortaya çıkacaktır.

Sadece kullanılan malzemenin materyali değil, rengi, dokusu ve boyutu da insanın o malzeme ile üretilmiş nesneyi değerlendirmesi açısından bir tasarım ölçütüdür. Örneğin bir çocuk oyun alanında kullanılan çöp kutusu tasarım açısından çocuklara yönelik olmalı ve bu özellikleri ile bir meydandaki çöp kutusundan farklı olmalıdır.

Sonuç olarak, psikolojik ölçütler, tasarımcıya kullanıcılar tarafından beğenilen, rahat kullanılan, kolay algılanan ve özellikle benimsenen ürünler ortaya koymalarında yol gösterici ve etkin bir ölçüt olarak kullanılmaktadır.

2.3.3. Kent Mobilyalarının Teknolojik Ölçütleri

Bir kent mobilyasını tasarlayıp sonuç alabilmek için onun endüstri tarafından üretiliyor olması gerekmektedir. Bu yüzden tasarlanan mobilyaların eninde sonunda bir ürüne dönüştürülüp şehir ölçeğinde kullanılması gerekmektedir. İşte bir kent mobilyasının tasarlanmasında malzeme, üretim ve ekonomiye yönelik faktörlerin tümü teknolojik ölçütleri oluşturmaktadır.

Kent mobilyalarının tasarımında yanlış malzeme seçimi, kalitesiz, dayanıksız ve bozuk malzeme kullanımı hem tasarımda estetiği bozmakta hem de görsel kirlilik oluşturmaktadır. Bunun için kent mobilyası tasarımında malzeme, boyut, üretim ve uygulama tekniği alanlarında standartlar belirlenmiş olmalı ve özellikle üretim teknolojisi bu standartlara uygun olarak geliştirilmelidir.

Kent mobilyalarının tasarım ve üretiminde standartlar tasarımcıya, üretimde sürat ve kalite sağlayarak, hem üretimde ucuzluk hem de pazarlamada kolaylık getirmektedir. (Zülfikar, 1998)

Kaliteli denilebilecek ürünlerin tasarlanabilmesi ve üretilebilmesi için sadece yukarıda sayılan aşamaların gerçekleştirilmesi elbette yeterli olmayacaktır.

Kalitenin sağlanabilmesi için yapılması gereken teknik çalışmalar;

- Tasarımların kontrolünün sağlanması,
- Üretimde kullanılacak malzemelerin standartlara uygunluğunun kontrolü,
- Üretilen kent mobilyalarının kalite düzeylerinin kontrolü,
- Kent mobilyalarının tasarım amacına uygun kullanım biçiminin sağlanması,
- Bakım ve iyileştirme kontrolünün ve çalışmalarının yapılması şeklinde

özetlenebilir. (Altınçekiç, 2003)

2.4. Kent Mobilyalarında Malzeme Seçimi ve Yapım Tekniği

Amacı ne olursa olsun, kapalı ya da açık kentsel mekanın tasarlanmasında amaç, içinde yaşamını sürdüren insanın yaptığı eylemi zihinsel ve bedensel olarak zorlanmadan yapabilmesinin sağlanmasıdır. (Ok, 1989)

Konu kent mobilyaları kapsamında düşünüldüğünde, yukarıdaki amacı sağlamada ele alınması gereken boyut, malzeme seçimi ve yapım tekniğidir. Her ne kadar başarılı bir tasarım yapılmış, doğru yerine uygun adette konulmuş olsa da malzeme ya da yapım tekniği açısından hatalı olan bir kent mobilyası, zamanla işlevini yerine getirmeyecek ve tahrip olacaktır. Bu sebeple kent mobilyalarında özellikle malzeme seçimi tasarımda çok önemli bir rol oynamaktadır. Kısaca kent mobilyalarına göz atılacak olursa, kullanılabilecek malzeme alternatifleri ve yapım teknikleri aşağıdaki gibi olmalıdır.

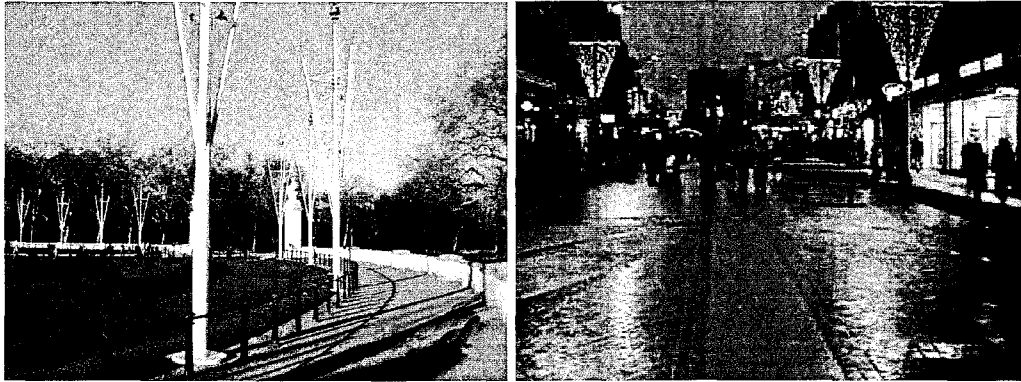
- Koruma amaçlı kent mobilyaları:

Özellikle kent içi trafik akışını düzenleyen trafik lambaları ile trafik işaret panoları, çoğu ülkede standardize olmuş, metal ve fiberglas malzemeden yapılmaktadır. Ayrıca harcadıkları enerji miktarı ve maliyeti düşünülerek, Japonya başta olmak üzere birçok ülkede son yıllarda güneş enerjisi ile çalışan elemanlar üretilmektedir. Bu tip elemanlar alt yapıya bağlı oldukları gibi, konu ile ilgili yasa ve yönetmeliklere uygun olarak üretilmekte ve uygun yerlere yerleştirilmektedir. Araç yollarının aydınlatılmasında, metal veya beton taşıyıcı yüksek direkler üzerine monte edilmiş armatürler, yaya dolaşım alanlarının aydınlatılmasında ise daha alçak, insan ölçeğinin yakalandığı elemanlar, ağaçlık ve yeşil alanların, havuz, yapma göl, su ögesi ve çevrelerinin aydınlatılmasında kullanılan aydınlatma elemanlarının

retiminde ise metal türleri, beton, ahşap ve plastik gibi pek çok malzeme kullanılabilmektedir. Sadece kullanılan malzemeler, özellikle dış ortamda kullanılacaklarından, iklim koşullarına dayanıklı, paslanmayı önleyici boya, cila vb. ile boyanmış ve kolay aınmayan malzemeler olmalıdır. Ayrıca kullanılacak armatr çeşidi, enerji tüketimi açısından, uygun ve ekonomik olmalı, üzerinde bulundukları mekana ve amaca uygun kullanılmaları gerekmektedir.

Resim 2. 25. Tarihi bir mekanda kullanılmış koruma amaçlı kent mobilyalarından sokak lambası ve trafik ışıkları

Resim 2. 26. Değişik malzemelerden yapılmış koruma amaçlı kent mobilyalarından aydınlatma elemanları.

- Dinlenme amaçlı kent mobilyaları:

İnsanların sosyal ilişkilerini geliştirmeye yardımcı olan, genellikle döşeme elemanları ile kaplanmış bir zemin üzerine yerleştirilen, çevresi ve diğer kent mobilyaları ile uyum içinde olması gereken oturma elemanlarında çok çeşitli malzemeler kullanılmaktadır.

Resim 2. 27. Metal taşıyıcılı ahşap oturma yeri olan ve ona uyumlu olarak üretilmiş çöp kutusu

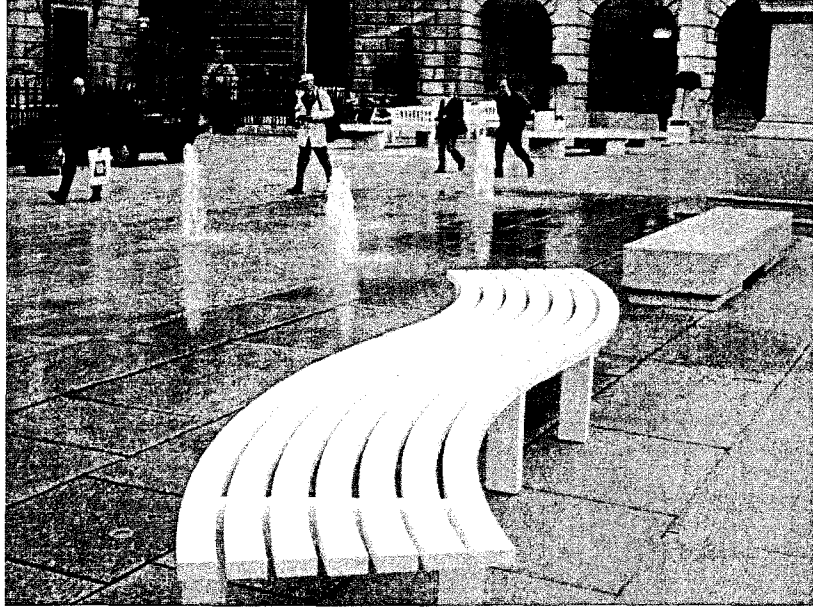
Bunlar beton, ahşap, cam tülü takviyeli polyester(ctp-fiber), taş, plastik ve metal olarak sayılabilir. Oturma elemanlarında, taşıyıcı konstrüksiyonun sağlamlık açısından (metal gibi) dayanıklı malzemeden seçilmesinin yanı sıra, oturma kısmının (ahşap veya sert plastik gibi) su emmeyen, kolay temizlenebilen ve iletkenlikleri düşük olan malzemeden seçilmesi tasarımda çeşitlilik sağlamaktadır.

Resim 2. 28. Tamamı metal olan bir bank ve ona uyumlu olarak üretilmiş çöp kutusu.

Farklı malzemelerin bir arada kullanılması, tasarımda ayrıca renk ve biçim yelpazesini genişletmektedir. Kullanılacak bağlantı detaylarında elemanların birbirlerinden kolaylıkla sökülecek cinsten olmasından kaçınılmalı ve bağlantı elemanlarının kolay paslanmayacak cinsten olmalarına dikkat edilmelidir.

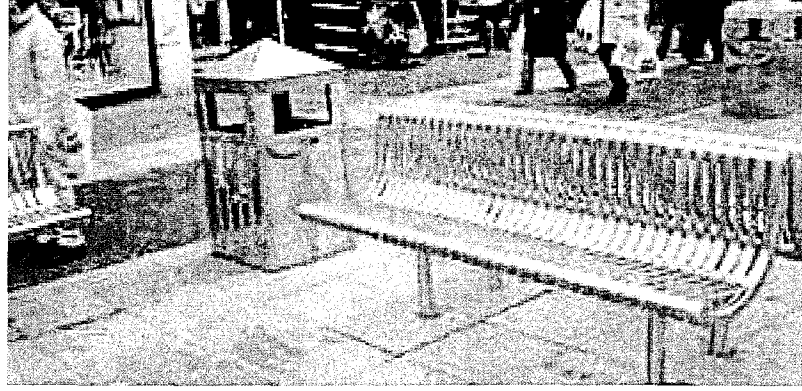
Resim 2. 29. Aynı mekanda kullanılmış ahşap, ctp(fiber) ve taş malzemeden üretilmiş oturma elemanları.

Resim 2. 30. Metal taşıyıcılı, ahşap oturma bölümü olan oturma birimi ve ona uyumlu olarak üretilmiş çöp kutusu.

- Temizlik amaçlı kent mobilyaları:

Çöp kutuları insanların çöp atma ihtiyaçlarını gideren, açık alanlarda en çok kullandıkları kent mobilyalarından biridir. Çöp boşaltma sıklığı çöp kutusu tipini belirlerken, kullanılan malzeme ve tasarım detaylarını da etkilemektedir. Kapaklı ve kapaksız olarak üretilen çöp tenekelerinde çevreye uyumluluk malzeme seçiminde en önemli faktördür. Kullanılan malzemeler arasında metal, ahşap, cam tülü takviyeli polyster ile dökme beton sayılabilir.

Resim 2. 31. Konumlandırıldığı çevreye gayet uyumlu metalden üretilmiş çöp tenekesi

- Eğlendirme amaçlı kent mobilyaları:

Daha çok çocuk oyun elemanları olarak tanımlanan eğlendirme amaçlı kent mobilyaları tasarımında kaya, ağaç, kum, su gibi doğal malzemelerden beton, metal, pvc, ip gibi işlenmiş malzemeye kadar çok çeşitli malzemeler kullanılmaktadır. Bu malzemeler birbirleriyle farklı kombinasyonlarla birleştirilerek, biçim açısından farklı tip ve şekillerde renkli ve çocukların ilgisini çekecek yaratıcı tasarımlara olanak vermektedir.

Resim 2. 32. Salyangoz formu kütükten yapılmış çocuk oyun elemanları

- Satış ve alış veriş amaçlı kent mobilyaları:

Satış birimleri, bilet gişeleri, otomatik alış veriş makineleri insanların, gazete, dergi, kitap, yiyecek-içecek ihtiyaçlarını giderdikleri kent mobilyalarıdır. Tek tek üretilebildikleri gibi gruplu modüller halinde de üretilebilen bu tip kent mobilyalarında daha çok ahşap, metal veya sert plastik gibi malzemeler kullanılmaktadır.

- İletişim kurma amaçlı kent mobilyaları:

Günümüzde gittikçe yaygınlaşan cep telefonları gibi özel iletişim olanaklarına rağmen telefon kabinleri kent mobilyaları arasındaki önemini ve yerini hala korumaktadır. Yoğunluğun az olduğu yerlerde seyrek ve gerekli noktalara yerleştirilen telefon kabinleri, yaya trafiğinin çok yoğun olduğu yerlerde gruplar

halinde konumlandırılmaktadır. Malzeme olarak alüminyum profillerden şeffaf olarak üretilen telefon kabinleri özellikli yerlerde ahşap veya dökme demirden de üretilmektedir. Gürültü önlemek ve iklimsel koşullardan korunmak amacıyla yarı açık veya kapalı kabinler şeklinde üretilen telefon kabinlerinin karanlıkta kullanımlarının kolaylaştırılması amacıyla içlerinde aydınlatma donanımı da yapılmaktadır.

Resim 2. 33. Barındırma ve iletişim amaçlı kent mobilyaları bir arada.

- Barındırma amaçlı kent mobilyaları:

Kullanıcıları güneş, yağmur, rüzgar gibi iklim koşullarından koruyan otobüs durakları, gölgelikler, tenteler günün teknolojik olanaklarına uygun olarak çok çeşitli malzemeden yapılabilmektedir. Duraklar, kullanıcıların ve sürücülerin birbirlerini görebilmeleri amacıyla metal konstrüksiyonlu cam ve pcv gibi şeffaf malzemelerden yapılmakta ayrıca aydınlatılmaktadır.

Gölgelikler ve tenteler ise ahşap, metal ve betonarme üretilbildikleri gibi kumaş ve plastik esaslı malzemelerle tamamlanabilmektedir. Bu tip üst örtü öğelerinde standarttan çok konumlandırılacağı mekanın özelliklerine uygunluk aranır. Ayrıca özellikle pergolalara bitki sardırılarak estetik ve doğal görünümler elde edilebilmektedir.

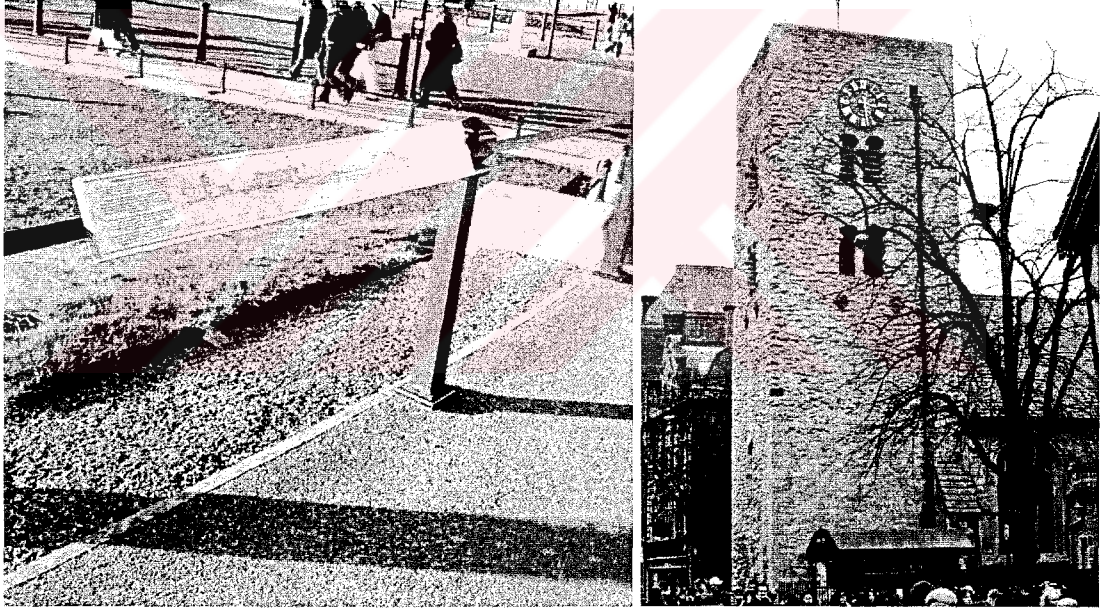
- Yönlendirme amaçlı kent mobilyaları:

İnsanları gitmek istedikleri yerlere kolayca ulaşmalarını sağlayan döşeme kaplamalarında, yerinde dökme renkli ve dokulu beton, taş, tuğla ve ahşap malzemelerin pürüzlü dokuya sahip olanları kullanılmakta, bilgi iletişim ve işaret panoları ve levhalarının malzemeleri yer aldıkları fonksiyon bölgelerine, çevrenin fiziksel ve tarihi özelliklerine göre değişmektedir.

- Bilgi verme amaçlı kent mobilyaları:

Bilgi verme amaçlı kent mobilyalarından meydan saatleri açık alanlarda plastik birer öge olmanın yanı sıra insanların buluşma noktası ve birbirlerini bekleme yeri olarak da bilinmektedir. Yerleştirileceği mekanın karakterine uyum göstermesine, insanların uzak mesafeden kolayca algılayabilmeleri için belirli yükseklikte ve boyutta olmasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Meydan saatleri, duvar yüzeylerinde olabildikleri gibi, müstakil taşıyıcılı elemanlar ya da bir yeşil öge gibi zeminde konumlandırılmış olabilir. Malzeme olarak ahşap, paslanmaz çelik, alüminyum vb. malzemeler kullanılabilir.

Bilgi verme amaçlı kent mobilyalarından bir diğeri de tanıtıcı levhalardır. Daha çok açık alanlarda kullanılan bilgi tabelalarında kullanılan malzeme daha çok içinde bulundukları mekanın anlayışına göre değişmektedir. Bu tip elemanlarda metalden, ahşaba, plastikten, taşa kadar çok çeşitli malzeme kullanılmaktadır.

Resim 2. 34. Bilgi verme amaçlı bir tanıtım levhası ve tarihi bir duvarda konumlandırılmış bir meydan saati.

- Sınırlayıcı amaçlı kent mobilyaları:

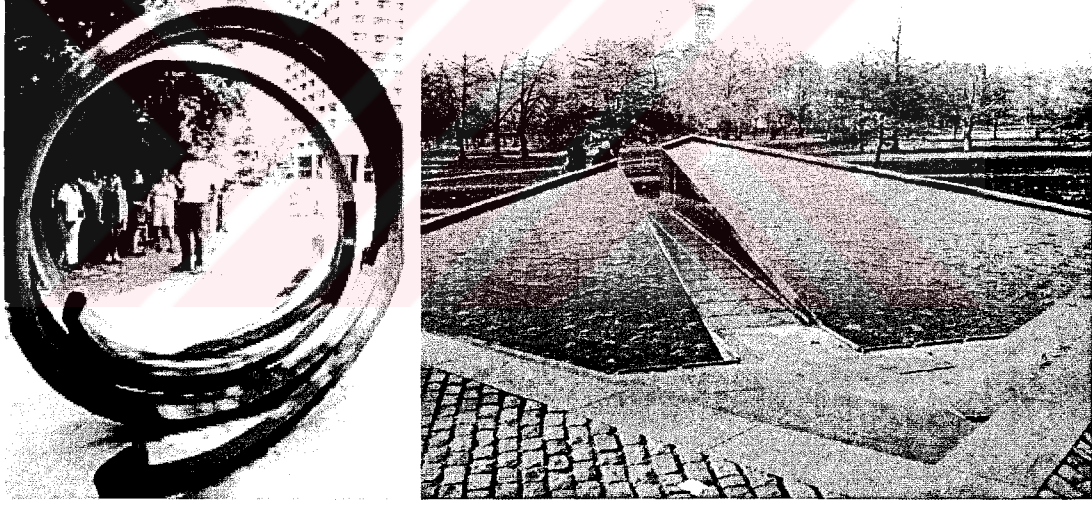
Çoğunlukla sert zeminlerde, döşeme kaplamaları ile döşenmiş alanlarda bulunan ağaçların diplerine yerleştirilen ağaç ızgaraları su ve hava alımını kolaylaştırmanın yanında ağaçlarda gübrelemeye de olanak verirler. Ağaç korumaları ise yeni dikilen ağaçları insan, hayvan ve araçların verebilecekleri zararlardan korurlar. Standart ağaç ızgaraları, dökme demir ya da dökme betondan yapılmaktadır. Bakım ve temizlik işlemleri için en az iki parçadan meydana gelecek şekilde olmaları

gerekmektedir. Ayrıca üzerlerinde ağaç köklerinin gereksinimine yanıt verecek kadar da açık kısmı içerecek yapıda olmalıdır.

- Süsleme amaçlı kent mobilyaları:

Dış mekan düzenlemelerinde klasik anlamda heykellerin yanında bir heykel gibi biçimlendirilmiş ve bulunduğu mekanda bir heykel anlamında kullanılmış elemanlar da mevcuttur. Tüm bu süsleme amaçlı kent mobilyaları taş, tunç, demir, ahşap, fildişi gibi malzemelerden ya da kaya grupları ve tek başlarına veya gruplar halinde kullanılan ağaçlar gibi doğal elemanlardan da oluşabilir.

Süsleme amaçlı bir başka kent mobilyası da su öğeleridir. Su öğeleri havuz, fıskiye, çeşme gibi alternatiflerde kullanılabilir. Havuz yapımında betonarme karkaslı, seramikten granit taş kaplamaya kadar çok değişik malzemeler kullanılmaktadır. Bu malzemelerin seçimi, amaca ve çevrenin özelliklerine göre değişmektedir. Havuzlarda bitkiler, ışıklar, fıskiyeler ve heykellerle çok çekici görüntüler oluşturulabilir.

Resim 2. 35. Süsleme amaçlı kullanılmış metal bir modern heykel ile su öğesi.

2.5. Kent Mobilyalarının Bakımı

Kamu mekanlarının düzenlenmesi çalışmalarının amacı, insanlara daha düzenli, emniyetli, sağlıklı yaşam çevreleri sunmak ve toplumsal yaşama ve sosyal ilişkilere katkıda bulunarak insanların refah düzeyini arttırmaktır. Refah düzeyinin artmasıyla birlikte, temizliğe ve bakımlı çevrelere olan talep de giderek artmaktadır.

Bir objenin “işlevini amacına uygun olarak yerine getirdiği zaman” a o objenin ömrü denmektedir. Objelerin ömürleri yapıldıkları malzemelerin ömürlerine bağlı olduğu gibi kullanıldıkları alan, kullanım süresi, kullanım koşulları, maruz kaldığı iklim

şartları ve periyodik olarak gerçekleştirilmiş bakımlarına da bağlıdır. Bilindiği gibi bakımsız kalmış bir obje, kendisinden beklenen zamandan önce eskir ya da kullanılamaz hale gelir.

Kent mobilyalarının bakımının hangi periyotlarla yapılacağı, bu bakımlarda nelerin kontrol edileceği, nelerin yenileneceği planlanmalıdır. Kontrol sonucu tespit edilen eksiklik ve hasarlar onarılmalıdır. Ayrıca, planlanan yenilemeler herhangi bir hasar olup olmadığı göz önüne alınmaksızın yapılmalıdır. Uygulanacak bu sistem, kent mobilyalarının ömrünü uzatacak ve kullanıcılara sürekli bakımlı ve kusursuz bir çevre sağlayacaktır.

Bakım periyotları, kent mobilyasının malzemesine, kullanım sıklığına, kullanıldığı yere, maruz kaldığı iklim koşullarına göre belirlenmelidir. Örneğin, pvc, metal ve ahşap malzemeden üretilmiş aynı amaçlı kent mobilyalarının bakım periyotları birbirlerinden farklı olmalıdır. Aynı malzemeden yapılmış bir kent mobilyası, sürekli güneş alan bir yerde farklı, sürekli yağmur alan bir yerde farklı bakım periyotları isteyecektir.

Bakımlarda kent mobilyasının görsel durumu, işlevini gerektiği gibi yerine getirip getirmediği, insan sağlığına ve konfor koşullarına uygunluğu kontrol edilmelidir.

Ayrıca kent mobilyalarının bakımı, aynı üretiminde olması gerektiği gibi standartlara bağlanmalıdır. Yapılacak bakımlar kent mobilyasını sözü edilen standartlara uygun hale getirecek şekilde yapılmalıdır.

Bakımların istenilen şekilde ve zamanda yapılması için gereken insan kaynağı ve malzemenin sağlanması, kent mobilyasının içinde bulunduğu mekandan sorumlu yerel yönetim tarafından ya da o yerel yönetimin görevlendireceği taşeron firma tarafından planlanmalıdır.

Sonuç olarak, kent mobilyalarının bakımı hem kullanıma özendirme hem de vandalistik eylemleri engelleme açısından önem taşımaktadır. Çünkü, bakımsız, eski ve pis görünümlü bir eleman vandalistik eylemler için kişileri daha fazla cesaretlendirdiği, böyle bir elemanın kullanımının tercih edilmediği görülmektedir. Bu bakımdan kent mobilyalarının tamamında, estetik ve işlevsel görünüme sahip olacak şekilde belirli aralıklarla bakım çalışmaları yapılmalıdır. (Yıldızcı, 2001)

2.6. Kent Mobilyaları ve Vandalizm

Günümüzde, zevk amacıyla kent mobilyalarına verilen tahribat, gelişmiş ülkelerde istatistiksel çalışmalara konu olacak kadar ileriye gitmiştir. Yerel yönetimler tahripler

sonucu yapılan bakım, onarım ve yenilemelerin kendilerine getirdiği ve getireceği mali yük miktarını belirlemek üzere konuyla ilgili raporlar hazırlamaktadırlar. Sadece, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2002 senesinde yaptığı tespitlerden çıkan sonuçlarda vandalların İstanbul kent merkezinde yarattığı yıllık zararın 12 trilyona ulaştığına bakılacak olursa, tahrip edilmiş tüm öğelerin onarımı ve yenilenmesi için harcanan ekstra zaman ve kaynak tüketiminin yanı sıra devlet bütçesinden konuya ayrılması gereken payın büyüklüğü de görülmektedir.

Ayrıca vandalizm sadece kentlere mali külfet getirmemekte, bunun yanında halkın fiziksel ve ruhsal sağlığını da tehdit etmektedir.

2.6.1. Vandalizmin Tanımı ve Sebepleri

"Kırıp geçirmek" anlamında kullanılan bu kavrama yaygın biçimde Fransız Devrimi sırasında rastlanmasına karşın vandalizmin kökü, kavimler göçüne dayanmaktadır.

Barbar bir Alman boyu olan Vandallar, M.S. 429'da Roma topraklarına girerek 14 gün boyunca şehri yağmalamış, Eski Roma ve Yunan medeniyetlerinin sanat eserlerini tahrip etmişlerdir.

Vandalların yağmalama eylemlerinin tarihte önemli bir yeri olup, bu olaydan dolayı herhangi bir kasıtlı yapılan mal, mülk tahribatı bugün vandalizm olarak adlandırılmaktadır. (Phillips, 1996)

Farklı disiplinlerin bu kavrama getirdikleri tanımlara bakılacak olursa vandalizm, bir başkasına ya da kamuya ait olan malların, herhangi bir amacı olmaksızın, kötü niyetle tahrip edilmesi olarak tanımlanabilir.

Biyologlar, psikologlar, sosyologlar ve suçbilimciler gibi farklı disiplinler vandalizmi oluşturan sebepleri her biri kendi disiplini içinde açıklamaktadırlar.

Biyologlar vandalizmin nedenini kalıtımla açıklarken, psikologlar çocuk bakımı uygulamaları sonucunda çocukta oturan kişiliğin vandalizm olayları ile alakalı olduğunu vurgulamaktadırlar. Sosyologlar ise sosyal statü ve çevre faktörlerinin vandalizm üzerinde etkili olduğu görüşünü savunmaktadırlar. Suçbilimciler, insan davranışının kişilik veya sosyal kökenlerden çok özellikle içinde bulundukları ortamdan etkilendiği inancına dikkat çekmektedirler. (Coffield, 1991)

Sonuç olarak vandalizmi oluşturan nedenler aşağıdaki başlıklar altında toplanabilir.

1. Psikolojik etmenler: Yapılan çalışmalar kişilerin karakter ve davranışlarının vandalizm ile doğrudan ilişkisi olduğunu göstermiştir.

2. Sosyal ve fiziksel çevre: Vandalizm, daha çok işsizlik probleminin olduğu, gelir düzeyi düşük ve sosyo-ekonomik açıdan gelişmemiş yerlerde görülmektedir.
3. Eğitim: Fiziksel ve sosyal çevre koşulları ile psikolojik etmenlerin yanında vandalizmde eğitim ve kültürün de çok etkili olduğu bilinmektedir.
4. Sahiplenme: Sahiplenme duygusunun, vandalizmin oluşmasını engelleyen faktörler arasında önemli bir yeri vardır. Burada sözü edilen sahiplenme bir mekana sahip olmanın yanı sıra o mekanı benimseme duygusunu da içermektedir.
5. Onarım: Bir sonraki vandalizmin sebebi genellikle bir önceki Vandalizm olayının bıraktığı görüntüdür. Vandalizm sürecinde başlatıcı bir sebebin olması yeterlidir. Onarılmayan hasarların çoğu kez vandalizm olayını gerçekleştirenler için tahrik edici sebep olmaktadır.
6. Aydınlatma: Vandalizme olanak veren koşulların en önemlilerinden biri de kuşkusuz yetersiz aydınlatmadır. Aydınlatmanın yetersiz olduğu bölgelerin, tamamen karanlık bölgelerden daha çok vandalizme fırsat verdiği araştırmalarla tespit edilmiştir.
7. Renk: Yüzeye sürülen boyanın rengi malzemenin orijinal renginden çok farklı ise bu çarpıcı farklılık da vandalizmi tetiklemektedir. Boyalı yüzey çizildiğinde alttan gözüken renk ile arasında göz alıcı farklılık var ise yazma ve çizme işleminin hızlandığı ve malzemenin kısa zamanda tahrip olduğu araştırmacılar tarafından savunulan bir düşüncedir.
8. Yüzey dokusu: Pürüzlü yüzeylere yazmak, çizmek hem zor olduğundan hem de istenen sonucu vermediğinden, pürüzlü yüzeylerin düzgün yüzeylere oranla daha az vandalizm olaylarıyla karşı karşıya kaldığı bilinmektedir.
9. Dayanıklılık: Elemanın ya da yüzeyin belirli bir süre sağlam kalması, iklim dahil her türlü yıpranmaya karşı koyması beklenir. Dayanıksız malzeme kısa zamanda yıpranıp bakım ya da onarım gerektirdiği gibi vandalizmi de etkilemekte ve saldırıları üzerine çekmektedir.

Tüm bunların dışında yoğun kullanım, nüfus yoğunluğu ve çocuk sayısı vandalizmi oluşturan etmenler arasında sayılmaktadır. Yapılan araştırmalar, planlaması yapılan herhangi bir bölgenin mevcut nüfusunun yanında, gelecekte ulaşabileceği nüfus yoğunluğunun da hesaba katılmaması ile bu çevrelerdeki vandalizmin arttığını göstermiştir. Ayrıca görsel kontrolün sağlandığı savunulabilir mekanların, vandalizm eylemleri için caydırıcı nitelikte olduğu bilinmektedir.

2.6.2. Vandalizmin Kent Mobilyaları Tasarımına Etkileri ve Vandalizmin Önlenmesi

Günümüzde tüm dünyanın sorunu haline gelmiş olan vandalizm olaylarının kaçınılmaz hedefi kuşkusuz kent mobilyalarıdır. Bu sorun her yıl gittikçe artan oranda maddi kayıplara neden olmakta, çevre kalitesini düşürmekte ve kent estetiğini bozmaktadır.

Vandalizm olaylarının kent mobilyaları üzerinde yarattığı tahribatlar ve bunların onarımı için harcanan maliyet, zaman ve işgücü düşünülürse vandalizm ile mücadelede ilk adımın tasarım yönünde olması gerektiği görülmektedir. Uygulama sonrası oluşacak aksaklıklardan kaynaklanan vandalizmi, tasarım aşamasında alınacak önlemlerle engellemek, hem malzeme, zaman, işgücü ve maddi kayıpları en aza indirmek hem de daha az tahribata uğrayacak çevreler yaratma olanağı sağlamaktadır.

Tasarım yönünden bakıldığında, kent mobilyalarının vandalizme dayanıklılığının yanı sıra işlevselliği, mekana uygunluğu, kişilikli olması ve estetik değerleri tasarım kriterlerini oluşturacağına göre, tasarımcı iki kavram ile karşı karşıyadır: "iyi tasarım" ve "vandal-proof" tasarım anlayışı.

Vandalistik eylemleri caydırıcı kılmak için öncelikle, doğru elemanda doğru malzemenin kullanılmasının gerektiği düşünülmelidir. Kullanılan malzemeler olabildiğince vandalistik eylemlere, iklime, yoğun ve yanlış kullanıma dayanıklı olmalıdır. Tüm bağlantı detayları mümkün olduğunca gizli olmalı veya özel alet ile sökülebilmelidir. Bunun dışında tüm hareketli parçaların birbirlerinden kolay ayrılmalrı ve sökülebilmelerini engelleyen tasarımlara gidilmelidir.

Ayrıca kent mobilyalarının konulacakları yerlerin belirlenmesi aşamasında, yerlerinin doğru konumlandırılması da vandalizm olaylarını etkilemektedir. Kullanılmayan, ihtiyaç duyulmayan bir alana yerleştirilmiş kent mobilyasının vandalizmden etkilenmemesi olanaksızdır.

Tasarımcıların, alacakları önlemlerle insan davranışlarını olumlu yönde etkileyerek vandalizm olaylarını en aza indirmelerinin yanında eğitim yolu ile insanlara yasalar ve bunlara uymanın bilinci verilirken, bu bilgilerin davranış biçimine dönüştürülmesi yönünde çaba gösterilmesi, vandalizmi önlemeye yönelik sosyal önlemlerden biri olarak görülmektedir.

Sahiplenme davranışının, vandalizmin oluşumunu engelleyen faktörler arasında önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Katılımcı tasarımlarla oluşturulmuş bir mekanda bulunan nesnelerin benimsenip korunduğu, hatta bakımlarının yapıldığı

düşünüldüğünde, herhangi bir mekanın veya nesnenin sahiplenilmiş olmasının bu eylemi gerçekleştirenler için caydırıcı nitelikte olabileceği unutulmamalıdır. (Yıldırım, 2000)

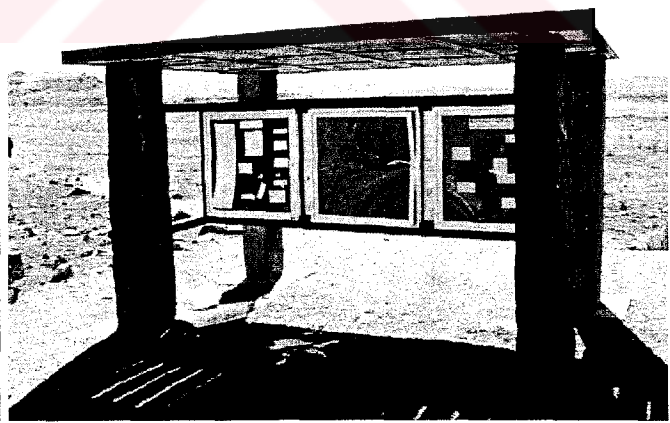
Yapılan araştırmalar, kendilerine çevre bilinci verilmiş ve bulundukları çevreyi sevmeye ve benimseme çalışmalarına katılmış, hatta bulundukları çevrenin koruma işlerini de üstlenmiş insanların işbirliğiyle çevrenin görsel kalitesinin arttığını, insanların çevrelerine karşı daha duyarlı olduğunu ve vandalizm eylemlerinin önemli ölçüde azaldığını göstermektedir.

Bulunduğu yere ait olan bir eleman, tüm kent mobilyaları arasında bütünlük kurarak kullanıcı tarafından benimsenmekte ve böylece kullanıcı ile tasarım arasında güçlü bir bağ kurulmaktadır. Bu da vandalizm olaylarını bir ölçüde engellemektedir.

Doğru malzeme ve doğru detaylarla çözülmüş başarılı bir tasarım, çevre bilinci verilmiş, o çevrenin sahibi olduğunun bilincinde olan insanların olması kuşkusuz vandalizmin engellenmesi için tek başına yeterli değildir. Yerel yönetimlerin de kent mobilyalarını düzenli olarak, aksatmadan kontrol etmeleri, gereken bakım ve onarımı zamanında yerine getirmeleri gerekmektedir. Çünkü vandalizm eylemlerinin daha çok bakımı yapılmamış ya da daha önceden tahrip edilmiş elemanlar üzerinde olduğu gözlenmektedir.

Resim 2. 36. İstanbul'da vandalizme uğramış bir trafik tabelası. (radical.com)

Resim 2. 37. Vandalizme uğramış bir otobüs durağındaki reklam panoları. (co.blm.gov)

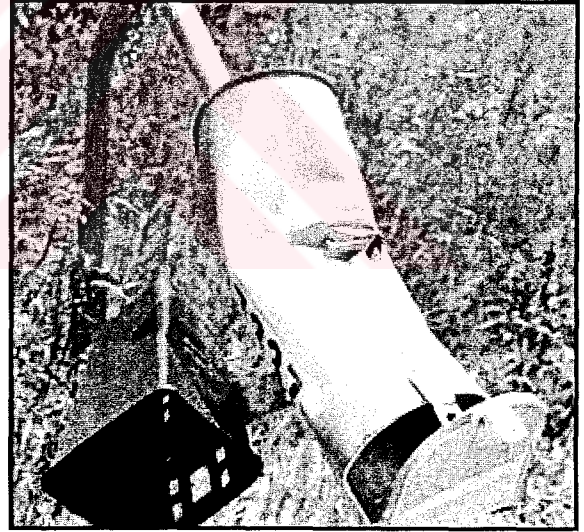
Vandalların ayak izleri, tahrip edilen heykellerde, kırılan ahşap banklarda, paslanmaz çelik bankların üzerinde yapılan balık ızgaralarda, boşaltılan çiçeklik veya çöp tenekelerinde yakılan ateşlerde, çocuk parklarındaki parçalanmış oyuncaklarda ve patlatılan sokak lambalarında görülmektedir. Tüm bunlara karşın, vandalların kentlere verdiği zararları engellemek için özellikle yeşil alan ve parklarda

19. yüzyıldan başlayarak koruyucu önlemler geliştirilmeye çalışıldıysa da, vandalizm tümüyle önlenememiştir.

Resim 2. 38.Vandalistik bir eylem(cs.berkeley.edu)

Resim 2. 39. Vandalizme uğramış bir telefon kulübesi ve posta kutusu(24carat.co.uk – paynesvillearea.com)

Fakat unutulmamalıdır ki ihtiyacın bilinmesi, işlevin yerine getirilmesi, estetik değerlerin işlevle birlikte çalışıp toplum beğenisini yakalaması ve doğru yerleşimin yapılması sorunu çözme de vandalistik eylemleri büyük ölçüde azaltacaktır.

3. TARİHİ AÇIK ALANLARDA KENT MOBİLYALARI

Kentler tarih boyunca değişik kültürlerin etkisi altında kalmıştır. Bu etkiler, kentlerdeki mimari formlara, kamu mekanlarının ve kent donatılarının planlanmasına ve tasarımına yansımıştır. Mimarlıktaki çağdaş akımlar bir yandan kentsel mekanlarda planlama ve tasarımlar yaparken bir yandan da tarihi değerleri koruma ve yaşatmanın gerekliliğini savunurlar. **(Nayim ve diğerleri, 2003)**

Kent, içinde barındırdığı farklı varlık alanlarında yer alan devingen, birbirleriyle ilişkili sistemlerin tümüdür. Bu sistemler, kişilerin yaşam tarzı, toplum kişiliği, kamusal özel ya da yarı özel mekanlar ile kent doğası ve tüm kent öğeleri olarak sayılabilir. Sayılan tüm bu öğeler, kent açısından birer kimlik göstergesidir. Bu anlamda kent kimliği, geçmişten geleceğe uzanan tüm fiziksel ve moral kültür öğelerinin genel görünümü, toplu bir mesajdır. Kent kimliği, bir yönüyle de algılamaların toplamı ve bir etkidir. Kuşkusuz bu etkiyi yaratan, kent mekanları, her türlü kentsel birim ve kent mobilyalarıdır.

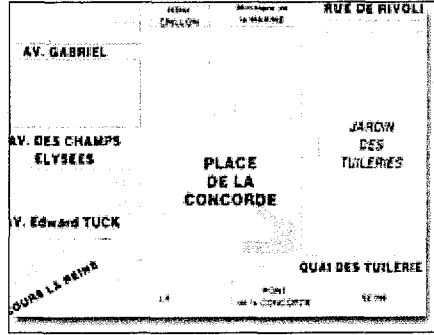
Kent mobilyaları, işlevsellikleri ve çevreye kazandırdıkları görsel katkıların yanı sıra, bir kentin kendine özgülüğünü de sağlayabilecek elemanlardır. Bu mobilyalar, tarihi çevrelerde kullanıldıklarında ise, kent kimliği ile uyum içinde olmaları gerekliliği daha da önem kazanmaktadır.

Tarihi açık alanlarda kullanılacak bir kent mobilyasının seçiminde izlenecek yol çevreyle uyumunun değerlendirildiği, kalite ve işlevselliğin harmanlandığı bir tasarıma yönelmek olmalıdır. Gerek donatının kendisine yönelik, gerekse çevresel etkilerine yönelik analizler yapılmalıdır. Yapılan bu analizler malzemeden, renge, dokudan, forma, işlevsellikten, altyapıya, ergonomiye ve mobilyanın kullanılacak diğer elemanlarla uyumuna kadar çok geniş bir yelpazeyi kapsamalıdır. Bu şekilde yapılacak tüm kent mobilyası tasarım çalışmaları, günümüzün ihtiyaçlarını karşılarken aynı anda eskinin değerini koruma ikilemi engelini de aşmış olacaktır.

Bu konu ile ilgili yapılacak tasarımlarda, geçmişlerine ait çizgilerin artık yok olmaya başladığı tarihi kentlerdeki değerlerin korunması, tarihi kentlere ait milli mimarinin ve kent kimliğinin devamlılığı için gerekli olduğu kadar, gelecek nesillere karşı da taşınması gereken bir sorumluluktur.

3.1. Paris - Place de la Concorde Meydanı Örneği ve Kent Mobilyaları

Paris' in en turistik yerlerinden biri olan Place de la Concorde, yerini Louis XV'in belirlediği, etrafının açıklık olması sebebiyle diğer kraliyet meydanlarından ayrılan, Champs Elysees ile Jardin des Tuileries arasında konumlandırılmış bir 18. yüzyıl meydanıdır.

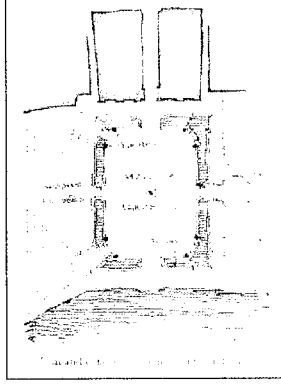

Şekil 3. 1. Place de la Concorde (prefecture-police-paris.interieur.gouv.fr)

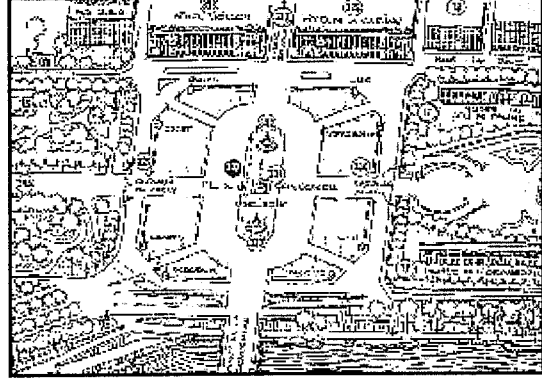
Meydanın projelendirilmesi için 27 Haziran 1748' de bir yarışma düzenlenmiş ve yarışmada, aynı yer için üç eskiz hazırlayan Jacques-Ange Gabriel'in üçüncü eseri başarılı bulunmuştur (9 Aralık 1755). Gabriel'in projesinin en önemli yanı, büyüğünün içinde küçüğünü hendeklerle sınırlayan iki meydanın olmasıydı. Ayrıca meydanın etrafı korkuluklarla çevrili idi.

Bu hendeklerin içleri, köşe açılarını belirleyen ve bugün de hala yerinde duran fakat manası anlaşılmayan Fransa'nın Rouen, Brest, Nantes, Bordeaux, Marseilles, Lyon, Strasbourg ve Lille şehirlerini simgeleyen heykelleri ile donatılmıştır. Adı geçen heykeller, Fransa'nın o günkü yönetim şemasını simgeleyen şehirleri olmakla beraber bu şehirlerin o zamanlar kendi içlerinde farklı yönetimleri var idi. Günümüzde ise artık geçerliliğini yitirmiş bu simgesel anlatım artık yerini Fransa'nın coğrafi geometrisine bırakmıştır. Çünkü Fransızlar kendi ülkelerinden bahsederlerken "hexagone" sekizgen demektirler.

Louis XV' in heykeli heykeltıraş Edme Bouchardon tarafından yapılmış ve tam meydanın ortasına 20 Haziran 1763' te dikilmiştir. Daha sonra Lemot tarafından yapılmış özgürlük heykeli Louis XV' inkinin yerine dikilmiştir.

Şekil 3. 2. Place de la Concorde ilk tasarımı (Poisson,1999)

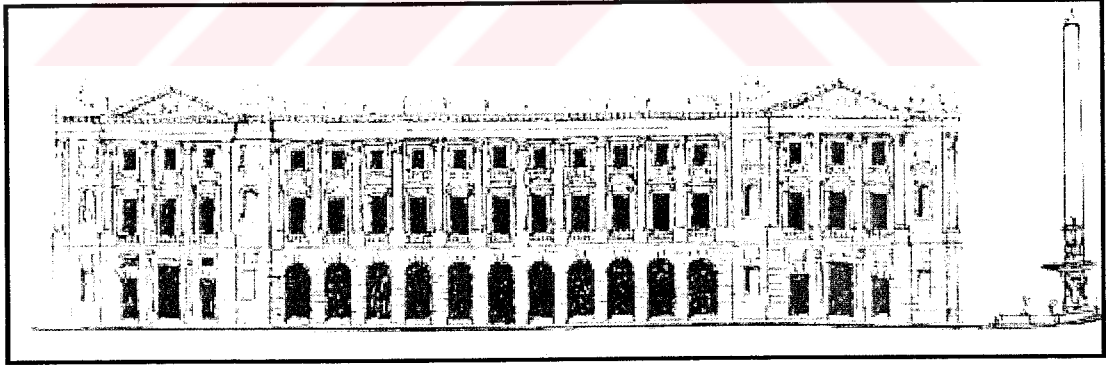
Şekil 3. 3. Place de la Concorde şimdiki tasarımı (Poisson,1999)

Place de la Concorde bir ara “Place de la Revolution - ihtilal meydanı” adını almış ve bu meydana giyotinle idamlar gerçekleştirilmiştir.

Place de la Concorde’ un bir tarafı, kuzeyinde konumlandırılmış birbirinin aynı olan, Gabriel imzalı iki bina ile kapanmaktadır.

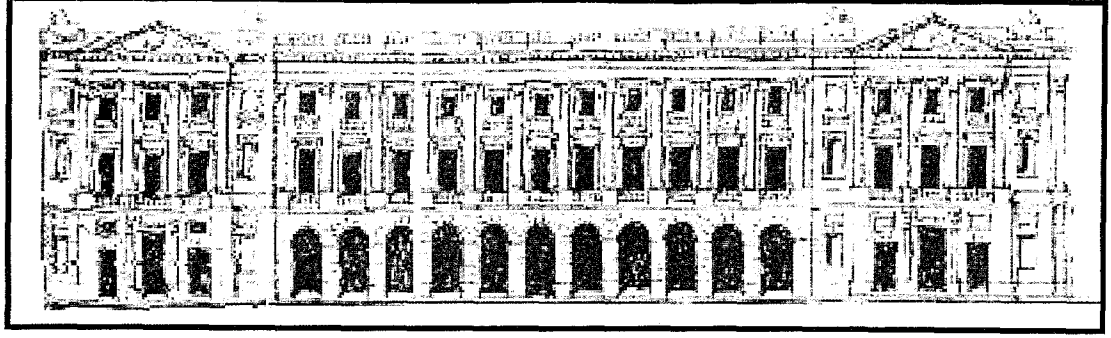
Soldaki bina günümüze kadar bir çok amaç için kiralanmış olmasına rağmen şu anda bir kısmı rezidence, bir kısmı Hotel Grillon, bir kısmı da Fransa Otomobil Kulübü’ ne kiralanmıştır.

Sağdaki bina, zamanında kraliyet mobilya evi iken şu anda Donanma Bakanlığı olarak kullanılmaktadır.

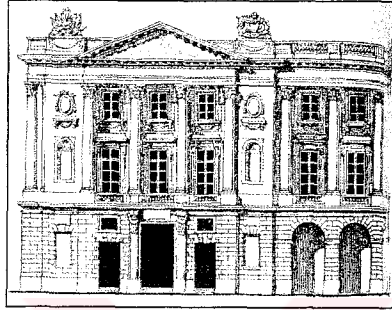

Şekil 3. 4. Place de la Concorde’ un kuzeyinde bulunan soldaki bina (Poisson,1999)

Şekil 3. 5 Place de la Concorde' un kuzeyinde bulunan sağdaki bina (Poisson,1999)

Şekil 3. 6. Place de la Concorde' un kuzeyinde bulunan binalardan Cephe detayı (Poisson,1999)

Şekil 3. 7. Chevaux de Marly

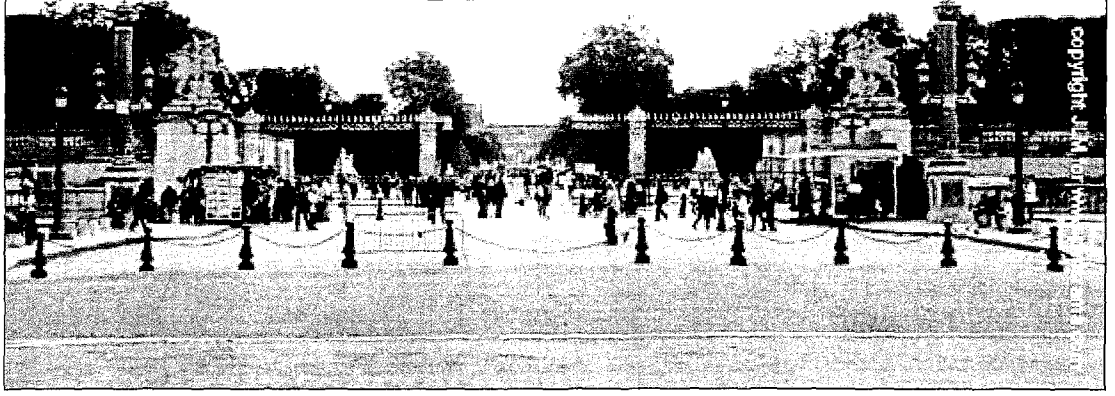

Şekil 3. 8. Chevaux des Ailes

Meydanın doğusunda bulunan Champs-Elysees girişinde Guillaume Coustou' nun eseri olan "Cheuvaux de Marly" (Şekil:3.7) adlı heykelleri, batısında bulunan Jardin des Tuileris girişinde ise Antoine Coysevox'nun eseri olan "Cheuvaux des Ailes" (Şekil:3.8) adlı heykelleri bulunmaktadır. Dört heykel de meydana 1717 yılında yerleştirilmiş ve orijinaleri bugün Louvre müzesinde sergilenmektedir.

Resim 3. 1. Chevaux de Marly-Champs-Elysees girişi

Resim 3. 2. Chevaux des Ailes-Jardin de Tuileries girişı

Resim 3. 3. Obelisk

Resim 3. 4. Meydanın aksından kuzeyine doğru bir görünüş (cybevasion.fr)

Güneyinde Sein Nehri bulunan meydanın orta aksında bir obelisk bulunmaktadır. Bu sanatsal eser, zamanın krallığı temsil eden Mısır genel valisi tarafından Louis Philippe' e 1831' de hediye edilmiş ve meydana 1836'da dikilmiştir.

1830' lardan itibaren Jacques-Ignace Hittorff meydana yeni düzenlemeler getirmiş ve Place de la Concorde onun sayesinde bugünkü halini almıştır. Hittorff' un meydana kazandırdığı en dikkat çekici eserler obeliskin iki yanında bulunan İtalyan tarzı fiskiyeli süs havuzlarıdır.

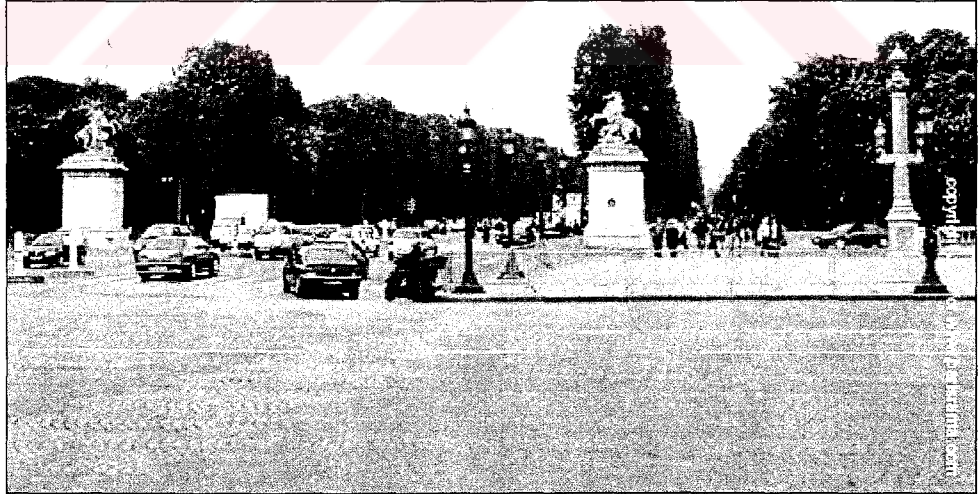

Resim 3. 5. Obeliskin iki yanında bulunan fıskiyeli ss havuzları (kr.travel.yahoo.com)

Place de la Concorde Meydanı, kuzeyi Gabriel' in iki tarihi binasının kendisine fon oluşturduğu Paris' in en büyük meydanlarından biridir. Tüm Avrupa meydanlarında olduğu gibi Place de la Concorde da sanatsal öğelerle bezenmiştir. Bunlar, meydanın iki ana ucunda bulunan iki çift heykel, orta aksta bulunan obelisk ve iki ss havuzudur. Yukarıdakilerin dışında kent mobilyası olarak aşağıdakiler görülmektedir:

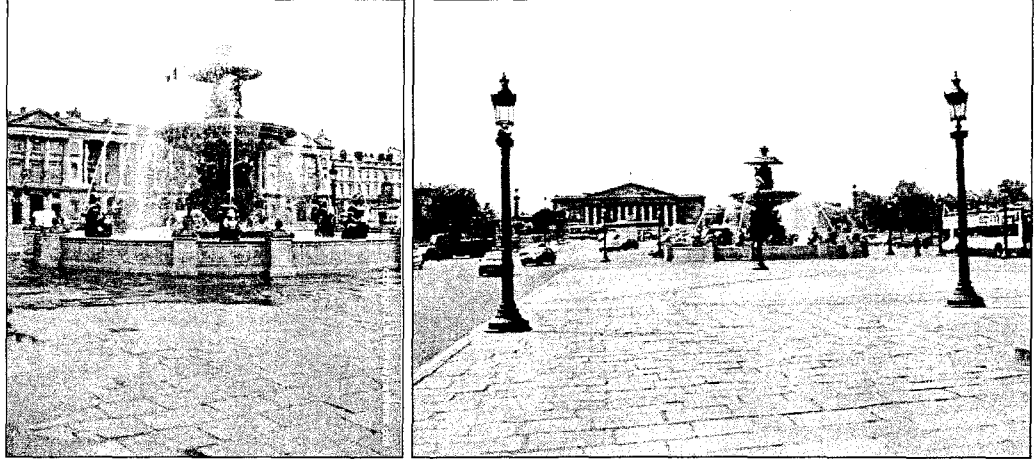
- Zemin kaplaması:

Meydanda obelisk ve süs havuzlarının bulunduğu alanda beton prekast zemin kaplamalarının kullanıldığı, meydanın etrafındaki araç trafiğinin sağlandığı alanda ise arnavut kaldırımı denilen zemin kaplamasının kullanıldığı görülmektedir.

Resim 3. 6. Araç trafiği için düzenlenmiş arnavut kaldırımı zemin kaplaması

Resim 3. 7. Prekast beton zemin kaplamalı alandan bir görünüş

- Aydınlatma elemanı:

Tüm meydanın çevresinde ve içinde, dökme demirden yapılmış, bulunduğu mekanla renk, doku ve malzeme açısından son derece uyumlu yüksek aydınlatma elemanları kullanılmıştır (Şekil: 3.7). Sadece kullanım sayıları açısından bazı yerlerde oldukça sık aralıklı yerleştirilmiş olmaları görsel estetiği bozmaktadır (Şekil: 3.8).

Resim 3. 8. Aydınlatmaların çok sık aralıklı yerleştirilmesine bir örnek.

- Zemin ızgarası ve bakım kapakları:

Özellikle fıskiye süs havuzlarının etrafında belirli aralıklarla yerleştirilmiş zemin ızgaraları, havuzların makine dairelerine inilen kapaklar, hem şehrin altyapı açısından ne kadar planlı olduğunun kanıtı hem de havuzlardan sıçrayan suyun göllenmesini önleyen fonksiyonel kent mobilyalarıdır.

Resim 3. 9. Fiskiyeli ss havuzunun makine dairesine inilen bakım kapağı

- Yönlendirme tabelaları:

Meydanın bir trafik adası karakterinde olması, yönlendirme tabelalarını zorunlu kılmaktadır. Tasarımda Őehirde kullanılan standart tabelalar yerine heykel kaidesine monte edilmiş yönlendirme levhaları hem tarihi evre ile uyum sađlamıŐ hem de standart yönlendirme levhalarına hoŐ bir espri katmıŐtır.

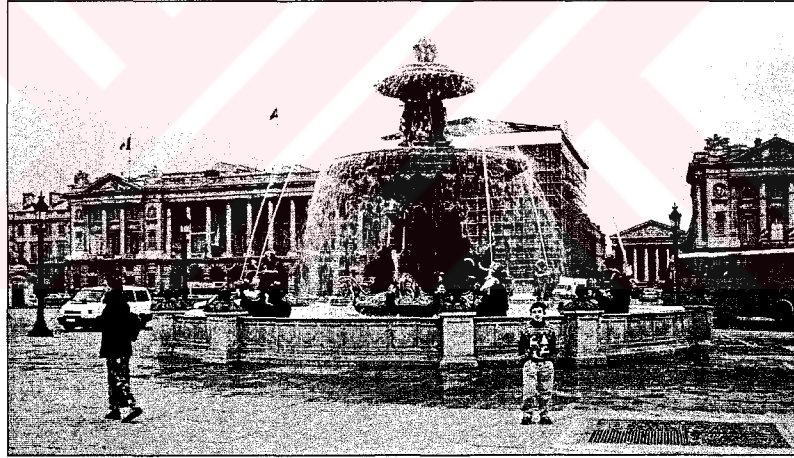
Resim 3. 10. Heykel zerine monte edilen yönlendirme levhaları

Place de la Concorde' ta bulunan kent mobilyalarının, yerel yönetim tarafından belirli aralıklarla bakımlarının yapılması bir yandan tarihi çevrenin korunmasını sağlarken, diğer yandan da alanın etkileyici görünümünün bozulmamasına ve vandalizm eylemlerinin engellenmesine yardımcı olmaktadır.

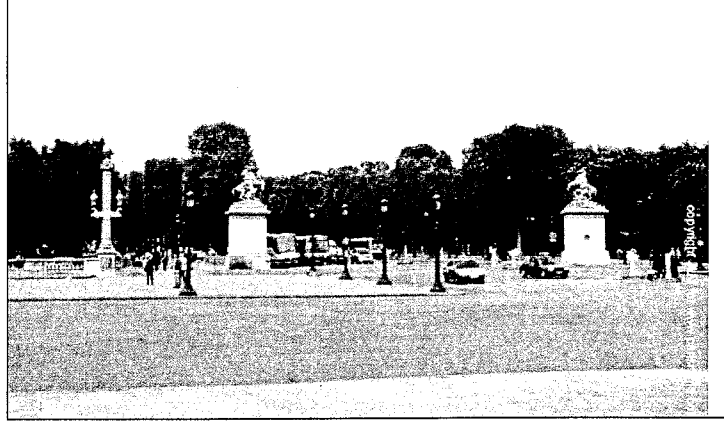

Resim 3. 11. Süs havuzunun ve obeliskin periyodik bakımları (rosenweb.com)

Sonuç olarak, Place de la Concorde' u oluşturan mimari elemanlar ve kent mobilyalarına bakıldığında, meydana birbirinden çok farklı elemanların bir arada kullanıldığı görülmektedir: obelisk, İtalyan fıskiyeli süs havuzları, Fransa şehirlerini simgeleyen heykeller, kaideli kolonlar, dev kollu şamdanlar ve tarihi korkuluklar. Bu kadar farklı elemanın bir arada oluşuna ve kompozisyonun sertliğine rağmen meydana bir bütünlüğün muhafaza edildiği görülmektedir.

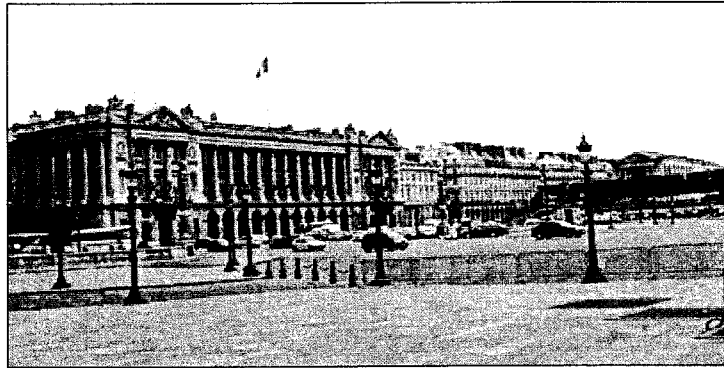
Resim 3. 12. Bakımı yapılmış bir süs havuzu ile diğer kent mobilyalarının bir arada görülebildiği genel bir Place de la Concorde resmi.

Resim 3. 13. Aydınlatma elemanları, Chevaux de Marly heykelleri, dev kollu şamdan ve tarihi korkuluklar gibi kent mobilyalarını bir arada gösteren, Champs-Elysees girişinden genel bir Place de la Concorde resmi

Resim 3. 14. Fransa şehirlerinden birinin simgesi olan ve meydanın pahlı köşelerini belirleyen heykeller.

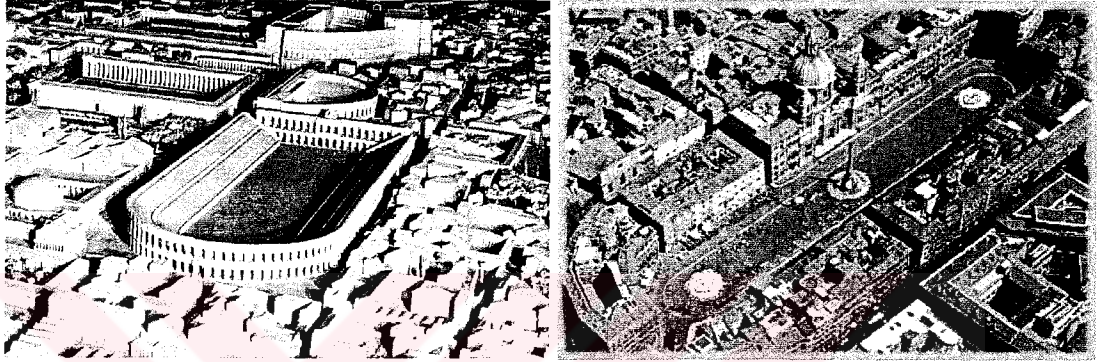

Resim 3. 15. Meydanın kuzeyinde bulunan ve meydana fon oluşturan Gabriel' in tasarladığı binalar.

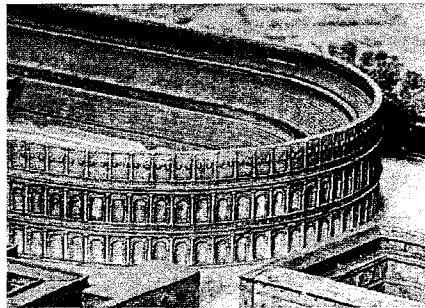
3.2. Roma - Piazza Navona Meydanı Örneği ve Kent Mobilyaları

Biçimi bir stadyumu andıran Piazza Navona, ölçülerini ve formunu, ilki Cesar ve Augustus tarafından ahşaptan yaptırılmış olan, daha sonra Nero tarafından restore edilmiş ve son olarak Domitian tarafından 86'da spor müsabakaları ve at yarışları için yeniden inşa edilmiş olan 30.000 kişi kapasiteli stadyumdan almaktadır. Stadyum o zamanlar Circus Agonalis (yarışma alanı) adıyla anılmaktadır. Daha sonra değişikliğe uğrayıp N'Agona adını alan meydan günümüzde Navona adıyla bilinmektedir.

Resim 3. 16. Domitian'ın stadyumunun orijinal halini gösteren bir maket resmi ve ölçüleri ve formu itibariyle stadyumu tekrarlayan meydanın bugünkü hali. (italy cyberguide.com)

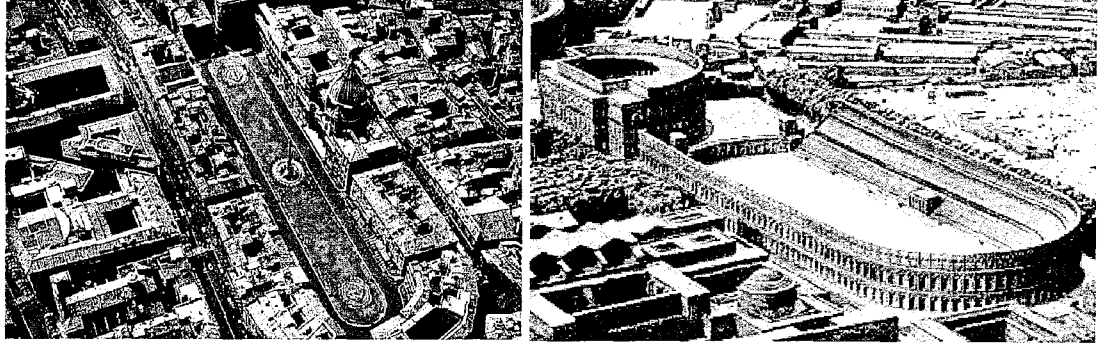
3. yüzyılda Coliseum'u tamamen tahrip eden büyük yangından sonra, Domitian'ın stadyumu belli bir zaman için amfi tiyatro olarak kullanılmıştır. Domitian zamanında komple travertenden yapılmış ve heykellerle dekore edilmiş olan stadyum, Rönesans zamanında terkedilmiş ve bir hayli tahribata uğramıştır. 1250'de stadyumdan geriye kalan meydanda asillerin evleri yapılmış, 15.yüzyılda İspanyollar buraya bir bakımevi yapmışlardır. Tarihçilere göre, 1450' de meydanda hala eski stadyumun seyirci basamakları mevcut bulunmaktadır.

Resim 3. 17. Stadyumun seyirci basamaklarından detay

Günümüzde ise Piazza Navona'nın etrafındaki yapıların duvarlarının orijinal strüktürün izleri üzerine oturduğu bilinmektedir.

Resim 3. 18. Duvarları orijinal strüktür üzerine oturan Piazza Navona'daki binalar. (istsocrates.berkeley.edu)

Papa, Vatikan'da kendisine ikamet yaptırdığı sırada, etrafı zenginleştirme programı dahilinde, 1477'de Cardinal Estouteville'in sahibi olduğu pazarın Campidoglio'dan buraya transfer edilmesini sağlamıştır (pazar 1869' a kadar burada kalmıştır). Böylelikle meydan Roma'nın, pazarıyla, popüler oyunları, alaylarıyla ve turnuvalarıyla en hareketli bölgelerinden biri haline gelmiştir

16.yüzyılın sonlarında, Gregory XIII, meydanın iki ucuna G. Della Porta'nın eseri olan birer fiskiyeli süs havuzu, ortasına ise çeşme görevi gören bir yalak yaptırmıştır.

1644' te Papa olarak seçildikten sonra, Innocent X, ailesinin de evi meydanda bulunduğu için G.L.Bernini, F.Borromini, G.Rainaldi, P.da Cortona'yı görevlendirmiştir. Bu arada Gregory XIII' un yaptırdığı, meydanın iki ucundaki süs havuzları da restore edilmiştir.

Resim 3. 19. 17.yüzyılda Piazza Navona (Moatti, 2003)

Meydanın bugünkü büyüleyici duruma gelmesini Bernini'nin eseri olan Fontana dei Fiumi (Fontain of the Four Rivers) isimli fiskiyeli süs havuzu ile Borromini, Rainaldi ve Cortona' nın birlikte tasarladığı ve meydandaki 15.yüzyıl yapısı olan San

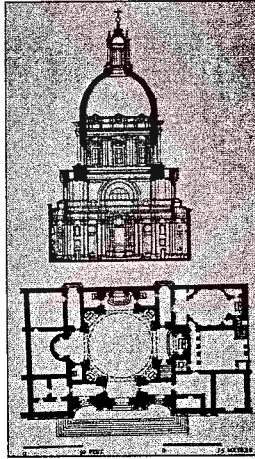
Giacomo delgi Spagnoli Kilisesi'nin karşısına yapılan Sante Agnese Kilisesi sağlamıştır. Özellikle bu kilisenin yapımı, meydanın diğer tarafında, tam karşısında bulunan San Giacomo Kilisesi'ni görsel açıdan ikinci duruma düşürmüştür.

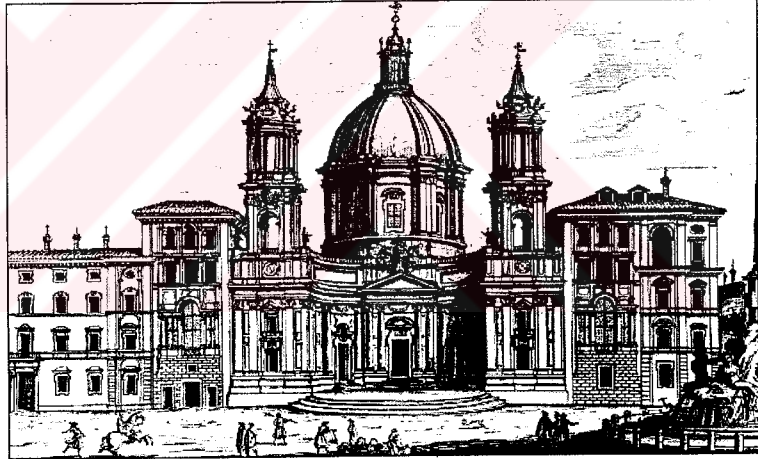
Resim 3. 20. Sante Agnese Kilisesi
(margaretvissier.com)

Resim 3. 21. Sante Agnese
(culturageneral.net)

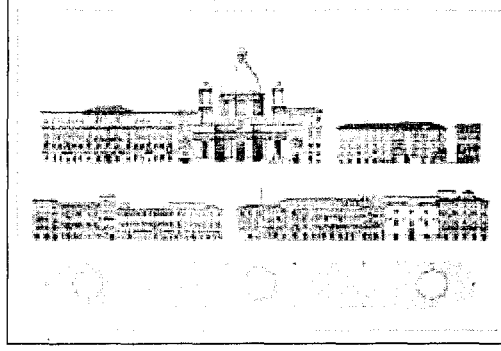

Şekil 3. 9. Sante Agnese
kısmi plan ve kesiti (usc.edu)

Şekil 3. 10. 18.yy' ın ortalarında çizilmiş bir Sante Agnese
cephesi (siba.fi)

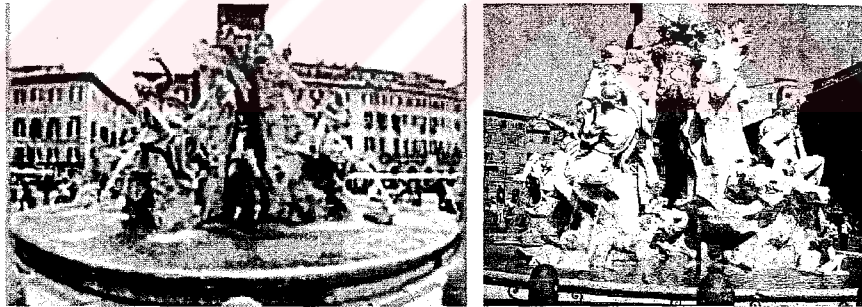
İki kulenin arasındaki barok kubbe, yatık, monoton cepheye görkemli bir özellik kazandırmaktadır.

Resim 3. 22. Simetrik plan ve meydan üzerindeki yapıların görünüşleri(selectitalia.com)

Meydanın ortasında bulunan Fontana dei Fiumi (Fontain of the Four Rivers) havuzunun suyu, 17. ve 19. yüzyıllar arası, insanların eğlenceleri ve asillerin arabalarının atlarının ferahlamaları için yaz boyunca her hafta sonu alana kurulan yapay göl için kullanılmıştır.

Navona Meydanı'nda boylamasına aksı tuttururken merkezi akstan kaçık olan Fountain of the Four Rivers' in üzerindeki heykeller, Bernini' nin öğrencileri Giacomo Antonio Fancelli, Claudio Poussin, A.Raggi and F.Baratta tarafından dört ana kıtayı simgelemek üzere yapılmıştır. Dört ana kıtadan her biri bir nehirle temsil edilmiştir: Avrupa'yı Danube, Afrika'yı Nil, Asya'yı Gange, Amerika'yı ise The River Plate simgelemektedir.

Resim 3. 23. Fountain of the Four River (cocow.romacivica.net-romeguide.it)

Innocent X, meydanın ortasına meydanın bütünlüğünü bozmayacak bir anıt isteyince Bernini, eserin olduğundan daha görkemli görünmesi için Fontain of the Four Rivers havuzunun ortasına bir obelisk koymaya karar vermiştir. Başka bir yarış alanı olan Circus of Maxentius'tan getirilen 16.5m yükseklikte ve kırmızı granitten yapılmış olan obelisk, sanıldığı gibi eski Mısır'a ait bir anıt değildir. Domitian tarafından 1.yüzyılda Aswan' da yaptırılmıştır.

Resim 3. 24. Obelisk ve Fountain of the Four River (romaspqr.it)

4.yüzyılda imparator Maxentius tarafından oğlunun adına yaptırılan yarış alanı Circus Maxentius'ta diğer başka anıtların yanında yerini almıştır. Zaman içinde kırılan ve 5 parçaya ayrılan obelisk, Innocent X zamanında çok büyük maliyetle restore edilip meydanın merkezine, Bernini'nin havuzunun ortasına yerleştirilmiştir. Obeliskin tepesinde haç yerine papa Innocent X'un ailesinin simgesi olan ve ağzında zeytin dalı taşıyan 2m'lik bronz bir güvercin bulunmaktadır.

Meydanın ortasında bulunan Fountain of the Four Rivers havuzu ve obeliskten başka meydanın iki ucunda iki sanat ögesi daha bulunmaktadır. Bunlardan Fountain of the Moor isimli olanı meydanın güneyinde, Fountain of Neptune isimli olanı ise meydanın kuzeyinde bulunmaktadır.

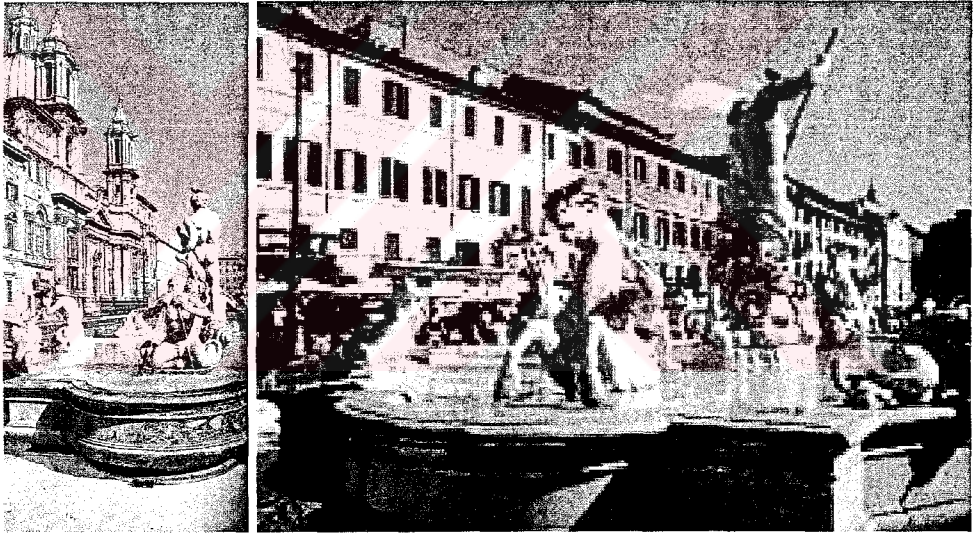
16.yüzyılda Gregory XIII tarafından Porta'ya yaptırılan havuzlar, bugünkü görünümlerine 19.yüzyılda getirilmişlerdir.

Resim 3. 25. Fountain of the Moor ve Fountain of Neptune (siba.fi)

Fountain of the Moor isimli ss havuzu, Bernini tarafından heykeller eklenmek suretiyle yeniden modellenmiş ve daha sonra Giovan Antonio Mari tarafından yapılan Etiyopyali yunus avcısı heykeli havuzun ortasına yerleştirilmiştir. Fakat orijinal tasarım Bernini'ye aittir. Her iki havuz da üzerlerinde bulunan heykellerin göz alıcılıklarından başka yapıldıkları taşların açık renkli olması ile meydanı aydınlatmaktadır.

Resim 3. 26. Fountain of the Moor ve Fountain of Neptune(romeguide.it – romephotos.com)

Her iki havuzun da orijinal heykelleri bugün Giardino del Lago of the Villa Borghese' de bulunmaktadır.

Meydanda bulunan üç ss havuzu, Sante Agnese Kilisesi ve obelisk' ten başka bir de meydanın batısında, Sante Agnese Kilisesi'nin güneyinde konumlandırılmış ve günümüzde Brezilya elçiliği olarak kullanılan, 17.yüzyılda yeniden yapılmış olan üzerinde harika freskolar bulunan bir bina bulunmaktadır.

Bunun dışında meydanda Sante Agnese Kilisesi' nin yapılmasıyla görsel anlamda ikinci duruma düşen, Palazzo Pamphilij'in karşısında konumlandırılmış, 15.yüzyılda yapılmış olup 16.yüzyılda restore edilen San Giacoco delgi Spagnoli Kilisesi (diğer adıyla Nostra Signora Del Sacro Cuore) ile meydanın güneybatısında olup Papa'nın

ailesi için yapılmış en son tarihli saray olan, 19.yüzyılda İçişleri Bakanlığı olarak kullanılmış, 1930' da faşist federasyon yönetime el koyduktan sonra müze haline getirilmiş olan Palazzo Braschi bulunmaktadır. Bina, günümüzde ortaçağ Roması' nın heykel, resim, çizim vb. sanat eserlerini sergilemektedir.

Çepeçevre tarihi binalarla çevrili ve sanat objeleri içeren Piazza Navona'da bulunan kent mobilyaları yukarıda sayılanların dışında aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Zemin kaplaması:

Meydanın etrafında dönen ve binalarla meydan arasında kalan alanın asfalt kaplama ile, meydanın obelisk ve süs havuzlarının bulunduğu zemininin ise, arnavut kaldırımı kaplama ile döşenmiş olduğu görülmektedir.

Resim 3. 27. Meydanın Arnavut kaldırımı kaplı zemini ile arkada görülen Bernini' nin Fountain of the Four River adlı süs havuzu (jim.rees.org)

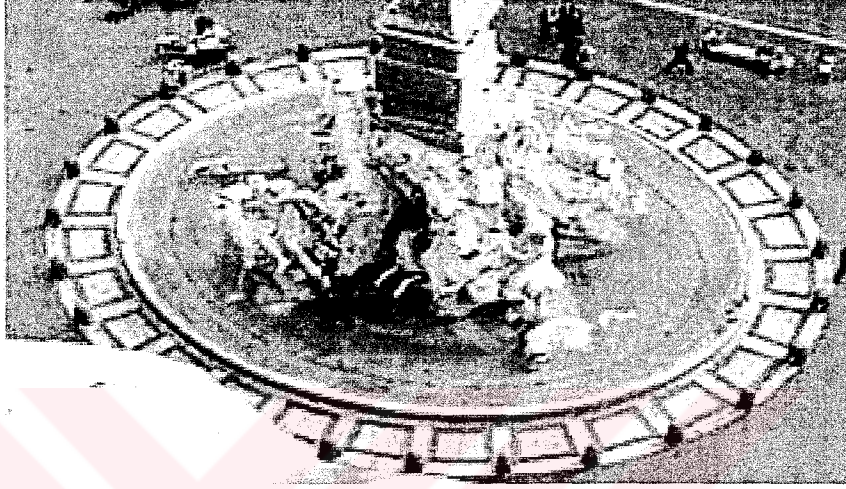
Resim 3. 28. Fountain of the Moor havuzunun etrafındaki zemin kaplaması (fongie.com)

Resim 3. 29. Fountain of Neptune havuzunun etrafındaki zemin kaplaması (italybedbreakfastour.it)

Ayrıca, tüm ss havuzlarının etrafında, korkuluklarla havuz arasında kalan bölgede, döşenen zemin kaplamalarının her birinin ayrı bir deseni olduğu görülmektedir.

Kullanılan zemin kaplamasının renginin koyu, ss havuzlarının etrafında uygulanmış olan kaplamadaki desenin açık olması sebebiyle hoş bir tezatlık yaratarak havuzların sadece form olarak değil leke olarak da meydana ilk göze çarpılır elemanlar olmasını sağlamıştır.

Resim 3. 30. Fountain of the Four River havuzunun etrafındaki zemin kaplaması deseni (ramaspqr.it)

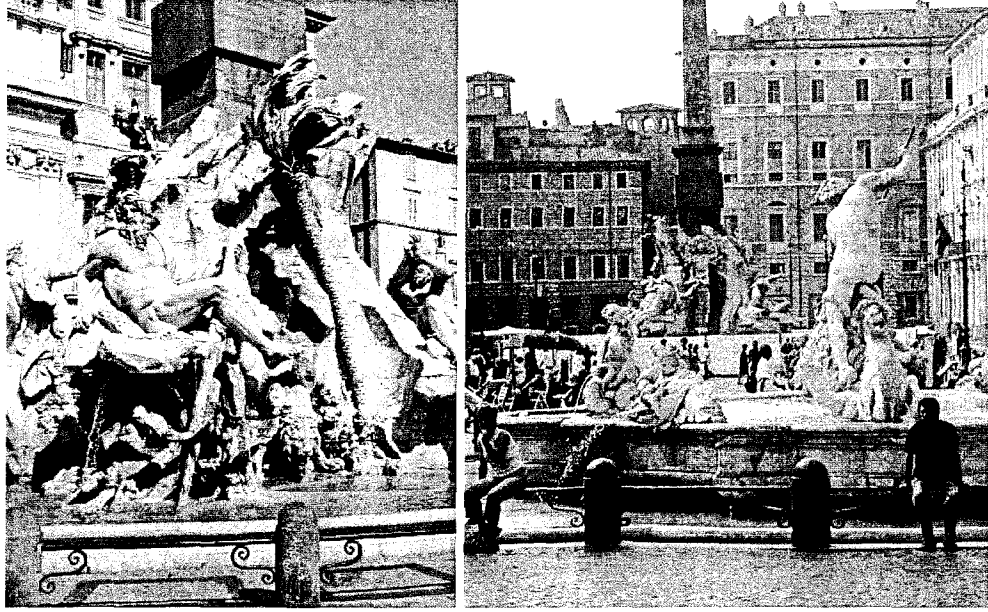
- Korkuluklar ve babalar:

Meydanda sadece ss havuzlarının çevrelerine korkuluk yapıldığı görülmektedir. Özellikle havuz etraflarına yapılan korkulukların, insanların havuzların etrafına yaklaşmalarını engellemek için koyuldukları düşünülmektedir.

Bernini' nin ortadaki havuzu hariç, meydanın iki ucunda bulunan her iki havuzun da dış kenarlarında ince işli, detaylı heykeller bulunmaktadır. İnsanların dış kenara çok yakın olan bu heykellere zarar verecek şekilde yanlarına yaklaşıp fotoğraf ektirmeleri, heykellere dokunmaları zamanla heykellerde tahribat yaratacağı için hem malzeme, hem tasarım olarak çevreyle uyumlu hem de olası tahribatları önleyecek son derece zarif korkuluklar havuzların etraflarında konumlandırılmıştır.

Orta aksta bulunan Fountain of the Four River havuzunun etrafındaki korkuluklar beton babalı dökme demir malzemeden yapılmış iken, diğer iki havuzun etrafında bulunanların ise tümünün dökme demir malzemeden yapılmış olduğu görülmektedir (Resim 3.31).

Resim 3. 31. Havuzların etrafındaki korkuluklar (haka.iki.fi – stmonica.org)

- Aydınlatma elemanı:

Meydanda oldukça otantik görünümlü, içinde bulunduğu tarihi çevre ile son derece uyumlu yüksek aydınlatmalar belli aralıklarla konumlandırılmıştır.

Aydınlatmalar dökme demir taşıyıcı, üzerlerinde el feneri havası olan çan desenli armatürlerden oluşmaktadır. Ayrıca, havuzların içlerine, geceleri üzerlerindeki heykelleri baskın kılacak şekilde aydınlatan armatürler konulmuştur.

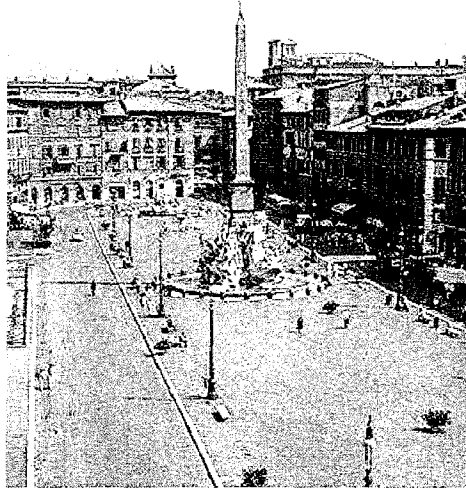
Resim 3. 32. Geceleri aydınlatılan meydan

Aydınlatmaların tasarımının, meydanın genel havasına uygun ve diğer kent mobilyaları ile de tezat oluşturmayacak şekilde olduğu görülmektedir.

Resim 3. 33. Meydanda ki tarihi çevre ile uyumlu aydınlatma elemanları (gailmatrin.com)

Resim 3. 34. Belirli aralıkla yerleştirilmiş aydınlatma elemanları (members.aol.com)

- Oturma elemanları ve ızgaralar:

Meydanda kullanılan oturma elemanlarının tasarımında sadelik göze çarpmaktadır. Sanki tarihi objelerle yarışmak istemeyen bir çizgi yakalanılmaya çalışılmıştır. Malzeme olarak ise taşın seçilmesi meydanın genel konseptine uygun düşmesi açısından yerinde bir karar olmuştur.

Resim 3. 35. Bankların sadeliği (cavazzi.com)

Kent mobilyaları açısından bakıldığında Piazza Novana' da barok stilinde çok sık kullanılan simetri kavramının oldukça kuvvetli işlenmiş olduğu görülmektedir. Tarihi sanat objelerinin konumlandırılmasında fark edilen simetriklik kent mobilyalarında da hissedilmektedir. Aydınlatma elemanlarının aralarına belirli aralıklarla yerleştirilmiş oturma elemanları, meydanın uzunlamasına aksı üzerine konumlandırılmış saksılar bunun en belirgin örnekleridir. (Resim 3.34) Ayrıca bu durum hem meydanın

geometrik formuna uygun düşmüş hem de tasarımda uygulanan sadelik tarihi objelerin iyice ortaya çıkmasını sağlamıştır. (Resim 3.34)

Tüm bunların dışında Piazza Novana'da zemin ızgaraları ve çöp kutuları da göze çarpmaktadır. Oturma elemanlarının malzemesi süs havuzlarınıninkine uygun seçilmişken, çöp kutularının malzemeleri aydınlatma elemanlarınıninki ile aynı yani dökme demirden yapılmıştır. (Resim 3.35)

Resim 3. 36. Sante Agnese Kilisesi (siba.fi)

Şekil 3. 11. Piazza Navona' nın 18.yüzyıl ortalarında çizilmiş, kuzeyden bakışı gösteren bir resmi (siba.fi)

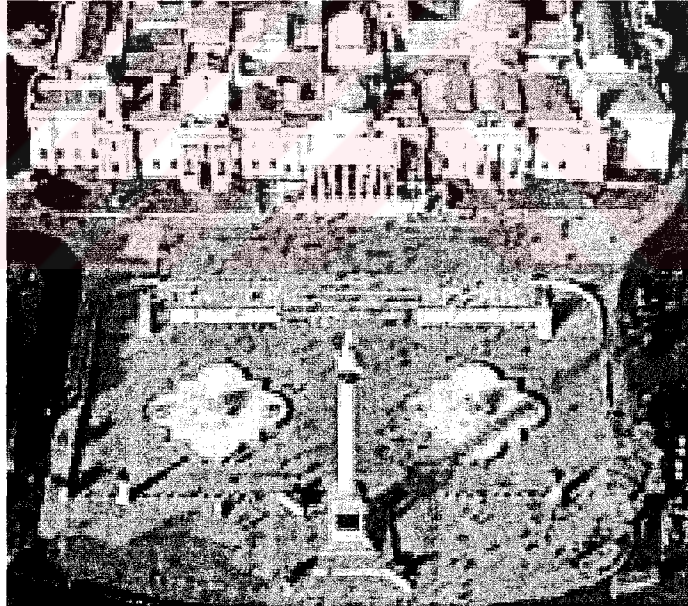
Geçmişte pazarıyla, törenleriyle ve gösterileriyle Roma'nın kalbinin attığı yer olan meydan, 1967'de yayalaştırılmış, günümüzde ise açık hava cafeleri, sezonluk panayırılarıyla ile şehrin hayatına renk katmaktadır. Yaz mevsiminde meydan, ressamaları, karikatüristleri ve falcılarıyla daha da renklenmektedir.

Meydanda bulunan barok tarzı tarihi binalarla gösterişsiz bir mimariye sahip evlerin bir arada olması bir zıtlık yaratmaktadır. Bu zıtlığa rağmen, meydandaki binalarda ve kent mobilyalarında zarafetle kombine edilmiş renk ve uyum, meydana büyüleyici bir görünüm kazandırmıştır.

3.3. Londra - Trafalgar Meydanı Örneği ve Kent Mobilyaları

Londra’ da turistleri en çok çeken yer olan Trafalgar Meydanı, şehrin göbeğinde, güvercinleri, üzerinde yapılan gösterileri ve yeni yıl kutlamaları ile ünlü bir 19. yüzyıl meydanıdır. Eğimli bir arazi üzerine oturmaktadır.

1820’ de Prince Regent, Trafalgar deniz savaşını kazanan Amiral Horatio Viscount Nelson anısına meydanı tasarlaması için peyzaj mimarı John Nash’i görevlendirmesine rağmen Nash’in hayatı tasarımının tamamlanmasını görece kadar uzun sürmemiştir. Daha sonra Nash’in neo-klasik anlayışına sadık kalınarak meydan 1845’te Sir Charles Barry tarafından kuzeyindeki terasın ve basamakların yapılması suretiyle tamamlanmış ve bugünkü şeklini almıştır.

Resim 3. 37. Trafalgar Meydanı üstten görünüş (nationalgallery .org.uk)

Meydan, etrafı yollarla çevrili bir alandan oluşmaktadır. Ortada, etrafı dört devasa bronz aslan heykeli ile çevrili Amiral Nelson’un sütunu bulunmaktadır. Bu dört aslan Nelson’un kazandığı dört büyük deniz zaferini simgelemektedir. 56m olan sütun, üzerinde savaş gemilerini resmeden bronz rölyeflerle bezenmiş granit bir kaidenin üzerine oturmakta ve ucunda Trafalgar Savaşı’nda İngiliz donanmasına komuta eden Amiral Nelson’un 6m’ lik heykeli bulunmaktadır.

Resim 3. 38. Solda dev aslan heykellerinden biri (great-britain.co.uk), sağda bronz rölyef bezemeli kaide.

Kaidedeki rölyefler Ternouth, Woodington, Watson ve Carew tarafından, Nelson heykeli E.H.Baily tarafından, kolon W. Railton tarafından, bronz aslanlar ise o zamanın hayvan resimleri ile ünlü olan Sir Edward Landseer tarafından yapılmıştır. Landseer hayatında hiç gerçek aslan görmemiş olduğundan, aslanların vücut oranları uzun süre tartışma konusu olmuştur. Ayrıca aslanlarda kullanılan metalin, Fransız donanmasının çöpe atılan toplarının metallerinin eritilmesiyle elde edildiği söylenmektedir.

Resim 3. 39. Nelson Sütunu (webpages.marshall.edu)

Ortadaki Nelson Sütun'u ve aslan heykellerinden başka meydanın dört köşesinde 4 kaide bulunmaktadır. Bu kaidelerden bir tanesinin üzerinde Chantrey ve T.Earle'un eseri olan George IV'ün atlı heykeli, birinin üzerinde Behnes'in eseri olan Henry Havelock'un heykeli, diğerinin üzerinde ise G.G.Adams'ın eseri olan Sir Charles James Napier'nin atlı bir heykeli bulunmaktadır. Dördüncü kaide ise günümüzde hala üzeri boş durmaktadır. Çok sık olarak üzerine konulacak eserin modern mi

yoksa meydanadaki diğer sanatsal öğeler gibi tarihi yansıtan bir eser mi olması gerektiği konusunda şiddetli tartışmalara yol açmaktadır.

Ayrıca kuzey tarafındaki boş kaide ile Geroge IV'ün heykelinin bulunduğu kaide aynı iken, meydanın güney tarafında bulunan ve iki komutanın heykellerini sergileyen kaidelerin birbirinden farklı olduğu bilinmektedir.

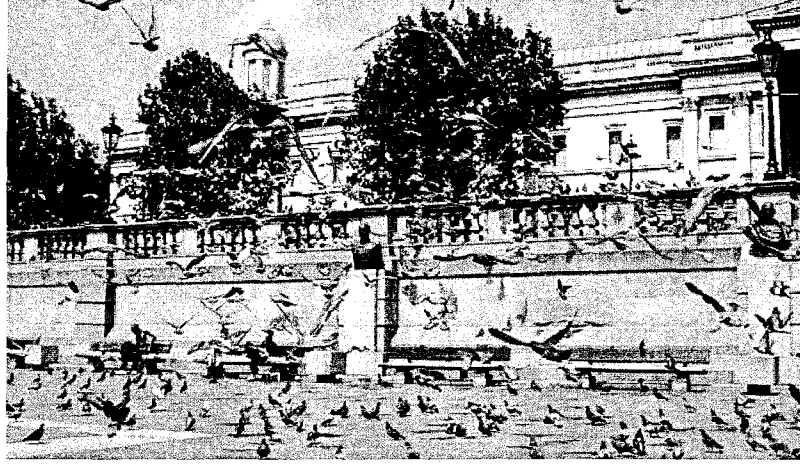

Resim 3. 40. Kuzey-doğu köşesinde bulunan George IV'ün atlı heykeli.

Resim 3. 41. Solda Henry Havelock'un heykeli, sağda Sir Charles James Napier'in heykeli.

Trafalgar Meydanı'nın kuzey sınırındaki duvarının önünde ünlü askeri liderler olan Jellicoe, Beatty ve Cunningham büstleri bulunmaktadır. Ayrıca meydana birbirinin aynı olan iki fıskiye süs havuzunun da 1.Dünya Savaşı'ndan sonra Jellicoe, Beatty anısına yenilendiği bilinmektedir.

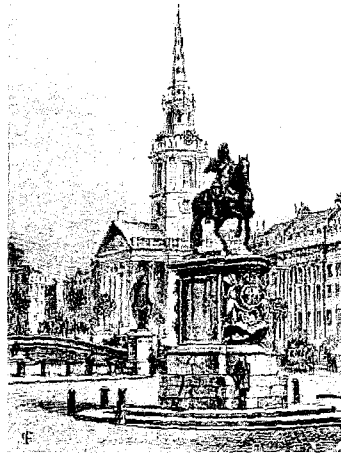
Resim 3. 42. Kuzey duvarı üzerinde bulunan büstler (freefoto.com)

Meydanın kuzeyinde 13. yüzyıl ile 20.yüzyıl arası Avrupa'nın büyük ustalarının sanat koleksiyonlarını sergileyen, 1832- 1838' de Wilkins tarafından yapılmış olan National Gallery bulunmaktadır. Bunun hemen yanında, sadece İngiliz bayan ve erkek portrelerinin sergilendiği National Portrait Gallery, kuzey doğusunda ise St.Martin-in-the-Fields Kilisesi bulunmaktadır.

Resim 3. 43. Solda meydanın kuzeyinde bulunan National Gallery, sağda kuzey-doğuda bulunan St.Martin-in-the-Fields Kilisesi (photoguide.to, photoguide.myqth.com)

Meydanın güneyinde ise, meydanın önünden geçen yola bitişik adada Le Sueur imzalı Charles I'in atlı bir heykeli konumlandırılmıştır. Heykelin bulunduğu bu noktanın, eskiden Londra'dan diğer şehirlerin uzaklığını ölçmek için kullanılan röper noktası olduğu bilinmektedir.

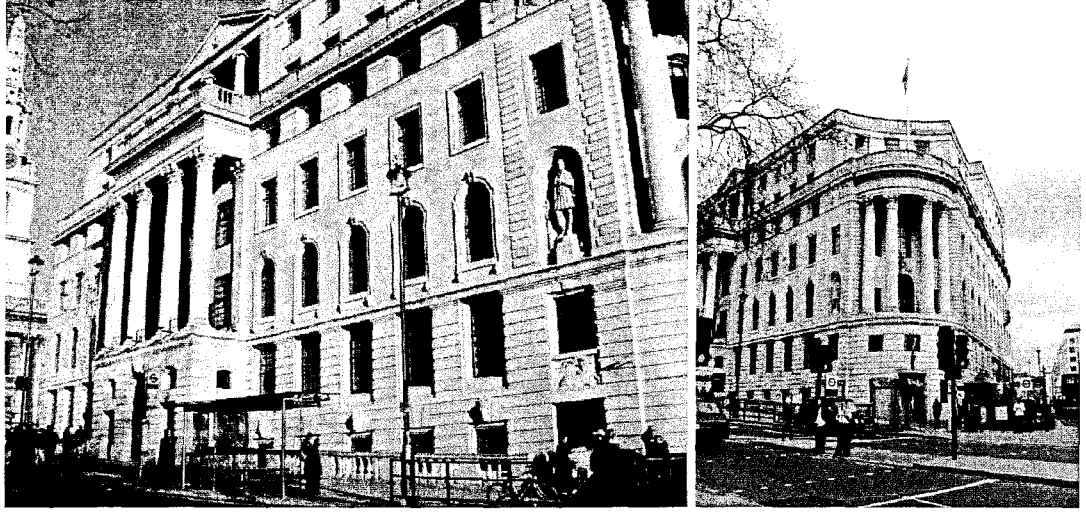
Şekil 3. 12. Charles I'in atlı bronz heykeli (speel.demon.co.uk)

Meydanın batısında Kanada Konsolosluğu, doğusunda Güney Afrika Konsolosluğu bulunmaktadır. Ayrıca meydan, Buckingham Sarayı'na gidilen yol olan The Mall'a geçiş kapısı olan Admiralty Arch'a bitişiktir.

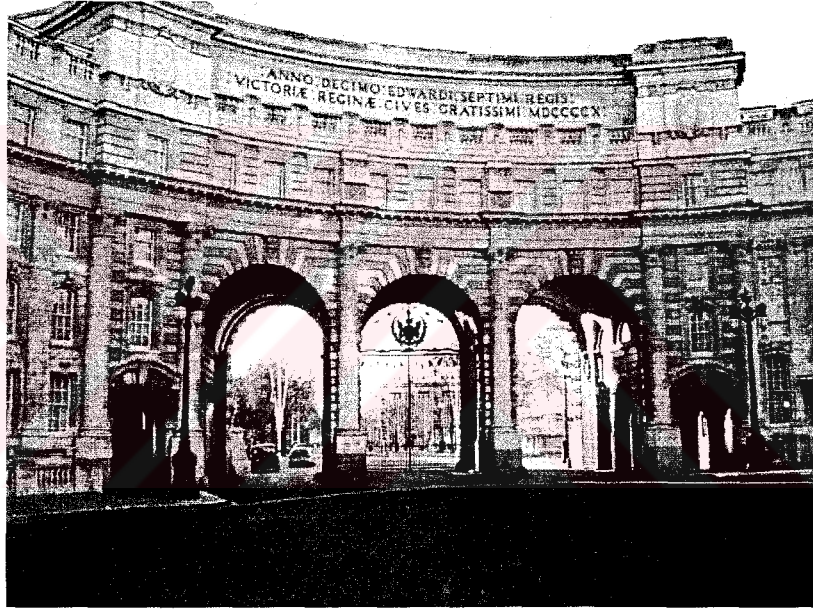

Resim 3. 44. Canada Konsolosluğu

Resim 3. 45. Güney Africa Konsolosluğu

Resim 3. 46. Admiralty Arch

Dört bir tarafı tarihi binalarla dolu olan Trafalgar Meydanı'ndaki kent mobilyalarına bakılacak olursa, sanatsal öğeler olarak, meydanın ortasında bir sütun, bu sütunun altında dört dev aslan heykeli, arkasında birbirinin aynı iki fıskiyeli süs havuzu, dört köşesinde ise kaideler üzerinde duran üç heykel ve İngiltere tarihine adını yazdırmış üç komutanın büstleri bulunmaktadır.

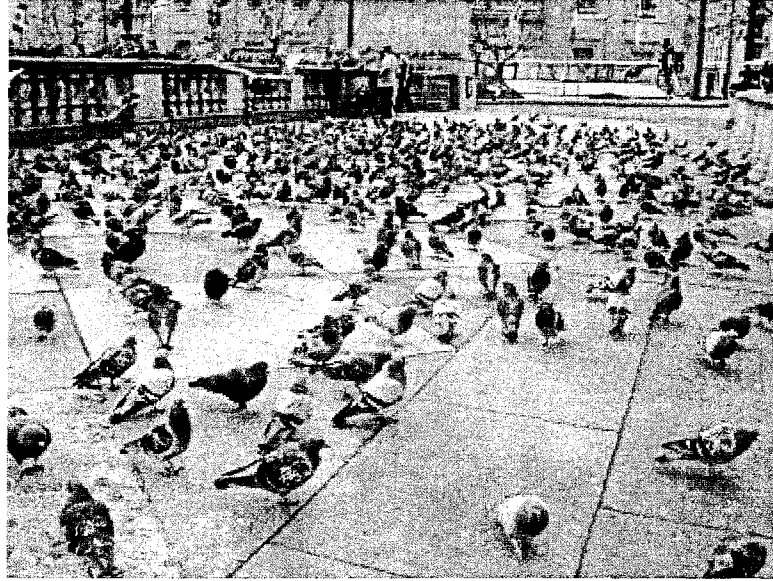
Resim 3. 47. Trafalgar Meydanı'nın genel görünümü.

Bunların dışında Trafalgar Meydanı'ndaki kent mobilyaları aşağıdaki gibi sayılabilir:

-Zemin kaplaması:

Meydanda zemin kaplaması olarak sütunun ve havuzların olduğu kısımda düzgün kesilmiş kum rengi blok taş karolar kullanılmıştır. Havuzların etrafında ve aslan heykellerinin çevresinde aynı malzemedен, farklı tonda bordür yapılmış böylelikle sanatsal elemanların oturdukları zemin daha belirgin hale getirilmiştir. Malzeme seçimi çevredeki tarihi binalara doku ve renk açısından oldukça uygundur, ayrıca yapıldığı dönemin çizgisini de yansıtmaktadır.

Meydanın kuzey tarafındaki üst kotunda ise yine düzgün kesilmiş, kırmızı ve kum rengi beton taş karolar kullanılmıştır.

Resim 3. 48. Zemin kaplamasında kullanılmış olan düzgün kesilmiş taş karolar (photoguide.to)

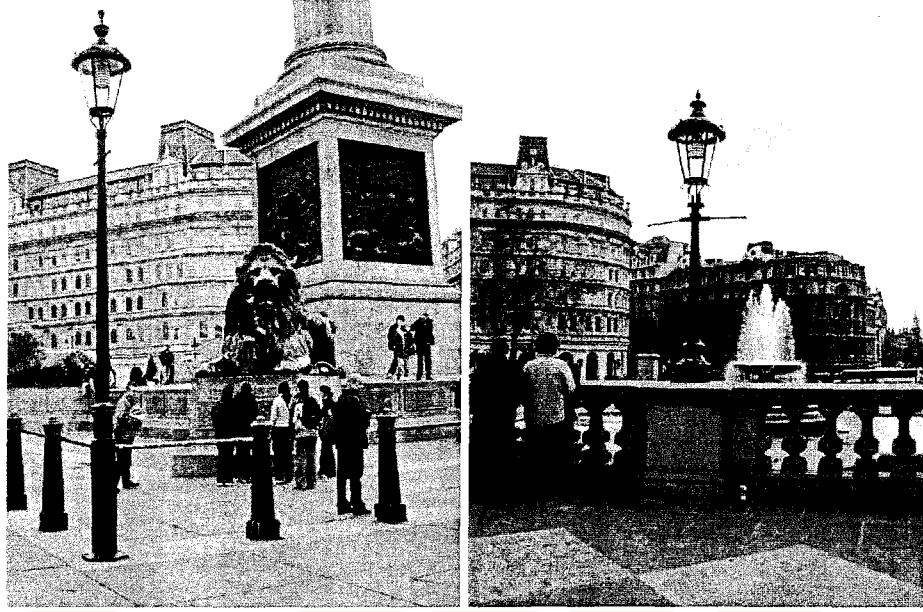
Resim 3. 49. Havuzların etrafında dönülen bordür (meyersound.com)

- Aydınlatma elemanı:

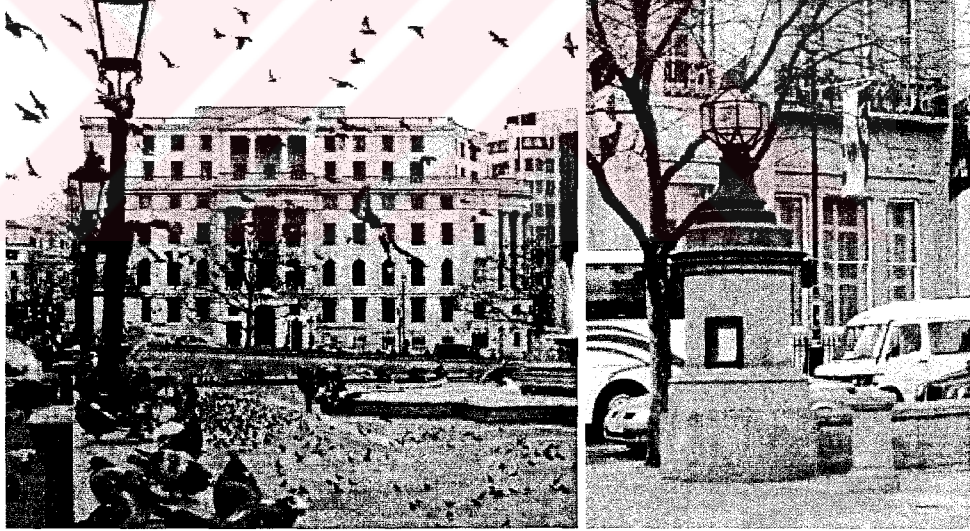
Meydanda dökme demir malzemeden yapılmış, form olarak bulundukları tarihi çevreye uyumlu iki tür aydınlatma elemanı kullanılmıştır. Bunlar meydanın dört tarafında dönen kaldırımdaki yüksek ayaklı aydınlatmalar ile yine meydanı çepeçevre dönen, eğim sebebiyle konulmuş korkulukların babaları üzerinde olan aynı aydınlatmaların kısa ayaklı olanlarıdır. Ayrıca meydanın köşelerinde diğerlerinden farklı görünümlü kısa ayaklı aydınlatmalar kullanılmıştır. Meydanın etrafındaki aydınlatmalar dışında içinde ayrı bir aydınlatma yapılmamıştır. Sadece

heykellerin ve havuzun olduğu bölüm ile sütun noktasal olarak aydınlatılmış, böylece meydana mistik bir hava kazandırılmıştır.

Resim 3. 50. Sağda kaldırım üzerindeki yüksek ayaklı aydınlatma elemanı, solda korkuluk babaları üzerinde konumlandırılmış aynı elemanın kısa ayaklı olanı.

Resim 3. 51. Eğimden dolayı konulmuş olan korkulukların üzerindeki aydınlatma elemanı ile köşelerdeki babalarda kullanılmış olan aydınlatma elemanı (photoguide.to)

- Korkuluklar ve babalar:

Meydanda üç tip korkuluk bulunmaktadır. Bunlardan ilki meydanın kuzey, doğu ve batı taraflarında bulunan tarihi alçak korkuluklardır. Bu korkuluklar belli aralıklarla babalar ile birbirlerine bağlanmıştır ve her bir babanın üzerine aydınlatma elemanı yerleştirilmiştir.

Resim 3. 52. Solda meydanın kuzey, doğu ve batı tarafını dolaşan alçak korkuluklar, sağda meydanın kuzey ve güneyinde bulunan ve meydan ile yaya kaldırımını birbirinden ayırmak için belirli aralıklarla yerleştirilmiş dev beton piyonlar.

Bir diğer korkuluk çeşidi ise dev piyonları andıran prefabrik beton korkuluklardır. Bu dev prekast beton piyonlar meydanın kuzey ve güney tarafında, meydanın etrafını dolaşan ve aynı kotta olan yaya kaldırımını meydana ayırmak için belli aralıklarla yerleştirilmiştir. Bu, meydanın sınırlarını ve formunu belirlemek adına yerinde bir düşüncedir, ayrıca çevreye estetik bir görünüm de vermiştir.

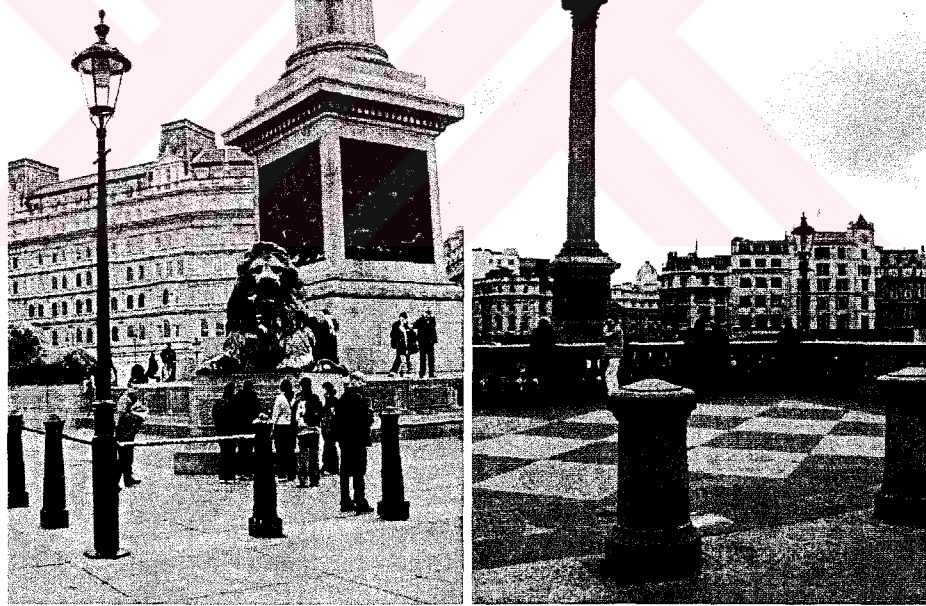
Üçüncü korkuluk çeşidi ise meydanın güneyinde, Nelson heykelinin iki yanında bulunan dökme demir korkuluklardır. Bunlar da tıpkı dev beton piyonlar gibi meydanı yaya kaldırımdan ayırmak amaçlı kullanılmıştır ve hemen yanlarındaki aydınlatma elemanları ile uyumlu görülmektedir.

Meydanın tamamında üç çeşit korkuluk kullanılmış olmasına rağmen tüm korkuluk çeşitleri hem malzeme, hem biçim, hem de fonksiyon olarak meydanın genel konseptine çok uyumlu gözükmektedir.

Resim 3. 53. Meydanın etrafından dönen ve yaya kaldırımını ile meydanı birbirinden ayıran babalar (elmondoviajes)

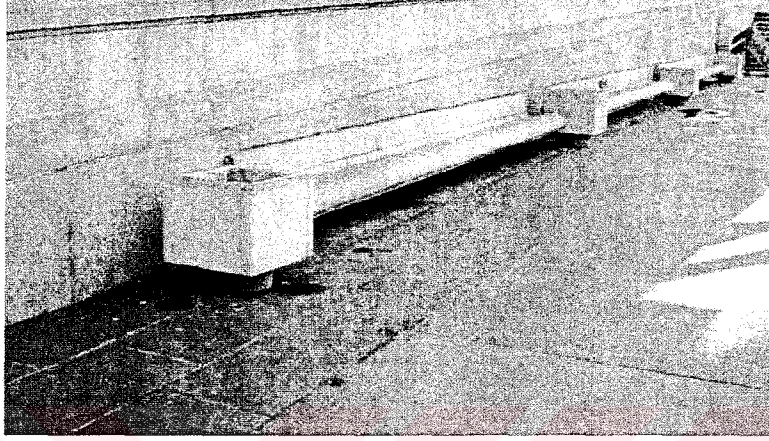

Resim 3. 54. Sağda Nelson Sütunu'nun iki yanında bulunan korkuluklar, solda önde kuzey platformundaki dev piyonlar ile arkada tarihi alçak korkuluklar.

- Oturma elemanları ve çöp kutuları:

Meydanda birbirinden ayrı üç grup oturma elemanı mevcuttur. Bunlardan bir grup komple taştan yapılmış uzun bant şeklinde olanlar, bir diğer grup bronzdan yapılmış olanlar, son grup ise taşıyıcısı beton oturma kısmı ahşap olanlardır.

Her üç çeşit bank grubu da kendi aralarında lineer olarak meydanın kuzey, doğu ve batı tarafına yerleştirilmiştir. Malzeme açısından uygunluk gösterse de ayrı formda üç çeşit bankın kullanılması, meydana daha sonradan yerleştirilen kent mobilyalarına ilişkin karmaşıklığa işaret etmektedir. Oturma elemanlarının yanlarına yerleştirilmiş sabit çöp kutuları ise oturma grupları ile malzeme açısından uyum içindedir.

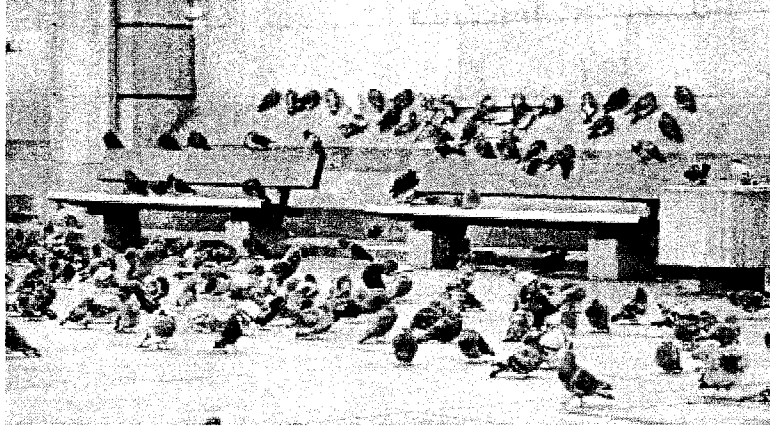

Resim 3. 55. Taş oturma grupları

Resim 3. 56. Bronz oturma elemanları

Resim 3. 57. Beton taşıyıcılı ahşap oturma elemanları (photoguide.com)

- Tabelalar:

Meydanın güney tarafında, Nelson Sütunu'nun hemen önünde, meydanın etrafındaki binaların neler olduğunu anlatan ve binaların silüetlerinin çizili olduğu bir tanıtım tabelası bulunmaktadır. Sanatsal öğelerin kaidelerinin üzerlerinde ise eserin kimin heykeli olduğunu ve o şahsın kim olduğunu anlatan yazılar bulunmaktadır. Bununla birlikte kuşları ile de ayrıca ünlü olan meydanda kuşların tarihi eserlere zarar vermelerinden dolayı, 2000 yılından itibaren kuş yemi satılan satış birimleri kaldırılmış, 2003 yılında ise bu konu yasallaştırılarak kuşları beslemek kanunen yasaklanmıştır.

Resim 3. 58. Solda kuşları beslemenin yasak olduğunu bildiren bir bilgilendirme tabelası, sağda heykelin kime ait olduğunu anlatan yazı ile kaidenin altında şahsın kim olduğunu anlatan bilgi yazısı.

- Zemin İzgaraları:

Meydan iki ayrı kottan oluşmaktadır. Her iki kotta da zeminde hissedilir bir eğim bulunmakta ve bu eğimlerden akan suyu toplayacak zemin ızgaraları belirli

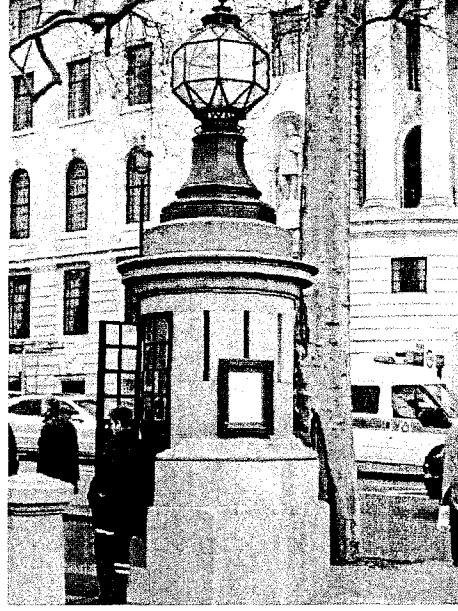
aralıklarla yerleştirilmiş bulunmaktadır. Bu ızgaralar hem yağmur suyunu hem de s s havuzlarından s ırayan suyu toplayabilmektedir.

Resim 3. 59. Meydanda bulunan belirli aralıklarla yerleştirilmiş zemin ızgaraları.

Bunların dışında Trafalgar Meydanı'nın diğ r iki meydandan ayrı olarak kendine ait özel bir temizlik odası bulunmasıdır. Aynı zamanda odanın içinde s s havuzlarının fiskeyelerinin kumanda panoları da bulunmaktadır. Bu odacık meydanın güney-doğ  tarafında, eğimden yararlanılarak k   e babaların birinde oluşturulmuştur ve dikkatli bakılmadık a orada böyle bir mekanın olduğ  dahi g   e çarpmamaktadır. Bu da ihtiyaç duyulan bir mekanın başarılı bir şekilde konumlandırılmış olmasının g   el bir örneğidir.

Resim 3. 60. Meydanın güney doğusunda bulunan havuzların kumanda panolarının bulunduğu temizlik odası.

Trafalgar Meydanı, form olarak, incelenen diğer iki meydan gibi oldukça sade bir geometriye sahiptir, tanımlı bir meydandır. Paris ve Roma örneklerinde olduğu gibi, planındaki sadeliğin yanında içinde bulunan sanatsal öğelerle görkemli bir görünüme sahip olması sağlanmıştır.

Kent mobilyalarına bakıldığında ise, bulundukları mekanda amaca hizmet eden işlevsel mobilyalar mevcuttur. Malzeme ve form olarak meydanın konseptine uygun ve birbirleri ile uyumlu mobilyalara yer verildiği gözlenmektedir. Özellikle oturma elemanlarında kullanılan malzeme çeşitliliğine rağmen meydana gözü rahatsız edici kesin uyumsuzluklara rastlanmamaktadır.

3.4. Bölümün Sonucu

Tarihi açık alanlarda kullanılan kent mobilyaları, içinde bulunduğu alanın, kültürün ve tarihin sürekliliğini sağlayan elemanlardır. Bu sürekliliğin sağlanması kent mobilyalarının birbirleri ile uyum içinde olmalarının yanı sıra çevre ile de uyum içinde olmalarına bağlıdır. İncelenen tüm meydanlarda bu özellik görülmektedir. Bunun dışında her üç meydana da ortak özellik olarak, meydanın etrafında, yapıldığı dönemin mimarisini yansıtan, o dönemdeki kültürün, sanatın günümüze taşınarak sürekli olmasını sağlayan yapılar bulunmasıdır. Bu yapılar meydanları çevrelerken dahil oldukları mimari anlayışlar, meydana kullanılan kent mobilyalarının formunu ve malzemesini de etkilemiştir.

Her üç meydanda da, yapıldığı dönemin sanat akımını, mimarisini yansıtan, kültürünü çağrıştıran sanat öğeleri alandaki en baskın kent mobilyalarıdır. Diğer kent mobilyaları ise gerek malzeme, gerek renk, gerekse doku açısından bu baskın öğelere uyum sağlamışlardır.

Meydanlarda kullanılan zemin kaplamalarının homojen olması, aydınlatma elemanlarının form ve malzeme açısından içinde bulundukları çevrenin mimarisi ile uyumlu olması göze çarpan ilk ortak özelliktir.

Ayrıca yönlendirme ve bilgilendirme tabelalarının o mekana has özellikli elemanlar olduğu dikkat çekmekte, özellikle su elemanının bulunduğu meydanlarda bakım kapaklarının ve ızgaraların olması o kentteki alt yapının geçmişini ve yeterliliğini göstermektedir.

Oturma elemanlarının, Paris örneğinde kullanılmamışken, Roma ve Londra örneklerinde oturma elemanlarının çok sık kullanıldıkları göze çarpmaktadır. Oturma elemanlarının Paris örneğinde kullanılmamış olması büyük olasılıkla meydanın bir trafik adası şekline dönüşmüş olmasındandır. Meydan daha çok içinden geçilen bir mekan karakterine sahiptir. Buna rağmen Paris'te turistlerin uğrak yeri olan turistik bir merkezdir. Oysa Roma ve Londra örneklerinde insanlar meydanın etrafındaki tarihi yapıları gezdikten sonra dinlenme mekanı olarak meydanları kullanmakta, salt meydanı açık alan olarak kullanmak yılbaşı kutlamaları, festival v.b gibi özel günlerde sağlanmaktadır.

Çöp kutuları ise oturma elemanları ile birlikte tasarlanmış elemanlar olarak görülmektedir. Çöp kutuları ya oturma elemanlarına monte edilmiş bir kombinasyonda olmakta ya da mutlaka bankların etrafında yeterli sayıda yerleştirildikleri göze çarpmaktadır.

Her üç meydanda da en baskın kent mobilyası olarak sanat öğelerinin olması meydanları özellikle ziyaret etme sebebi sayılsa da etraflarındaki tarihi binaların olması meydanları turistik bir merkez haline getirmekte ve ziyaretleri daha da etkin kılmaktadır.

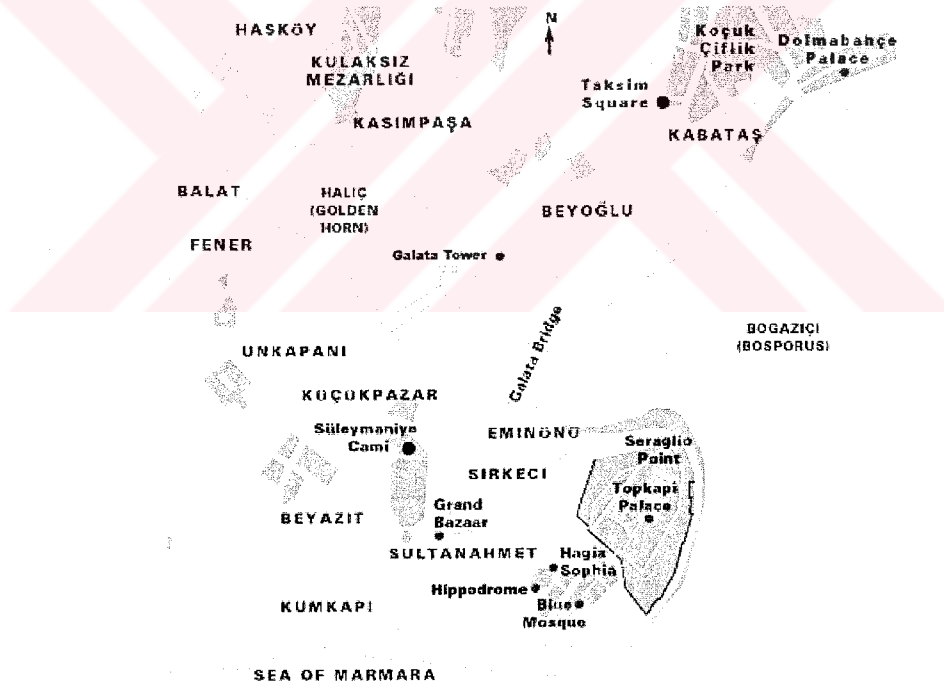
Sonuç olarak her üç meydanda kullanılan kent mobilyalarının görsel olarak malzeme, renk ve doku açısından hem içinde bulundukları çevre ile hem de birbirleri ile uyumlu oldukları gözlenmiştir. Bunun yanında kent mobilyası sayabileceğimiz sanat öğeleri meydanların karakteristik özelliği olmanın yanı sıra hem meydana hem de kente kimlik veren öğeler olarak göze çarpmaktadır. Bu kimlik içinde bulunan tarihe süreklilik sağlarken meydanları da turistik birer merkez haline getirmektedir.

4. SULTANAHMET MEYDANI'NIN KENT MOBİLYALARI AÇISINDAN İNCELENMESİ

4.1. Sultanahmet Senti ve Sultanahmet Meydanı'nın Konumu

Tarihi Sarayburnu yarımadası üzerinde yer alan Eminönü ilçesine bağlı, kentin en eski yerleşme bölgesinde bulunan Sultanahmet senti, İstanbul'un Ayasofya Meydanı ile birlikte en turistik yöresi sayılabilir.

Semt, kuzeyde Ayasofya Meydanı ve Divanyolu Caddesi, batıda adliye binasını da içeren Binbirdirek Mahallesi, güneybatıda Kadirga ve Küçük Ayasofya semtleri (İshak Paşa Mahallesi), güneyde ise Cankurtaran senti ve mahallesi ile sınırlıdır.

Şekil 4. 1. Sultanahmet Senti

Semte ulaşım, I. derecede yol niteliğinde olan Sirkeci tarafından Alemdar Caddesi ile, Beyazıt tarafından Millet Caddesi ile (alana yaklaştıkça adı Ordu Caddesi oluyor), II. derece yol niteliğinde olan sahil tarafından Kennedy Caddesi ile ve III. derece yol niteliğinde sahil yolundan bağlantıyla ulaşılan Aksakal Sokak, İshak Paşa Caddesi ve Akbıyık Caddesi üzerinden yapılmaktadır.

19.yüzyıl boyunca Sultanahmet semti, şehrin, içinde konakların da bulunduğu seçkin bir semti, Sultanahmet Meydanı da en büyük meydanıdır.

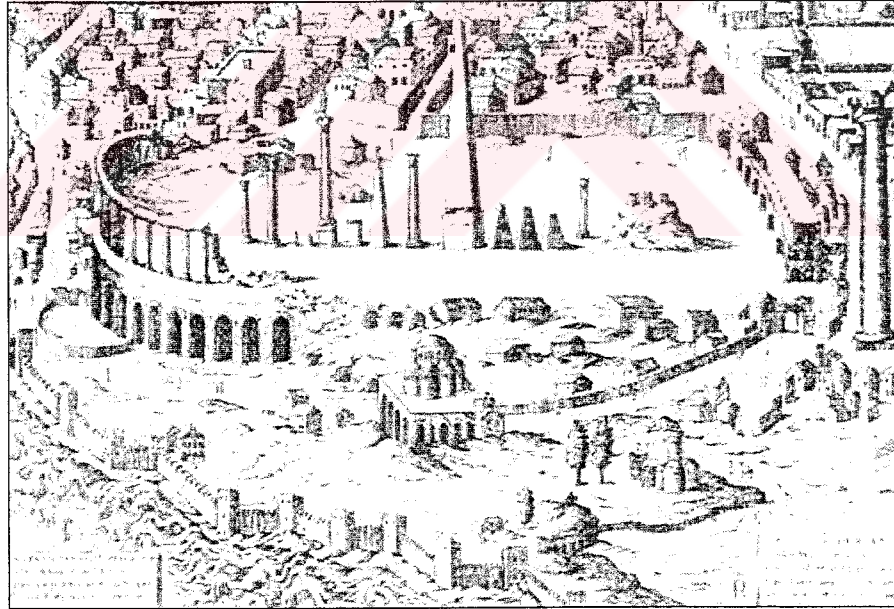
Günümüzde Sultanahmet daha çok turizm ağırlıklı bir bölge niteliği kazanmış, konutlar giderek azalırken, turistik amaçlı işletmeler, dükkanlar, pansiyonlar, küçük lokantalar artmıştır. (Tekeli, 1994)

4.2. Sultanahmet Meydanı' nın Tarihsel Gelişimi

Günümüzde Sultanahmet Meydanı adıyla bilinen yer yüzyıllar boyunca önemli siyasal olaylara, isyanlara, zafer şenliklerine ve düğünlere sahne olmuş bir alandır.

Roma ve Bizans dönemlerinde hipodrom olarak kullanılan alan M.S 196'da Roma imparatoru Septimus Severus tarafından yaptırılmaya başlanmış, I. Constantinus zamanında (M.S 306-337) hipodrom olarak son şeklini almıştır.

Bizans döneminde Eski Mısır, Eski Yunan, Roma ve Bizans anıtlarını içeren meydan, 1204'te İstanbul'un Haçlılar tarafından işgali sırasında tahrip edilmiş, II. Mehmet (Fatih) İstanbul'u aldığı anda (1453) hipodrom çoktan harap olmuştur.

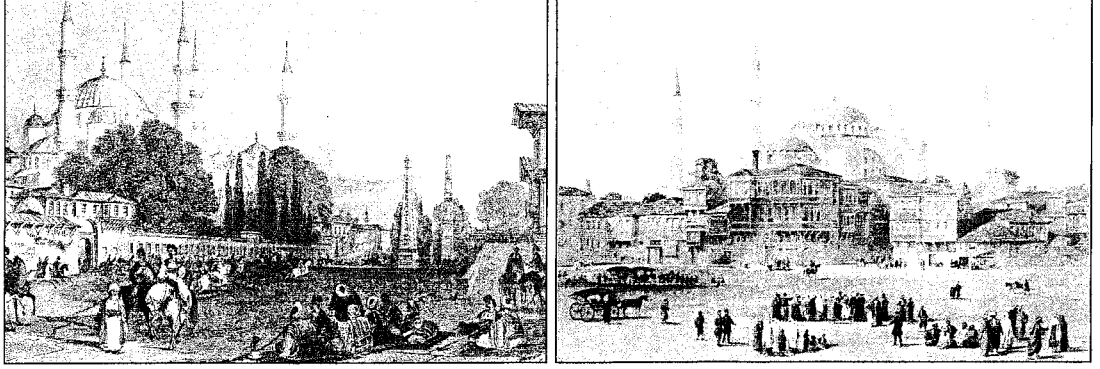

Şekil 4. 2. Hipodromun 15.yy. sonlarına doğru görünüşü (İBŞB, 2002)

Hipodrom'un 1453'teki durumunu açıklayan net bilgiler olmadığı gibi, II. Mehmet'in İstanbul'da başlattığı imar çalışmaları kapsamında bu alana ilişkin bir girişimin bulunup bulunmadığı da bilinmemektedir.

Alana yönelik ilk imar hareketleri ve alandaki ilk yapılaşmalar 16.yüzyılda başlamıştır. 1491' de yapılmış olan Firuzağa Camii'nden sonra 1521'de yapılmış olan İbrahim Paşa Sarayı, 1555'te Hürrem Sultan'ın Mimar Sinan'a yaptırmış olduğu

Çifte Hamam burada yapılmış ilk büyük yapılardır. 17.yüzyılın başlarında meydanın çevresinin konaklarla dolmuş olduğu ve nihayet I. Ahmed döneminde (1603-1617) Sultanahmet Camii'ni ve Külliyesi'nin yapımına başlanmasından sonra semtin daha da önem kazandığı anlaşılmaktadır.

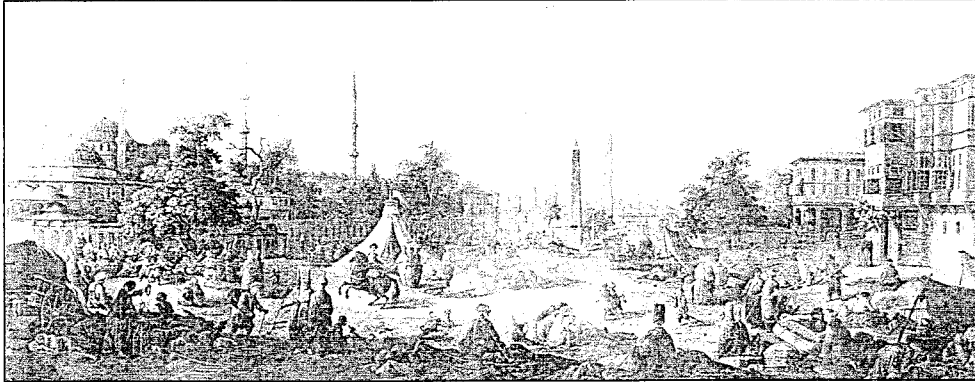

Resim 4. 1. Cirit ve güzr talimlerinin yapıldığı Ayasofya Camii önü ve dikilitaşların olduğu alan

O dönemlerde alan daha çok cirit ve güzr talimleri yapmak, şenlikler, düğünler düzenlenmek için kullanılmaktaydı.

Hipodrom'un 118,5x370 m. (yaklaşık 45.000 m²) ölçülerine karşılık, çevresindeki yapılaşmalar nedeniyle 75x300 m'lik (yaklaşık 22.500 m²) ölçüsüyle daha dar bir açıklık olan At Meydanı yine de o dönemde Suriçi İstanbul'un en geniş alanıdır. Ayrıca "meydan" adını taşıyan sayılı ve işlevsel alanların en önemlisi sayılmaktadır. (Tekeli, 1994)

Etrafındaki yoğun yapılaşmalar sebebiyle daralan At Meydanı'nın sadece boyutları değil kotu da değişmiştir. Eski eserlerin kalıntıları Osmanlı döneminde yapılacak yeni yapılar için kullanılırken, hipodromun arenasının zemini de 5m aşağıda kalmıştır.

Resim 4. 2. Jean Baptiste Hilair' in Atmeydanı'nı betimleyen bir deseninden gravür.

Sultanahmet Meydanı adıyla anılan alanda 1863'te ilk Osmanlı ilk yerli mallar sergisi olan Sergi-i Umumi-i Osmani açılmış, sergiden hemen sonra, Sultan Abdülaziz'in son yıllarında zaptiye nazırı olan Hüsni Paşa' nın girişimleriyle burası park olarak düzenlenmiştir. İstanbul'un ilk Avrupa benzeri parkı olan bu park daha sonraları Yeni Millet Parkı adını almıştır.

Yeni Millet Parkı, üçgen biçiminde olup parkın bir kenarı Divanyolu' na yakın ve paralel uzanmakta, köşesi de Firuz Ağa Camii'nin duvarına dayanmaktadır.

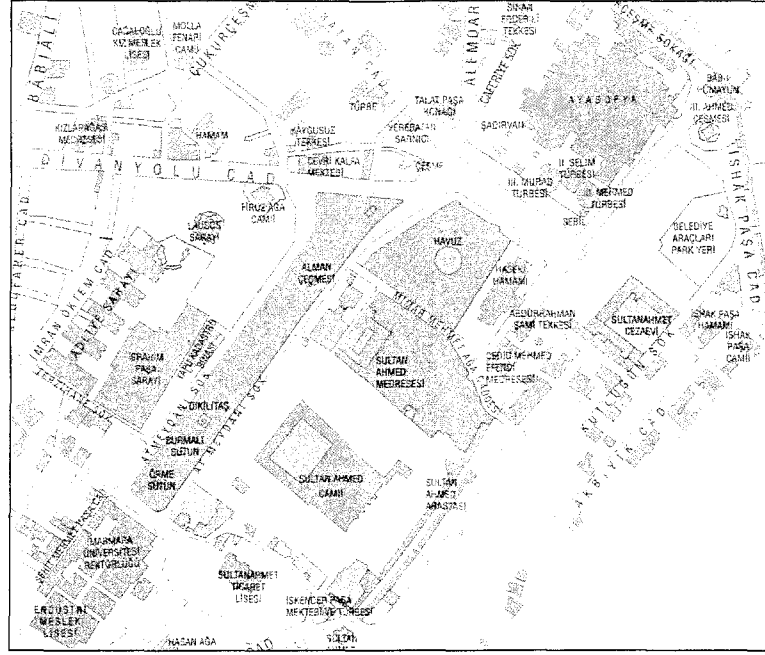
Park büyükçe bir köşk bahçesi görünümünde olup ortasında çatısı kiremit örtülü, verandalı, tek katlı bir kafe inşa edilmiştir. Parkın uygun yerlerine demir çubuklu pergolalar yerleştirilmiştir. Parkın çevresi ahşap malzeme ile çevrelenmiş; iç tarafına da ligustrum ve yalancı akasya ağaçları dikilmiştir.

Alman İmparatoru II. Wilhelm'in 1898' de yaptığı ikinci ziyaretin anısına yapılan çeşme için çalışmalara 1899 yaz aylarında başlanmış, önce Hipodrom alanının ve dikilitaşların çevresi düzenlenmiş, ağaçlandırma çalışmaları yapılmıştır. Bugün Atmeydanı'nın çevresindeki yollarda bulunan yaşlı at kestaneleri o günlerden kalmıştır. Daha sonraları Sultanahmet Parkı haline gelecek olan alan düzenlenmesinin tarihi o günlere gider. 1939' da, kısımlarla Ayasofya'nın önü ve yakın çevresi park olarak tanzim edilmiştir. Bugünkü havuz o günlerden kalmaz, ancak üç defa elden geçirilmiş ve büyütülmüştür.

1963-1965 arasında zamanın belediye başkanı Haşim İşcan'ın girişimleri ile, Atmeydanı'nı koruma altına almak üzere çakılmış, insan boyundaki siyah demir parmaklıklar ve borular söktürülerek çirkinlikten kurtarılmış olan alan çiçek tarhları ve süs çalıları ile yeşillendirilmiştir.

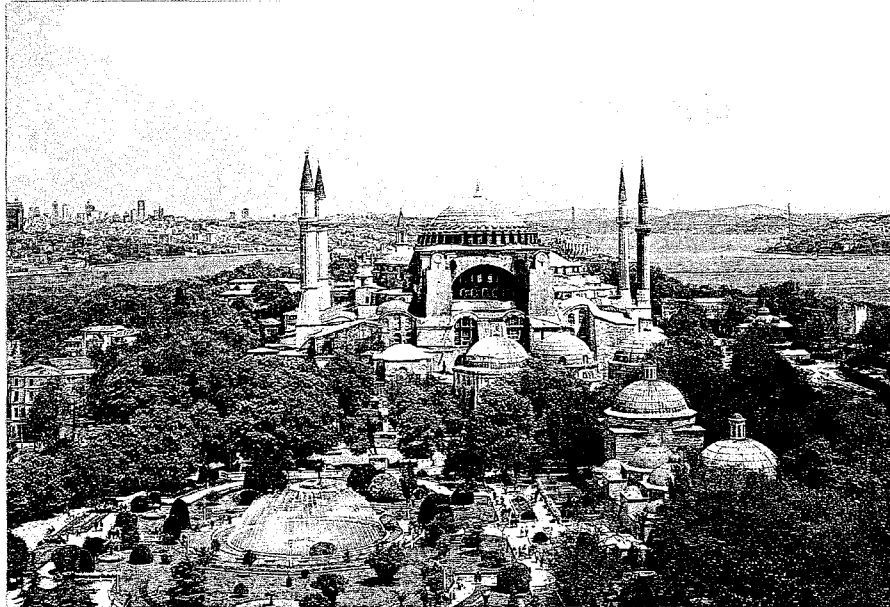
1980'li yılların başında, Sultan Ahmet Külliyesi ile Ayasofya arasındaki 13.000m²'lik alan yeniden tanzim edilmiştir.

Sultanahmet Meydanı yakından incelendiğinde, birbirine yakın dört ayrı parktan oluştuğu görülür.

Şekil 4. 3. Sultanahmet Meydanı'nı oluşturan dört park

Birincisi, Ayasofya Camii, Haseki Hürrem Sultan Hamamı ve Sultanahmet Camii arasında kalan, ortasında fiskiyeli süs havuzu bulunan, japon süs elemanları ve kirazları ile erguvan ve oya ağaçları, konik porsuk ve konik mazı ağaçlarının süslediği parktır. Simetrik olarak düzenlenmiş bu park etrafı dolaşan yerli ve yabancı turistlerin izlemekten keyif aldıkları fiskiyeli süs havuzu sayesinde her zaman dolup taşmaktadır. Havuz sadece görsel keyif vermekle kalmamakta yazın özellikle sıcak havalarda insanlara serinlik hissi de vermektedir. (Resim 4.3)

Resim 4. 3. Ayasofya Camii, Haseki Hürrem Sultan Hamamı ve Sultanahmet Camii arasında kalan ortasında fiskiyeli süs havuzu bulunan park.

İkinci park ise şu anda Türk ve İşlam Eserleri Müzesi olarak kullanılan eski İbrahim Paşa Sarayı ile Sultanahmet Camii Külliyesi arasında kalan ince uzun parktır. Bu parkın içinde Alman Çeşmesi, dikilitaş, burmalı sütun ve örme sütun bulunmaktadır.

Turistlerin kabileler halinde, rehber eşliğinde gezdii bu park, sűs havuzlu parka nazaran daha sakindir ve parkın dört tarafından araç yolları geğmektedir. Bu yollardan parkın Yerebatan Sarayı tarafında bulunan Divan Yolu yoğun olmakla birlikte diğer üç tarafındaki yollar tali yol olduklarından daha az yoğunlukta kullanılmaktadır.

Parkta çim alanı hakim durumdadır; yer yer çiçek tarhları ile fazla boylanmayan çalılar parkın bütünlüğünü bozmamıştır. Alman Çeşmesi yakınındaki salkım söğüt parka güzellik kazandırmıştır. (Resim 4.4)

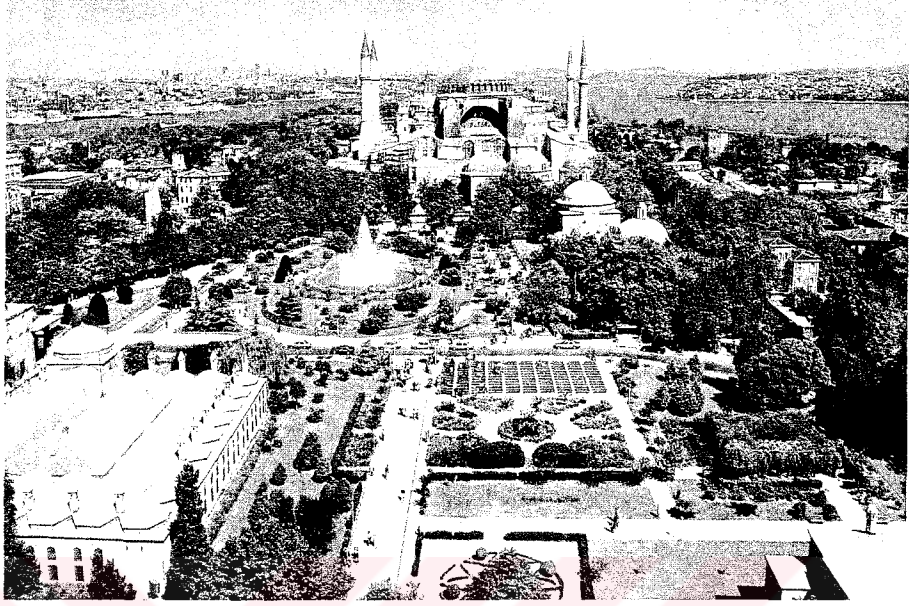
Resim 4. 4. Türk ve İşlam Eserleri Müzesi olarak kullanılan eski İbrahim Paşa Sarayı ile Sultanahmet Camii Külliyesi arasında kalan ince uzun park.

Üçüncü park biraz küçük olmakla beraber, yaz aylarında ziyaretçisi fazladır; Sultanahmet Külliyesi'ne yakındır, fıskiyeli sűs havuzunun bulunduğu park ile arasından araç trafiği geğmektedir. Bu yol iki park arasında bütünlüğü bozmakta, algılamada kopukluk yaratmaktadır.

Parkın yola bakan tarafında, büyük bir bölümüne ışık ve ses gösterilerini izleyenlerin oturmaları için aralıksız banklar yerleştirilmiş (360 kişi kapasiteli), bodur ardıç ve porsuk ağaçları ile ağaçlandırılmıştır.

Parkın Sultanahmet Camii tarafına bakan kısmında ise camiye kadar olan alanda çim alanı hakimdir. Sadece ufak bir bölümünde kare kompozisyonda ortada çiçek tarhları oluşturulmuş etrafına ise banklar konumlandırılmıştır.

Parkin Arasta tarafına bakan bölümünde ise ahşap karkaslı, ortasında ufak bir iç bahçesi bulunan bir kameriye yerleştirilmiştir. Park buradan itibaren eğim kazanmakta Arastaya kadar çam ağaçları ile çim alanı hakim duruma gelmektedir.

Resim 4. 5. Işık v ses gösterilerinin yapıldığı aralıksız bankların yerleştirilmiş olduğu park.

Dördüncü park ise, Adliye Sarayı ile Firuz Ağa Camii arasındadır; parkın ortasında Bizans döneminden kalma bir sarayın temel kalıntıları bulunmaktadır.; köşesine mermer kaplama, kaskatlı bir çeşme inşa edilmiştir. (Tekeli, 1994)

4.3. Sultanahmet Meydanı'nın Kent Mobilyaları Açısından İncelenmesi

Gerek kentlinin gerekse turistlerin çeşitli nedenlerle ziyaret ettiği İstanbul metropolü içinde önemli bir alan olan Sultanahmet Meydanı'nın kent mobilyaları açısından incelenmesi bu araştırmanın konusudur. Araştırmada yukarıda sözü edilen üç park incelenmiş ve kent mobilyalarının mevcut durumu hakkında aşağıdaki tespitler yapılmıştır.

4.3.1. Sanat öğeleri ve Eski Eserler

Sultanahmet Meydanı'nda, Bizans, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinden kalma bir takım eski eser ve tarihi yapılar mevcuttur. Bizans döneminden kalma tarihi yapılar, Hipodrom (M.S.211), Milion Taşı (M.S.324), Büyük Saray (M.S.337), Lausus Sarayı, Burmalı Sütun (M.S.337), Küçük Ayasofya Camii, Euphemia Kilisesi, kalıntıları, Yerebatan Sarayı, Nakilbend Mescidi ve Sarnıcı, Bukoleon Sarayı (M.S.450), Hipodrom Sarnıcı, Magnaura Sarayı, Örme Sütun (M.S.10.yy), Zeuxippos Hamamları kalıntıları, Tutmosis Obeliski-Dikilitaş (M.S.390)'dır. (Ek A)

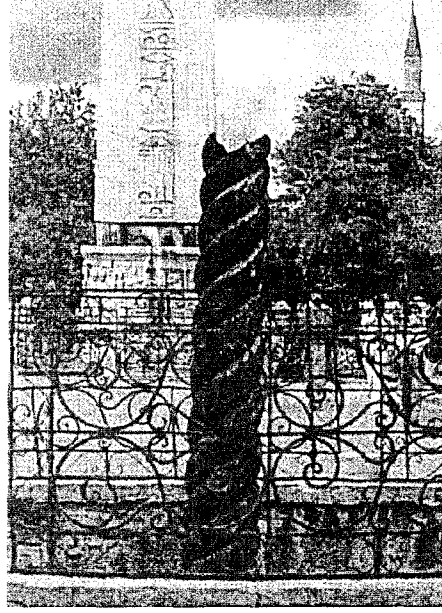
Osmanlı döneminden kalma tarihi yapılar, İshak Paşa Camii (M.S.1487), Firuzağa Camii (M.S.1490), Osmanlı arşivleri binası, Tapu Kadastro Müdürlüğü, Acem Ağa Mescidi (Theotokos Khalkoprateia-1484), Ağa Camii, Ağa Çeşmesi, İstanbul Çocuk Mahkemeleri Binası, Çardaklı Hamam (M.S. 1503), İshak Paşa Hamamı (M.S. 1512), İskender Paşa Mektebi ve Türbesi (M.S. 1513), Sultanahmet Camii (M.S. 1516), İbrahim Paşa Sarayı (M.S. 1523), Sultanahmet Külliyesi, Sinan Erdebili Tekkesi (M.S. 1527), Haseki Hamamı (M.S.1557), Cafer Ağa Medresesi (M.S.1566), III. Ahmet Çeşmesi-Bab-ı Hümayun Çeşmesi (M.S. 1728), Şifa Hamamı (M.S. 18.yy), Soğuk Kuyu Medresesi, Kaba Sakal Medresesi, Kaba Sakal Mescidi, Cankurtaran Mescidi, Çoğalzade Rüstem Paşa Çeşmesi, Soğuk Çeşme Sokağı (M.S. 18.yy), Baytar Mektebi, Zeyneb Sultan Camii ve Sıbyan mektebi (M.S. 1769), Türbeler Müzesi, Cevri Kalfa Sıbyan Mektebi ve Çeşmesi (M.S. 1819), Abdurrahman Şami Tekkesi, Cedid Mehmed Efendi Medresesi, Divanyolu, Nakşidi Sultan Çeşmesi, Soğuk Çeşme Sokağı Sarnıcı (M.S.1801), Esad Efendi Kütüphanesi (M.S. 1845), Yeşil Ev, Sanayi mektebi Binaları-Marmara Üniversitesi Rektörlüğü (M.S. 1866), TevfikBey Çeşmesi, Çukur Çeşmesi, Sultan Çeşmesi, Yrebatan Sarayı, Konak Hamamı, Sakalar Çeşmesi, Kapı Ağası Camii, Kapı Ağası Sübyan Mektebi, Kapı Ağası Çeşmesi, Alman Çeşmesi (M.S.1898), Talat Paşa Konağı (M.S. 1917), Sultanahmet Cezaevi (M.S.1919)'dir. (Ek B)

Cumhuriyet Dönemi yapıları ise Arastalar ve diğer sivil mimarlık örnekleridir. (Ek C)

12. yüzyılın sonlarına kadar kentin kalbinin attığı bir merkez olan alandan günümüze Bizans dönemi sanat öğelerinden, kent mobilyası sayılabilecek sadece birkaç tanesi kalmıştır. Bunlar ise, Burmalı sütun (yılanlı sütun), Örme Sütun ve Dikilitaşdır.

4.3.1.1. Burmalı Sütun (M.S.337)

Bizans Hippodromu'ndan günümüze ulaşabilmiş, Yılanlı Sütun ismiyle de tanınmış tunç anıttır. Bizanslılar Romalıların izinden yürüyerek İstanbul'u dikilitaşlarla süslemişlerdir. Bunlardan biri de hipodromda yarış alanını ikiye ayıran spina üzerinde I.Theodosius ile Constantinus Porphyroginitus dikilitaşları arasına yerleştirilen Burmalı Sütun'dur. Orijinali 8m yüksekliğinde, birbirlerine sarılmış 29 boğumlu 3 yılanın taşıdığı 3 ayaklı altın bir kazandan meydana gelen anıtın İstanbul'a getirilirken altın kazanının kaybolduğu, günümüze ise sadece 5.30m'lik kısmının ulaştığı görülmektedir.

Resim 4. 6. Burmalı Sütun

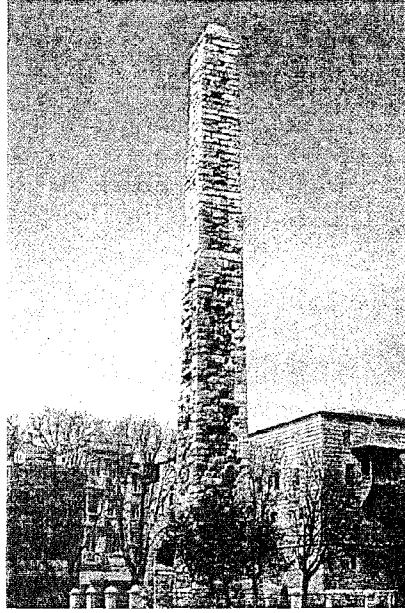
4.3.1.2. Örne Sütun

Örne obelisk de denilen Örne Sütun, Sultanahmet Meydanı'ndaki günümüze kadar gelmiş Bizans dönemi 3 anıttan biridir.

Geç Roma çağındaki Bizantion-Konstantinopolis'in araba yarışlarının yapıldığı hipodromun tam ortasında bulunan ve yarış alanını ikiye ayıran bir set olan spinanın ucunda son anıt olarak yükselen Örne Sütun Bizans dönemi içinde değişik ölçülerde yontulmuş, taşlardan örülerek yapılmıştır. Mermer kaidesinin bir yüzünde Grekçe 6 mısralık bir kitabe işlenmiştir. Kitabe metninden anlaşıldığına göre, Örne obelisk eski bir döneme ait olup, harap bir duruma girmişken, İmparator Constantinos ile oğlu Romanos tarafından onartılmıştır. Örne sütunun yüzeylerine çakıldıkları anlaşılan üzerleri kabartmalı tunç levhaların bu onarım sırasında konuldukları tahmin edilmektedir.

Örne Sütun yayınlarda verilen ölçülere göre 32m boyundadır. Temelindeki üç basamaktan sonra mermer kaide gelmektedir. Gövdesi ise pek muntazam olmayan taşlardan örülmüştür.

Resim 4. 7. Örne Sütun

At Meydanında toprak seviyesinin zamanla yükselmesi sonucunda anıtın kaidesi gömülü kalmıştır. Kırım Savaşı sırasında 1856'da Charles Newton'a verilen izinle kaide çevresi açılarak etrafı bir parmaklık ile çevrilmiştir.

19.yüzyılda çekilen fotoğraflarda anıtın orta kısmında taşların düşmesi sonunda bir boşalma olduğu görülür. Ortalardaki bölümde, alt ve üst kısımlara nispetle daha muntazamdır çünkü aynı yüzyılın sonlarında buradaki boşluk doldurularak anıtın yıkılması önlenmiştir.

4.3.1.3. Dikilitaş

Mısır hükümdarlarından III. Thutmosis'in (M.Ö 1502-1448) Asya'da kazandığı zaferlerin anısına M.Ö 1450 yılında Heliopolis'teki Amon Ra tapınağının önüne diktirdiği taşır.

Yıllarca Mısır'da kalan taş daha sonra Konstantinapolis'te yer alan hipodromu süslemek için İstanbul'a getirtilmiştir. I.Theodossius zamanında, M.S 390 yılında, hipodromun ortasındaki "spina" denilen duvarın üzerine, şu anda bulunduğu yere yerleştirilmiş olan taşın orijinali 25.6m olsa da bugün meydanda 19.6m'si sergilenmektedir. Dikilitaş dört yüzünde kabartmalar bulunan altı metre yüksekliğinde mermer bir kaidenin üstünde yer alan dört tane tunç takoza oturmaktadır. Kaidenin üzerindeki kabartmalar İmparator I. Theodossius'un savaşları ve Hipodrum'daki yaşantısını konu almaktadır. Tepesinde bulunan ve dünyayı simgeleyen tunç küre 865 yılındaki bir depremde düşmüş ve bir daha da yerine konulmamıştır. Kaidenin bir yüzünde bulunan iki yazıttan biri Yunanca, diğeri

de Latince'dir. Latince metin Dikilitaş'ın otuz, Yunanca metin ise otuz iki günde dikildiğini belirtmektedir.

Dikilitaş üzerindeki hiyerogliflerde ise Thutmosis'in zaferleri anlatılmaktadır. Taşın en tepesinde, piramit biçiminde yontulan uçta, dikdörtgen çerçeve içinde Firavun II. Thutmosis ve tanrı Amon-Ra karşılıklı olarak elele görülmekte, bunun altında, dört yüzde de dikdörtgen çerçeve içinde yine tanrı ve Firavun vardır. Bunun altında da kutsal Horus yer almaktadır. Esas yazı ise Horus'un altında başlamaktadır. Dört yüzde de devamlı olarak Mısır tanrılarından Amon-Ra ve Horus anılmakta ve Thutmosis'in yüceliğinden söz edilmektedir.

Dikilitaş, Bizans dönemi boyunca uzun yıllar Hipodrom'da meydana gelen çeşitli politik olaylara, araba yarışlarına, ayaklanma ve cinayetlere seyirci olmuştur. Osmanlı döneminde de hipodromda taş çevresinde birçok olay olmuş ve toprak yükselerek kaidenin alt kısmı gömülmüştür. 1857'de, Charles Newton, kaidenin etrafında kazı yaparak yeniden açmıştır. O tarihten beri Dikilitaş yuvarlak ve demir parmaklıklarla çevrili bir çukurda durmaktadır. 20. Yüzyıl'ın ilk yarısında taşın yosunlanmış cephesi temizlenmiş ve yenilenmiştir.

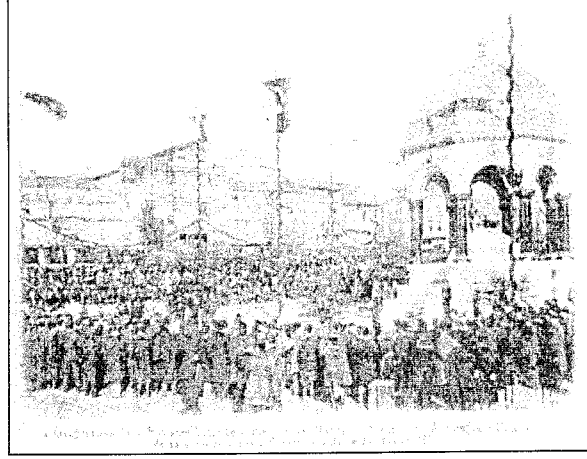
Resim 4. 8. Dikilitaş

4.3.1.4. Alman Çeşmesi

Sultanahmet Meydanı'nın kuzey kesiminde ve I.Ahmet türbesinin önünde yer alan çeşme, meydanın dikilitaşlarla belirlenen aksından kaydırılarak, doğuya alınmıştır.

Prusya kralı ve Alman İmparatoru II.Wilhelm'in 1898 yılında Türkiye 'ye yaptığı ikinci ziyaretinin anısına ithaf edilmiş bir anıttır. Çeşme için çalışmalar 1899 yılı yaz aylarında başlamış, önce At Meydanı alanının düzenlenmesi, dikilitaşların çevresinin düzeltilmesi ve ağaçlandırma çalışmaları yapılmıştır.

Çeşmenin önce II.Abdülhamid'in 25.cüls yıldönümünde açılması düşünülmüş ancak, muhtemelen yapım çalışmalarının yetişmemesi nedeniyle, 27 Ocak 1901 günü, bu kez İmparator Willhelm'in doğum gününe rastlatılarak açılmıştır.

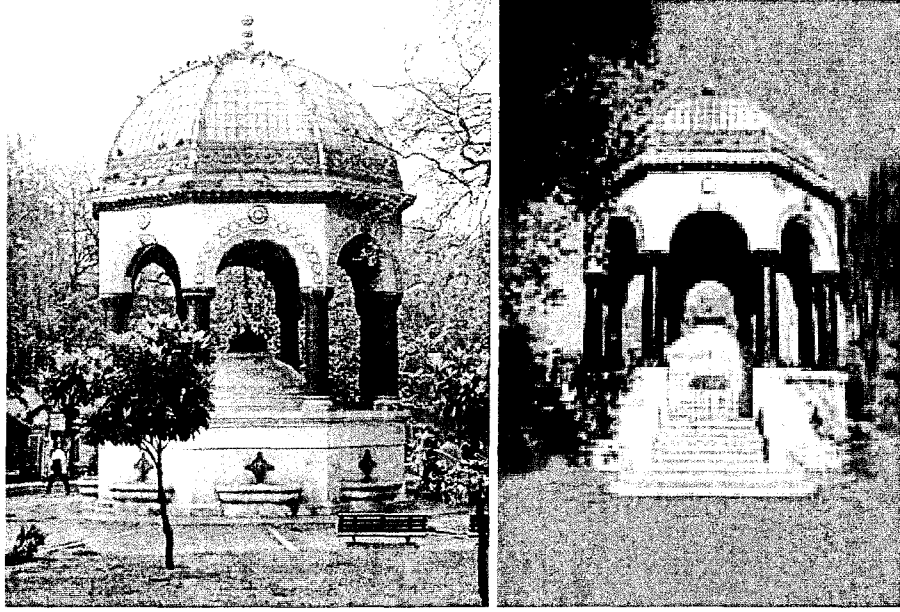
Resim 4. 9. Alman Çeşmesi'nin 27 Ocak 1901 günü açılış töreni.

Alman Çeşmesi, genellikle üstü açık ve heykellerle veya plastik öğelerle bezeli Avrupa meydan çeşmelerinden hayli farklı bir tasarıma ve görünüme sahiptir. Mimari olarak şeması veya kitlesi ile İstanbul'un geleneksel meydan çeşmelerinden de farklıdır. Tipolojik olarak çeşmeden çok şadırvan modeline yakın bir tasarıma sahiptir ve bu anlamda tipik bir örnektir.

Çeşmenin kagir ve metal bütün yapısal öğeleri, Almanya'da hazırlanmış; mermer ve değerli taşlardan oluşan malzemesi orada işlenmiş ve gemiyle İstanbul'a taşınarak burada monte edilmiştir.

Sekizgen tabanlı, yüksek bir platform üzerinde bir su haznesi bulunmakta ve sekiz kolonla taşınan bir kubbeden oluşmaktadır. Sekizgen tabanın yedi kenarında benzer kompozisyonlar içinde çeşmeler vardır. Güneydeki kenarı ise merdiven olarak düzenlenmiş ve böylece çeşmeye bir ön cephe kazandırılmıştır.

Sultanahmet Meydanı'na getirildiğinde toprak bir zemine çeşme, bugün arnavut kaldırımı kaplı bir zemin üzerindedir.

Resim 4. 10. Alman Çeşmesi

4.3.2. Zemin Kaplamaları

Sultanahmet Meydanı'nı oluşturan ve inceleme alanı olan üç park incelendiğinde zemin kaplaması olarak aşağıdaki tespitler yapılmıştır:

Sultanahmet Külliyesi ile Türk ve İslam Sanat Eserleri müzesi arasında kalan bölgede, sanat öğelerinin olduğu alanın neredeyse tamamında zemin kaplaması olarak asfalt seçilmiştir. Bu kaplama, ince uzun alanı ara ara diklemesine kesen akslarda prefabrik taş kaplamalarla kesilmektedir. (Resim 4.11)

Resim 4. 11. Uzunlamasına giden parkı dik yönde kesen farklı kaplamalı geçişler.

Kaplamalarda bir süreklilik görülmemekle birlikte farklı zamanlarda yapılan tadilatlarda farklı boyut ve renkte malzemelerin bir arada kullanıldığı tespit edilmiştir.

Resim 4. 12. Asphalt kaplı alanı dik yönde kesen farklı malzemelerin bir arada kullanımı

Resim 4. 13. Dikilitaşların çevresindeki alanda kullanılmış asphalt zeminde yer yer görülen patlamalar.

Asfalt kaplı alanda ise malzemenin genleşme katsayısı doğru hesap edilmediğinden yer yer patlamalar oluşmuştur. Bunlar alana hem görsel bir çirkinlik vermekte hem de bakımsız bir görünüm sergilemektedir. (Resim 4.13)

Sultanahmet Camii ile Ayasofya Camii arasında kalan iki parkta ise, ortasında fıskiyeli havuz olan parkta arnavut kaldırımı zemin kaplaması kullanılmış (Resim 4.14), ışık gösterisinin yapıldığı parkta ise zemin kaplaması olarak asfalt ve yer yer özel bir firmanın üretimi olan prefabrik taş kaplama bir arada kullanılmıştır. Bu alanda da dikilitaşların olduğu parktaki gibi yer yer kullanılan taş kaplamalar nedeni anlaşılmaksızın desen ve renk farklılıkları göstermektedir. (Resim 4.15)

Resim 4. 14. Ortasında fıskiyeli süs havuzunun bulunduğu alandaki zemin kaplaması.

Resim 4. 15. Işık gösterisinin yapıldığı parktaki zemin kaplamaları.

Ayrıca parkın Arasta Çarşısı tarafına yakın olan tarafında çam ağaçlarının altında bankların yoğun olarak konumlandırıldığı alanda herhangi bir kaplama döşenmemiş zemin sıkıştırılmış toprak haliyle bırakılmıştır. (Resim 4.15)

4.3.3. Aydınlatma Elemanları

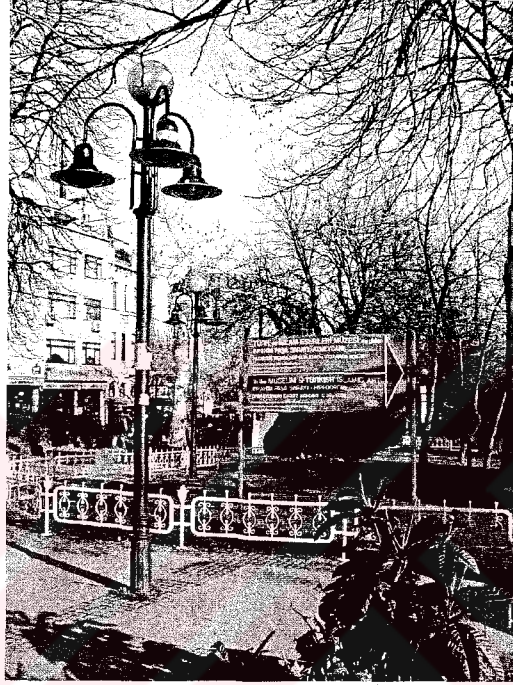
İnceleme alanındaki aydınlatma elemanlarına bakıldığında havuzlu park ve ışık gösterisinin yapıldığı alanda ağırlıklı olarak dökme demirden yapılmış, beyaza boyanmış cam armatürlü aydınlatma elemanlarının kullanıldığı görülmektedir (Resim 4.16). Tarihi çevre ile uyumlu gözüken bu aydınlatma elemanlarının, meydana karanlıkta yeterli derecede aydınlattıkları tespit edilmiş dolayısıyla simetrik alanda yeterli adette kullanılmıştır.

Resim 4. 16. Dökme demirden beyaza boyanmış cam armatürlü aydınlatma elemanları.

Ayrıca ışık gösterisinin yapıldığı parkta özellikle tarihi binaları aydınlatma amacıyla konumlandırılmış yerden aydınlatmalar ve yüksek spotlar genel aydınlatma elemanlarının yanında kullanılmıştır.

Dikilitaşların bulunduğu 3.parkta ise aydınlatma elemanı olarak özel bir eleman seçilmemiş parkın dört tarafından geçen yollarda kullanılan sokak lambaları kullanılmıştır. Sadece parkın Divan Yolu tarafında klasik sokak lambalarına ek olarak Resim 4.17' deki aydınlatma elemanları kullanıldığı tespit edilmiştir.

Resim 4. 17. Dikilitaşların bulunduğu parktaki aydınlatma elemanları

Kullanılan bu aydınlatma elemanları, resimdeki örneğinde görüldüğü gibi, parktaki yaya yollarında gelişigüzel konumlandırıldığından, hem sirkülasyonun kalitesini düşürdüğü gözlenmiş hem de tasarım açısından görsel çirkinlik yarattığı tespit edilmiştir.

4.3.4. Oturma Elemanları

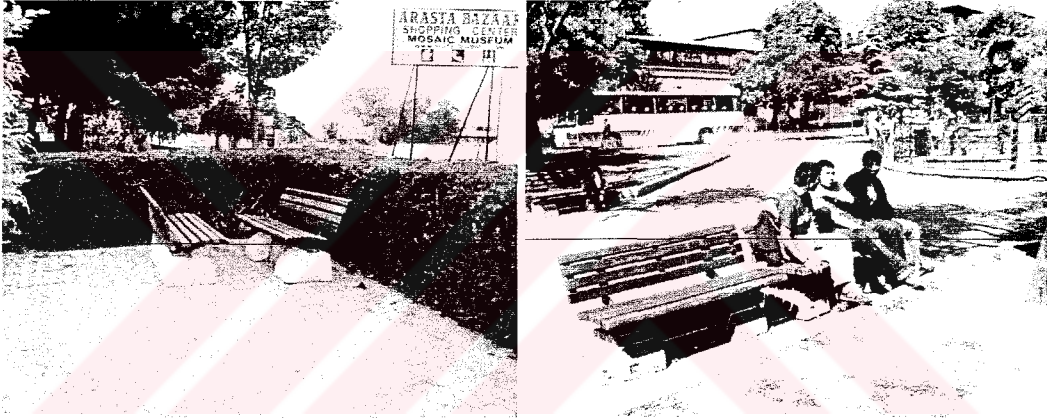
Araştırma alanındaki dinlenme amaçlı kent mobilyalarına bakıldığında, ışık gösterisinin yapıldığı parkta beton üzerine çakılmış yeşile boyalı ahşap bantlardan oluşan banklar ile meydanın tamamında, her üç parkta da beton ayaklı ahşap oturma kısımları olan bankların bulunduğu tespit edilmiştir. Bu banklar bulundukları zemine monte edilmemiş, havuzlu park hariç diğer iki parkta gelişigüzel yerleştirilmiş, hatta kimi zaman kullanıcılar tarafından keyfi olarak yerlerinin değiştirildiği görülmüştür. Köşe elemanı olarak kullanılmak üzere tasarlanmış oturma

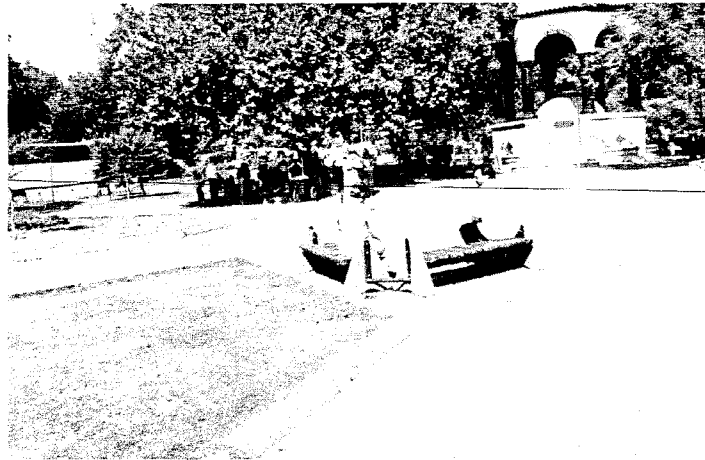
gruplarının köşe olmayan yerlerde kullanılmış olması ise özellikle uygun bulunmamıştır.

Resim 4. 18. Işık gösterisini yapıldığı parkta beton üzerine monte edilmiş yeşile boyalı ahşap oturma kısmılı banklar ve toprak zemin üzerine gelişigüzel yerleştirilmiş oturma elemanları.

Resim 4. 19. Bulundukları yere tespit edilmediği için kullanıcılar tarafından yerleri değiştirilen oturma birimleri.

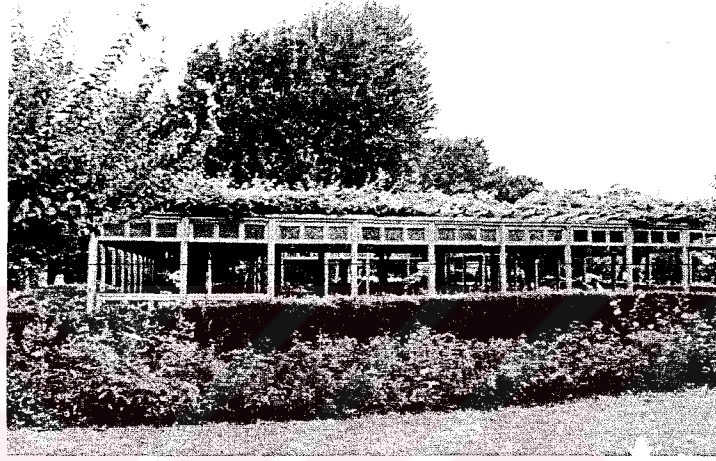

Resim 4. 20. Köşe elemanı olarak tasarlandığı halde köşe olmayan bir yere yerleştirilmiş oturma grubu.

4.3.5. Üst Örtü Elemanları

İnsanları iklimin rahatsız edici özelliklerinden korumak üzere tasarlanmış üst örtü elemanlarından Sultanahmet Meydanı'nda sadece ışık gösterisinin yapıldığı parkta bir adet bulunmaktadır. Ahşap karkastan prefabrik olarak yapılmış bu elemanın daha çok gençler tarafından buluşma yeri olarak kullanıldığı saptanmış, yeşil bitkilerin elemana sardırılması ise elemanı görsel olarak olduğundan daha güzel göstermiştir. Aynı zamanda, elemanın Vandalizm olaylarına maruz kaldığı halde bakımının yapılmadığı, değiştirilmesi gereken modüllerinin olduğu saptanmıştır.

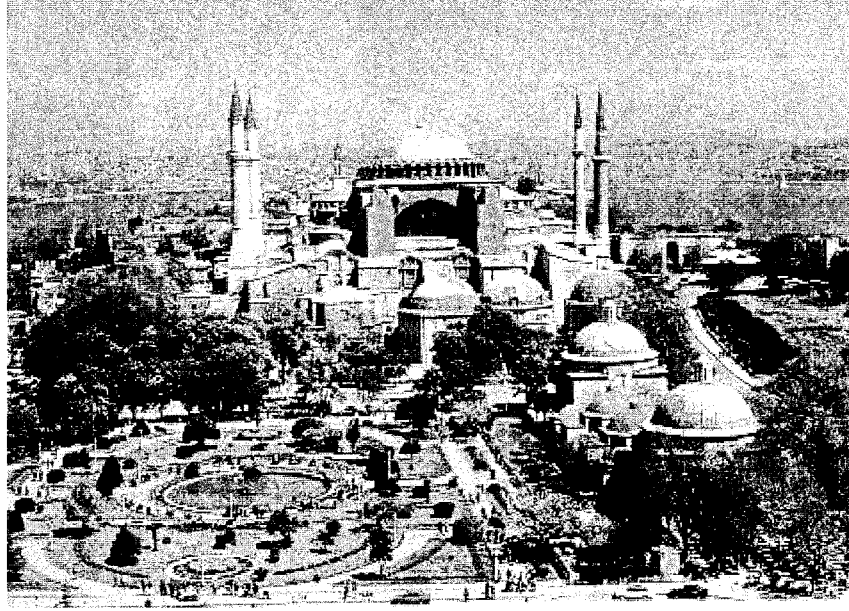
Resim 4. 21. Meydandaki ahşap karkaslı prefabrik üst örtü elemanı.

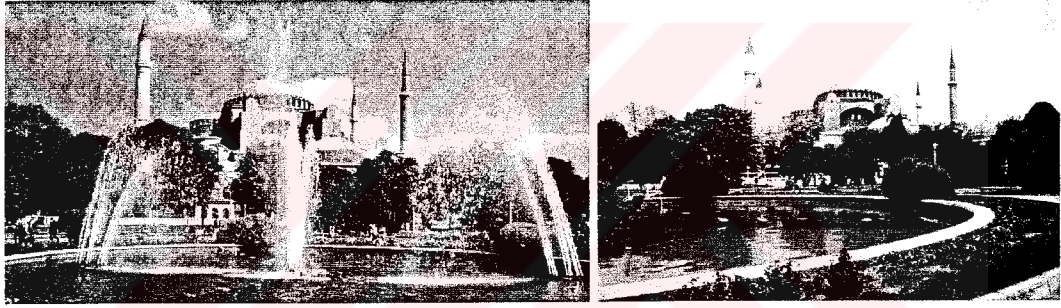
Resim 4. 22. Vandalizm olaylarına maruz kalmış ve bakımsız durumda olan pergoladan çeşitli görüntüler.

4.3.6. Su Ögesi

Avrupa'daki çoğu tarihi meydanda bulunan su ögesi, Sultanahmet Meydanı'nda oldukça baskın bir kent mobilyasıdır. Yapıldığından bu güne üç kez restore edilmiş olan fıskiye süs havuzu, meydanda tarihi sanatsal öğelerden sonra en çok dikkat çeken kent mobilyasıdır. Görsel güzelliğinin yanı sıra, özellikle sıcak yaz aylarında fıskiye suları sayesinde serinletici bir özelliğe de sahip olduğu bilinmektedir.

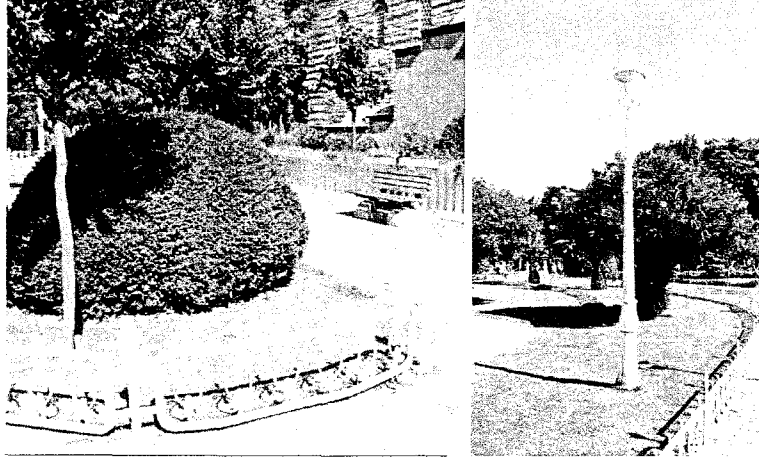
Resim 4. 23. Süs havuzunun üstten görünüşü (users.ravan.edu)

Resim 4. 24. Süs havuzu (math.umn.edu)

4.3.7. Korkuluklar

Meydanda, ortasında süs havuzunun bulunduğu parkta, eski hipodrom olarak anılan sanat eserlerini bulunduğu parkta ve ışık gösterisinin yapıldığı parkta hemen hemen tamamında aynı karakterde beyaz boyalı, aydınlatma elemanları ile uyum içinde olan metal korkuluklar kullanılmıştır.

Resim 4. 25. Aydınlatma elemanları ile uyum sağlayan beyaz boyalı metal korkuluklar

4.3.8. Yönlendirme Tabelaları ve Bilgilendirme Levhaları

Meydanın tamamının çevresinde tarihi binaları tanıtıcı ve binalara gidilen yolları gösteren yönlendirme tabelaları, yiyecek içecek birimlerine, tuvaletlere, turist information vb. gibi ziyaretçilerin bilgilenmelerini sağlayabilecek birimlere yönlendiren tabelalar görülmektedir. Tarihi sanatsal öğelerin önlerinde ise kısaca tarihçelerinin yazılı olduğu bilgilendirme levhaları bulunmaktadır.

Resim 4. 26. Birbirlerine çok yakın konumlandırılmış bir yönlendirme tabelası ile yerel yönetimin sahibi olduğu kiralanabilir bir reklam panosu.

Resim 4. 27. Parkın adının yazılı olduğu bakımsız tabela ile bir yönlendirme tabelası.

4.3.9. Satış Birimleri, Para Çekme Birimleri ve Telefon Kulübeleri

Meydanda, ziyaretçilerin meydan ve çevresi ile ilgili bilgilenmelerini sağlamak amaçlı, turistik dergi ve kitapları satmakta olan ufak satış birimleri ile yeme-içme, fotoğraf makinesi filmi vb. gibi basit ihtiyaçlarını karşılamak üzere büfeler olduğu görülmektedir. Bu satış birimlerinin bazıları prefabrik, bazıları ise küçük dükkanlar şeklindedir. Ayrıca meydanın Ayasofya Camii tarafına bakan kısmında çeşitli bankaların para çekme makineleri olan ATM'ler ve telefon kulübeleri olduğu görülmektedir.

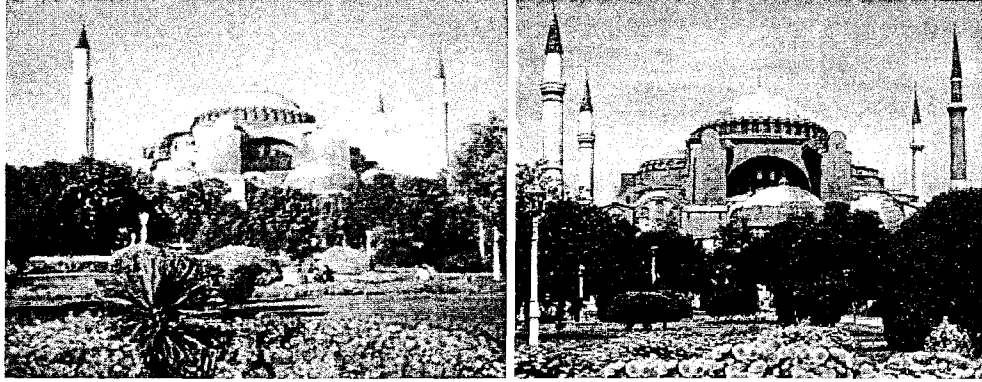
Resim 4. 28. Prefabrik satış birimleri ile ATM birimleri

4.3.10. Yeşil Öğeler

Sultanahmet Meydanı yukarıda adı geçtiği gibi üç ayrı parktan oluşmaktadır. İstanbul'un en çok turist çeken yeri olmakla beraber aynı zamanda metropolün de en fazla yeşil olan alanlarından biridir.

Parklardan Ayasoya Camii, Haseki Hürrem Sultan Hamamı ve Sultanahmet Camii arasında kalan, süs havuzunun bulunduğu parkta japon süs elması ve kirazları, erguvan ve oya ağaçları, konik porsuk ve konik mazi ağaçlarının bulunduğu, simetrik olarak düzenlenmiş çim alanı üzerinde ise mevsimlik çiçeklerin sergilendiği görülmektedir.

Resim 4. 29. Süs havuzunun bulunduğu parktaki yeşil alandan görüntüler.

Sultanahmet Külliyesi'ne yakın olan, ışık ve ses gösterilerini yapıldığı parkta ise bodur ardiç ve porsuk, Japon süs elması, ladin, oya ağacı ve manolya ağaçları görülmekte, parkın Sultanahmet Camii tarafına bakan kısmında camiye kadar olan alanda çim, çimlerin yaya yolu tarafında ise şimşir ve taflan gibi bitkiler görülmektedir. Parktan Sultanahmet Camii'ne giriş kapısına yakın alanda ortasında çiçek tarhları oluşturulmuş, kare, yer yer yeşil; yer yer çakılla örtülü kare bir alan bulunmaktadır. Parkın Arasta tarafına bakan bölümünde bulunan gölgelik elemana yeşil sardırılmış, ortasında ise her dem yeşil şimşirler dikilmiştir. Parkın buradan Arastaya kadar olan eğimli kısmında ise çam ağaçları ve çim alanının hakim duruma geldiği görülmektedir.

Resim 4. 30. Kare kompozisyonlu çakıllı alan.

Tarihi sanat eserlerinin bulunduğu eski hipodrom olarak bilinen ince uzun parkta geniş çim alanlarını üzerinde yer yer çiçek tarhları bulunmakta, aralarda yer yer

fazla boylanmayan çalılar olduğu görülmektedir. Parkın dört tarafından geçen araç yolunda ise ınar, kavak, söğüt, meşe, defne, kırmızı erik, di budak, kurtbağrı ağaçları ile Sultanahmet K llyesi duvarı boyunca at kestaneleri göze çarparken, Alman e mesi yakınındaki salkım söğüt parka güzellik kazandırmıştır.

4.4. Bölümün Sonucu

Sultanahmet Meydanı gibi dünyaca ünlü hale gelmiş tarihi bir meydandaki kent mobilyaları incelendiğinde, tasarımcı kimliği ve bir kullanıcı olarak aşağıdaki tespitler yapılmıştır.

Meydanı oluşturan   parkta birbirinden farklı boyut, karakter ve renkte zemin kaplama elemanlarının bir arada kullanıldığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla zemin kaplama elemanlarında bir malzeme birliğinden söz edilemez. Özellikle daha çok araç trafiği için kullanılan yollarında tercih edilen asfaltın yoğun olarak kullanılmış olması hem tarihi bir çevrede olan parka malzeme açısından uygun d  memekte hem de görsel kaliteyi bozmaktadır.

Aydınlatma elemanlarına bakıldığında meydanın büyük çoğunluğunda kullanılmış olan dökme demirden yapılmış beyaz boyalı, cam armatürlü aydınlatma elemanları tarihi çevreye uygun bulunmuştur. Meydanı oluşturan   parktan dikilita ların bulunduğu parkta kullanılmış olan yeşil ayaklı demir aydınlatmalar ise hem konumlandırılma yerleri hem de biçim olarak uygun bulunmamıştır.

Oturma elemanları ise gerek malzeme, gerek kullanılma yerleri, gerekse formları açısından tarihi bir meydana bulunması uygun olan kent mobilyası olmaktan uzak bulunmuştur. Bu tip tarihi meydanlarda kullanılan oturma elemanları tarihi mekana özel tasarlanmasa da form, malzeme ve renk açısından uyumluluk göstermesi istenen bir özelliktir. Fakat Sultanahmet Meydanı'nda kullanılan oturma elemanları, İstanbul'un herhangi bir parkında kullanılan banklardan farklı değildir ve ne tarihi evre ile ne de meydandaki diğer kent mobilyaları ile uyum sağlamamaktadır.

Üst  rt  elemanı, özellikle Sultanahmet Meydanı gibi birkaç parkın birleşmesinden olu mu , Osmanlı mimarisini yansıtan binaların arasında bulunan bu tip bir alanda olması istenen ve o alana yakı an bir ögedir. Meydanda bulunan tek gölgelik elemanının, konum ve malzeme açısından ortama uyum sağlasa bile son derece bakımsız olması sebebiyle meydana yakı mayan bir görünüm sergilediği saptanmıştır.

  parktan oluşan meydana Alman e mesi'nden sonra tek su öğesi olarak görülen fıskiye li s s havuzunun, kent mobilyası olarak, hem form, hem de fonksiyon

olarak oldukça uygun olduğu saptanmıştır. Ayrıca fıskiyelerin meydana ayrı bir güzellik verdiği, ziyaretçileri heyecanlandırıcı sürpriz bir eleman olduğu gözlenmiştir.

Yönlendirme tabelaları ve bilgilendirme levhalarına bakılacak olursa, meydanın bütününde yeterli sayıda tabela ve bilgi panosu olduğu saptanmıştır. Fakat tüm tabela ve levhalarının, ne kendi aralarında ne de birbirleri ile uyumlu olmadıkları saptanmıştır. Biçim, form, malzeme ve oran olarak son derece çirkin bir görüntü oluşturdıkları ve görsel kaliteyi bozdukları sonucuna varılmıştır. Ayrıca çok bakımsız oldukları saptanmış, parkın adının yazılı olduğu tabelanın dahi paslanmaktan çürümekte olduğu görülmüştür. Bu durum, parkın genelinde bakım ve kontrol mekanizmasını sağlayacak bir merciin bulunmadığı sonucunu getirmektedir.

Satış birimleri ve ATM makinelerinin ise meydanda yeterli sayıda oldukları saptanmış, yalnız bu kent mobilyalarının konumlandırılmaları doğru bulunmamıştır. Özellikle satış birimlerinin üç parktan oluşan meydanın değişik yerlerine rastgele konuldukları tespit edilmiş, alanda bir zonlama olmadığı sonucuna varılmıştır.

Yeşil alanların ise meydandaki tüm kent mobilyalarının arasında en uygun, en bakımlı ve görsel kaliteyi en çok arttıran özellikte olan, en azından yetkili yerel yönetim tarafından en özenilen kent mobilyaları oldukları saptanmıştır. Tüm yeşil alanların meydanı hem güzelleştirmekte olduğu, hem de görsel kaliteyi bozan bazı çarpıklıkların göze batmasını engelleyen elemanlar oldukları saptanmıştır.

Sultanahmet Meydanı tarihi, mimari, kültürel değerleriyle İstanbul'un en önemli tarihsel meydanlarından biridir. Etrafında bulunan olağanüstü tarihi binalarla çevrili olan ve farklı dönemlerde oluşturulmuş üç ayrı parktan oluşan meydanın geometrisi, incelenen diğer üç meydan örneğinde olduğu gibi ilk bakışta algılanamamakta ancak içinde yaşayarak kavranabilmektedir.

Meydanın karmaşık gibi görünen geometrisinin en büyük nedeni parklar arasından taşıt trafiğinin geçiyor olmasıdır. Bu trafik, algıyı güçleştirmekte ve bütünlüğü bozmaktadır. İncelenen diğer üç meydanın aksine Sultanahmet Meydanı oldukça yoğun yaya trafiği, ticari, kültürel, turistik, dini ve rekreasyonel amaçlar için kullanılmaktadır. Paris, Roma ve Londra örneklerindeki meydanlar ise sadece turistik ve rekreasyonel amaçlar için kullanılmaktadır.

Kent mobilyası açısından bakıldığında elemanların çoğunun kendi içinde uyumlu olsa bile yakınındaki başka bir kent mobilyası ile uyumsuz kaldıkları saptanmış bu da meydanın bütününde elemanlar arasında bir dil birliği olmadığı sonucunu getirmektedir.

Ayrıca yeşil alanlar hariç, hemen hemen tüm kent mobilyalarında genel bir bakımsızlık görülmüş, bu açıdan da yerleşmiş bir sistemin oturmamış olduğu sonucuna varılmıştır. Bu denli büyük olan ve çok ziyaretçi çeken bir meydanın en büyük ihtiyaçlarından biri olan çöp kutularının olmadığı saptanmış, ziyaretçilerin çöplerini, gelişigüzel, uygun gördükleri yerlere attıkları gözlenmiştir. Bu, hem görsel çirkinlik yaratmakta, hem meydanın kalitesini düşürmekte, hem de ülkemizin medeniyet derecesini olduğundan daha aşağıda göstermektedir.

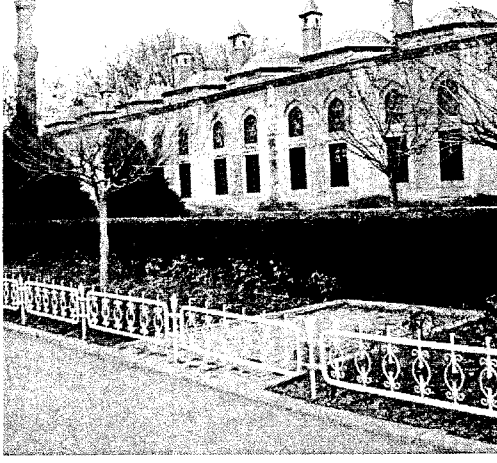
Ayrıca artık kullanılmayan kimi kent mobilyalarının işlevleri olmadıkları halde hala oldukları yerlerde tutuluyor oldukları saptanmış, bakım yapmakta kullanılan malzemelerin ziyaretçileri rahatsız edecek şekilde ortalıkta bırakıldıkları gözlenmiştir. Meydanda kullanım değişikliği sebebi ile bazı yolların kapatıldığı fakat bunların sadece önlerine bir korkuluk koymak suretiyle kullanılmaya kapatıldıkları halde zemin kaplama malzemesinin yerinden sökülmediği, bu görüntünün de görsel kaliteyi bozduğu saptanmıştır. Ayrıca meydanda kullanılan korkulukların gelişigüzel kesintiye uğradıkları saptanmış, bu nedensiz kesintinin sebebi anlaşılamamıştır.

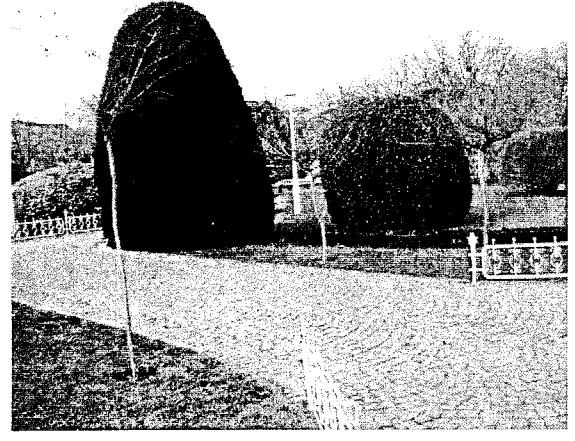
Resim 4. 31. Üzerine saksılar koymak üzere yapılmış direkler, daha sonra çiçekleri sulamak problem olunca kullanılmaz hale gelmiş fakat kullanılmadıkları halde yerlerinde duruyorlar.

Resim 4. 32. Çimleri sulamak için kullanılmış hortum, sulama işlemi bittikten sonra, ortalıkta bırakılmak suretiyle görsel kaliteyi bozmaktadır.

Resim 4. 33. Sirkülasyona kapatılan yolun zemin kaplama malzemesi sökölmemiştir.

Resim 4. 34. Nedensiz kesintiye uğratılan Korkuluklar.

5. SULTANAHMET MEYDANI'NINDAKİ KENT MOBİLYALARININ KULLANICILAR AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

5.1. Araştırmanın Yöntemi

Sultanahmet Meydanı'nın araştırma alanı olarak seçildiği "İstanbul'da Kent Mobilyalarının Değerlendirilmesi" isimli bu çalışmada aşağıdaki yollar izlenmiştir:

1. Konu ile ilgili kütüphane ve arşiv araştırması tamamlanmış elde edilen bilgiler sistematik bir şekilde düzenlenmiştir.
2. Dünyadan seçilen, tarihi çevrede oluşturulmuş üç meydan kent mobilyaları açısından incelenmiş ve tarihi açık alanlarda kullanılan kent mobilyaları ile ilgili bir sonuç çıkarılmıştır.
3. Daha sonra çalışma alanında kişisel gözlem ve tespit yapılmış, alanda konu ile ilgili belirli noktalardan resimler çekilmiş ve alan, literatür kısmının ışığında analiz edilmiştir.
4. Tüm bu çalışmalar yapıldıktan sonra çalışma alanında kullanıcılara sorulmak üzere anket soruları hazırlanmış ve meydanı kullanan 75 kişiye, hazırlanan anket soruları sorulmuştur. (Ek D)
5. Tamamlanan anketlerin sonuçlarını değerlendirmek amacıyla istatistik analiz programı olan SPSS paket programı kullanılarak sıklıklar belirlenmiş ve elde edilen verilerin MS Office Excel programı yardımıyla grafikleri çizilmiştir.
6. Elde edilen sonuçlar değerlendirilerek çalışma tamamlanmıştır.

5.1.1. Anket Sorularının Hazırlanması

Yapılan çalışmada gözlem-tespit yoluyla elde edilen sonuçlara ek olarak ihtiyaç duyulan verilerin anket yoluyla elde edilmesine karar verilmiştir. Hazırlanan anket soruları üç aşamadan oluşmaktadır.

1. Birinci aşamada katılımcıların cinsiyeti, yaşı, eğitim düzeyleri, mesleği gibi sosyo-demografik yapılarını belirleyen sorular sorulmuştur.

2. İkinci aşamada meydanın kullanım saatlerini, kullanım sıklığı ve kullanım amacını belirleyen sorular sorulmuştur.

3. Üçüncü aşamada ise meydandaki kent mobilyalarının işlevselliklerini, estetik özelliklerini ve bulundukları tarihsel çevre ile uyumlu olup olmadıklarına yönelik sorular sorulmuştur.

5.1.2. Örneklem Modeli

Çalışmanın amacı, tarihi açık alanlarda kent mobilyalarını irdelemek olduğundan araştırma alanı olarak birçok tarihi içinde barındıran Sultanahmet Meydanı seçilmiştir. Sultanahmet Meydanı'nda kullanılan kent mobilyalarının kullanıcılar açısından değerlendirilmesi araştırıldığından, meydanı kullanan 75 kişi ile anket çalışması yapılmıştır. Kendisine anket yapılan kullanıcılar rasgele seçilmiş olup, cinsiyet, yaş, meslek, eğitim düzeyi vb. ayrımı gözetilmemiş ve anket yapmak için özellikle meydanın en çok ziyaret edildiği mevsimler olan yaz ve sonbahar seçilmiştir.

5.1.3. Araştırmanın Hipotezi

Kent mobilyaları, uygulandıkları alanlarda kentin her katmanından insanına hizmet sağlarken, kullanılabilirlik, ergonomi, güvenlik, bakım, dayanıklılık, onarılabirlik, geri dönüşüm (ekolojik kullanım) ve estetik gibi yönleri de kapsamalıdır.

Özellikle tarihi açık alanlarda kullanılan kent mobilyalarında malzeme, renk, form ve işlevsellik yönünden içinde bulunduğu alana uygunluk aranırken kültürel sürekliliğe, kent ve kent kimliğine işaret eden yeni tasarımların kullanımı görsel çeşitliliği artıracak ve kültürel zenginliği yansıtacaktır. Kent mobilyalarının tasarımında seçilen malzeme, renk ve doku, tasarımın biçimsel değerini artırarak tarihi alanların kalitesini daha da belirginleştirecektir.

“Alt hipotez” ise şöyledir:

- Tarihi açık alanlarda kullanılan kent mobilyaları, yetiştiği çevre, aldığı eğitim, cinsiyet ve kültür farkı olmaksızın o mekanı yaşayan insanların çoğuna aynı duyguyu yaşatmalıdır: “işlevsellik ve tarihi dokuya uygunluk aynı anda sağlanmış”.

5.2. Verilerin Analizi

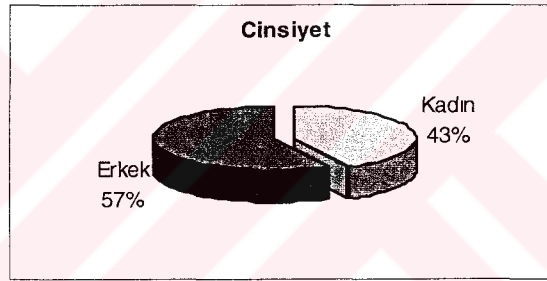
5.2.1. Sultanahmet Meydanı'nı Ziyaret Edenlerin Sosyo-Demografik Yapısına İlişkin Bulgular

Ankete katılan 75 kullanıcıya cinsiyetleri, yaşları, eğitim durumları, meslekleri ve medeni durumları sorularak sosyo-demografik yapıları saptanmıştır.

5.2.1.1. Cinsiyet Bulguları

Tablo 5. 1. Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret edenlerin cinsiyetleri

Cinsiyet	Sıklık	Yüzde(%)
Kadın	32	43
Erkek	43	57
Toplam	75	100

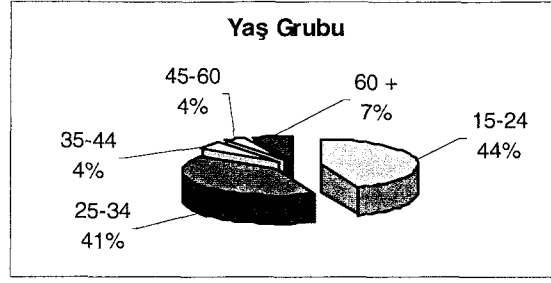
Şekil 5. 1. Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret edenlerin cinsiyetleri

Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret eden ve ankete katılan 75 ziyaretçiden % 43'ünün kadın, % 57'sinin erkek olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre araştırmaya katılan erkeklerin sayısı kadınlara göre daha fazladır.

5.2.1.2. Yaş Grubu Bulguları

Tablo 5. 2. Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret edenlerin yaş grupları

Yaş Grupları	Sıklık	Yüzde(%)
0-14 yaş arası	0	0
15-24 yaş arası	33	44
25-34 yaş arası	31	41
35-44 yaş arası	3	4
45-60 yaş arası	3	4
60 yaş ve üzeri	5	7
Toplam	75	100

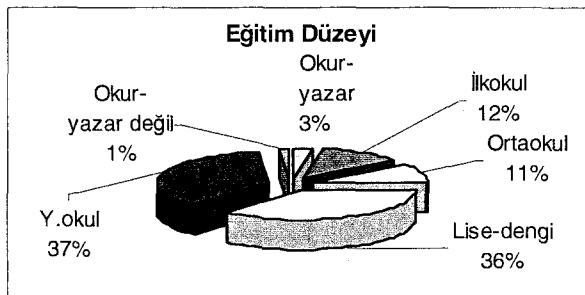
Şekil 5. 2. Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret edenlerin yaş grupları

Yapılan anket çalışmasında Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret eden 75 kişinin %44'ünün 15-24 yaş arası ziyaretçilerden oluştuğu saptanmıştır. Bunu % 41 oranla 25-34 yaş grubu izlerken, 75 kişinin % 4'ünün 35-44 yaş grubu ile 45-60 yaş grubu ziyaretçi izlemektedir. 75 kişinin % 7'sinin ise 60 yaş ve üzeri yaş grubuna dahil olduğu saptanmıştır.

5.2.1.3. Eğitim Düzeyi Bulguları

Tablo 5. 3. Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret edenlerin eğitim düzeyi

Eğitim	Sıklık	Yüzde(%)
Okur-yazar değil	1	1
Okur-yazar	2	3
İlkokul	9	12
Ortaokul	8	11
Lise ve dengi	27	36
Yüksek okul	28	37
Toplam	75	100

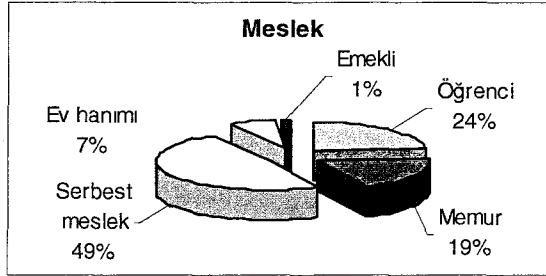
Şekil 5. 3. Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret edenlerin eğitim düzeyleri

Ziyaretçilerin eğitim düzeyleri sorgulandığında, meydanı ziyaret eden 75 kişinin % 37' sinin yüksek okul mezunu olduğu, % 36' sının lise ve dengi okul mezunu olduğu, % 12' sinin ilkokul mezunu olduğu, % 11' inin ortaokul mezunu olduğu, % 3' ünün okur-yazar olduğu ve % 1' inin ise okuma yazmasının olmadığı saptanmıştır. Bu sonuçlara göre araştırmaya katılanların çoğunluğu yüksek okul mezunudur.

5.2.1.4. Meslek Bulguları

Tablo 5. 4. Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret edenlerin meslekleri

Meslek	Sıklık	Yüzde(%)
Öğrenci	18	24
Memur	14	19
Serbest meslek	37	49
Ev hanımı	5	7
Emekli	1	1
Toplam	75	100

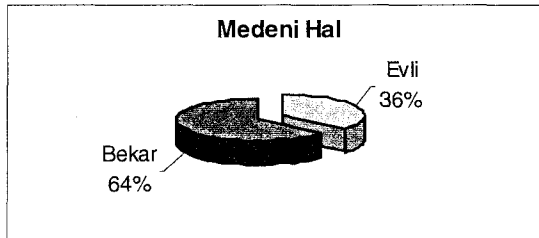
Şekil 5. 4. Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret edenlerin meslekleri

Ankete katılan 75 ziyaretçinin % 49' unun serbest meslek erbabı olduğu, % 24' ünün öğrenci olduğu, % 19' nun memur olduğu, % 7' sinin ev hanımı olduğu, % 1' inin ise emekli olduğu saptanmıştır.

5.2.1.5. Medeni Hal Bulguları

Tablo 5. 5. Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret edenlerin medeni hali

Medeni Hal	Sıklık	Yüzde(%)
Evli	27	36
Bekar	48	64
Toplam	75	100

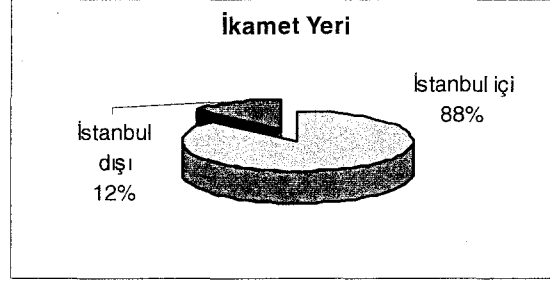
Şekil 5. 5. Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret edenlerin medeni halleri

Yukarıdaki tablo ve grafikte de görüldüğü gibi, ankete katılan ziyaretçilerin % 64' ünün bekar, % 36' sının evli olduğu saptanmıştır.

5.2.1.6. İkamet Yeri Bulguları

Tablo 5. 6. Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret edenlerin ikamet yeri

İkamet Yer	Sıklık	Yüzde(%)
İstanbul içi	66	88
İstanbul dışı	9	12
Toplam	75	100

Şekil 5. 6. Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret edenlerin ikamet yerleri

Araştırmaya katılan 75 kişiye yapılan anket sonucunda Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret edenlerin % 88'inin İstanbul'da oturduğu, % 12'sinin ise İstanbul dışında oturduğu saptanmıştır.

5.2.2. Sultanahmet Meydanı'nın Kullanımına İlişkin Bulgular

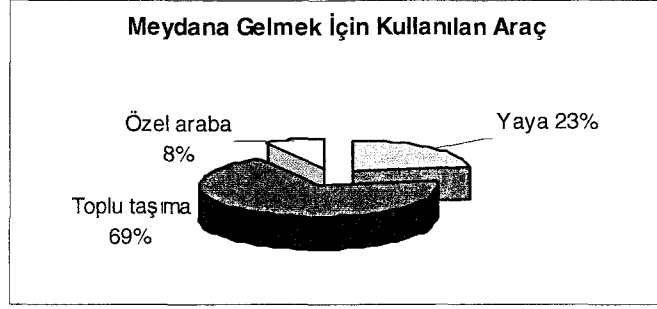
Ankete katılan 75 ziyaretçiye Sultanahmet Meydanı'na gelmek için kullandıkları araç, meydanı ziyaret etmeyi tercih ettikleri mevsim, zaman, saat ve meydanı hangi sıklıkla ziyaret ettikleri ile meydanı ziyaret etme sebepleri gibi sorular sorularak meydanın ziyaret edilmesine ilişkin bulgular saptanmıştır.

5.2.2.1. Ziyaretçilerin Meydana Ulaşmak İçin Kullandıkları Araç

Tablo 5. 7. Ziyaretçilerin meydana ulaşmak için kullandıkları araç

Meydana Ulaşım Aracı	Sıklık	Yüzde(%)
Yaya olarak	15	23
Toplu taşıma aracı ile	54	69
Özel araba ile	6	8
Toplam	75	100

Şekil 5. 7. Ziyaretçilerin meydana ulaşmak için kullandıkları araç

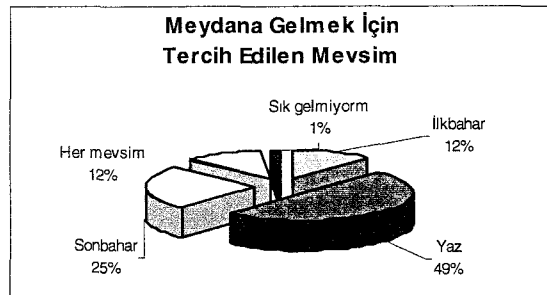
Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret eden ve araştırmaya katılan, 75 kişinin % 69'unun meydana toplu taşıma aracı ile, % 23' ünün yaya olarak, % 8' inin ise kendi özel araçları ile ulaştıkları saptanmıştır.

Ayrıca meydana özel araçları ile gelen ziyaretçilere meydana geldikleri zaman araçlarını nereye park ettikleri sorulduğunda bir kısmının aracını kaldırımın kenarına, bir kısmının ise sokak arasına park ettikleri cevabı alınmıştır. Bu da meydanın yakınında düzenlenmiş yeterli otopark alanlarının olmadığı hakkında bir ipucu olmaktadır.

5.2.2.2. Ziyaretçilerin Meydanı Ziyaret Etmek İçin Tercih Ettikleri Mevsim

Tablo 5. 8. Ziyaretçilerin meydanı ziyaret etmek için tercih ettikleri mevsim

Mevsim	Sıklık	Yüzde(%)
İlkbahar	9	12
Yaz	37	49
Sonbahar	19	25
Kış	0	0
Her mevsim	9	12
Sık gelmiyorum	1	1
Toplam	75	100

Şekil 5. 8. Ziyaretçilerin meydanı ziyaret etmek için tercih ettikleri mevsim

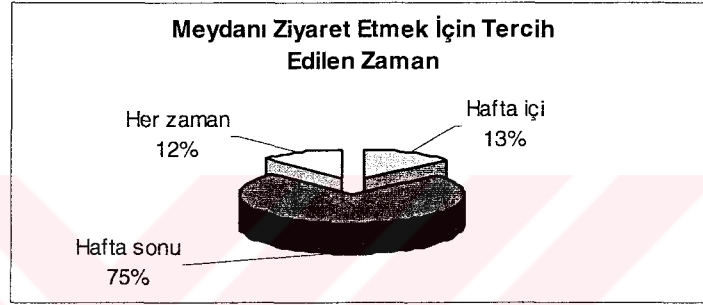
75 kişiye yapılan anket sonucu, meydanın % 49'luk oranla en çok yaz ayları ziyaret edilmekte olduğu saptanmıştır. Bunun dışında meydan sırasıyla en çok % 25'lik

oranla sonbahar, % 12' lik oranla ilkbahar ve her mevsimde ziyaret edildiği saptanmıştır. Ayrıca ziyaretçilerin % 1'i ise meydana sık gelmiyorum ifadesini kullanmıştır.

5.2.2.3. Ziyaretçilerin Meydanı Ziyaret Etmek İçin Tercih Ettikleri Zaman

Tablo 5. 9. Ziyaretçilerin meydana ziyaret etmek için tercih ettikleri zaman

Meydanı Ziyaret Zamanı	Sıklık	Yüzde(%)
Hafta içi	10	13
Hafta sonu	56	75
Her zaman	9	12
Toplam	75	100

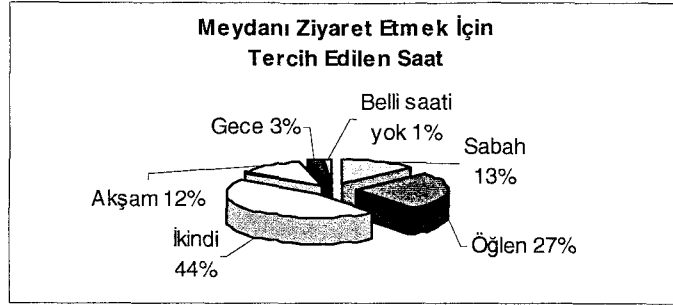
Şekil 5. 9. Ziyaretçilerin meydana ziyaret etmek için tercih ettikleri zaman dilimi

Araştırmaya katılan 75 kişiye yapılan anket sonucu, Sultanahmet Meydanı'nı insanların % 75' inin hafta sonu, % 13' nün hafta içi, % 12' sinin ise her zaman ziyaret etmeyi tercih ettikleri saptanmıştır.

5.2.2.4. Ziyaretçilerin Meydanı Ziyaret Ettikleri Saat

Tablo 5. 10. Ziyaretçilerin meydana ziyaret ettikleri saat.

Meydanı Ziyaret Saati	Sıklık	Yüzde(%)
Sabah (08-11.00)	10	13
Öğlen (11.00-14.00)	20	27
İkindi (14.00-17.00)	33	44
Akşam (17.00-20.00)	9	12
Gece (20.00-...)	2	3
Belli saati yok	1	1
Toplam	75	100

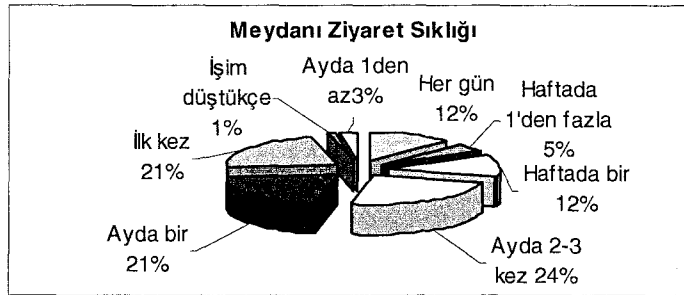
Şekil 5. 10. Ziyaretçilerin meydanı ziyaret ettikleri saat.

Araştırmaya katılanlara Sultanahmet Meydanı'nı daha çok hangi saatler arasında ziyaret ettikleri sorulduğunda 75 kişinin, % 44'ünün saat 14.00-17.00 arası, % 27'sinin saat 11.00-14.00 arası, % 13'ünün saat 08.00-11.00 arası, % 12'sinin saat 17.00-20.00 arasını seçtikleri, % 3'ünün ise saat 20.00' den sonrasını seçtikleri, % 1'inin ise meydanı ziyaret için belli bir saati seçemedikleri saptanmıştır. Bu sonuçlara göre ankete katılanlar Sultanahmet Meydanı'nı en çok ikinci vakti (14.00-17.00) ziyaret etmektedirler.

5.2.2.5. Ziyaretçilerin Meydanı Ziyaret Etme Sıklığı

Tablo 5. 11. Ziyaretçilerin meydanı ziyaret etme sıklığı

Meydanı Ziyaret Sıklığı	Sıklık	Yüzde(%)
Her gün	9	12
Haftada birden fazla	4	5
Haftada bir	9	12
Ayda iki-üç kez	18	24
Ayda bir	16	21
İlk kez	16	21
İşim düştükçe	1	1
Ayda birden az	2	3
Toplam	75	100

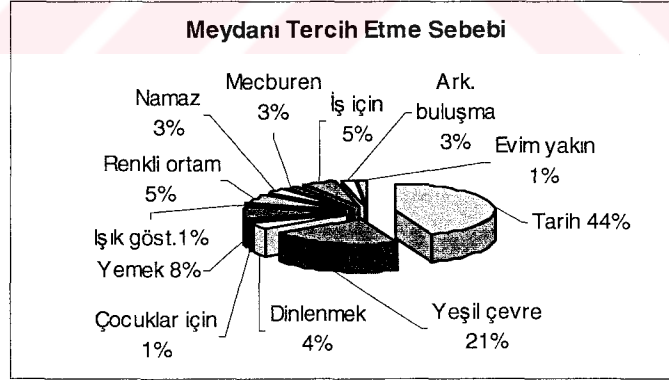
Şekil 5. 11. Ziyaretçilerin meydanı ziyaret etme sıklığı

Ziyaretçilere meydanı hangi sıklıkla ziyaret ettikleri sorulduğunda 75 kişiden % 24'ünün meydanı ayda iki-üç kez ziyaret ettiği, % 21'inin meydana ayda bir ve ilk kez geldiği, % 12'sinin meydana her gün geldiği, % 12'sinin haftada bir geldiği, % 5'sinin ise haftada birden fazla geldiği saptanmıştır. Bu sonuçlara göre meydan en çok % 24 oranla ayda iki-üç kez ziyaret edilmektedir.

5.2.2.6. Ziyaretçilerin Meydanı Tercih Etme Sebepleri

Tablo 5. 12. Ziyaretçilerin meydanı tercih etme sebebi

Meydanı Tercih Sebebi	Sıklık	Yüzde(%)
Tarihi çevre	33	44
Yeşil çevre görmek için	16	21
Dinlenmek için	3	4
Çocuklar için	1	1
Yemek molası	6	8
Işık gösterisi	1	1
Renkli ortam	4	5
Namaz kılmak	2	3
Mecburen	2	3
İş için	4	5
Arkadaşlarla buluşma	2	3
Evim yakın	1	1
Toplam	75	100

Şekil 5. 12. Ziyaretçilerin meydanı tercih etme sebebi

Araştırmaya katılan 75 kişiye meydanı ziyaret etme sebepleri sorulduğunda bunların % 44'ünün meydanı tarihi bir çevre olduğu için tercih ettiği, % 21'inin yeşil bir çevre görmek için, % 8'inin yemek molası vermek için, % 5'inin iş için ve renkli bir ortam olduğu için, % 4'ünün dinlenmek, % 3'ünün namaz kılmak ve arkadaşlarla buluşmak için, yine % 3'ünün mecburen tercih ettiği, % 1'inin ise çocukları gezdirmek ve ışık gösterisini izlemek için meydanı tercih ettikleri saptanmıştır. Sonuçlardan da

anlaşıldığı gibi Sultanahmet Meydanı daha çok tarihi bir çevre olduğu için ziyaret edilmektedir.

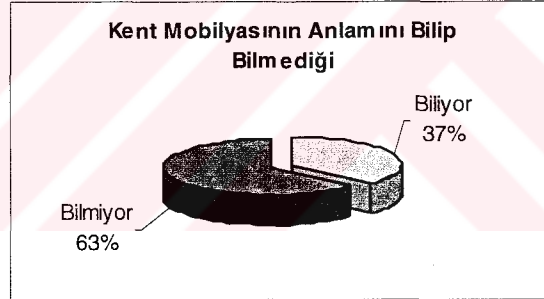
5.2.3. Sultanahmet Meydanı'ndaki Kent Mobilyalarına İlişkin Bulgular

Anketin 3. aşaması olan bu aşamada ziyaretçilere kent mobilyasının anlamını bilip bilmedikleri, meydandaki kent mobilyalarından kullanım açısından memnun olup olmadıkları, meydandaki en beğendikleri ve en beğenmedikleri kent mobilyasının hangisi olduğu, meydan yeniden düzenlense hangi mobilyanın kaldırılıp hangisinin eklenmesini istedikleri ile meydandaki mevcut kent mobilyalarının kendilerince tarihi çevre ile uyumlu olup olmadığı sorgulanmıştır.

5.2.3.1. Kent Mobilyası Kavramının Bilinip Bilinmediğine İlişkin Bulgular

Tablo 5. 13. Ziyaretçilerin kent mobilyasının anlamını bilip bilmemeleri

K.M.Anlamı	Sıklık	Yüzde(%)
Biliyorum	28	37
Bilmiyorum	47	63
Toplam	75	100

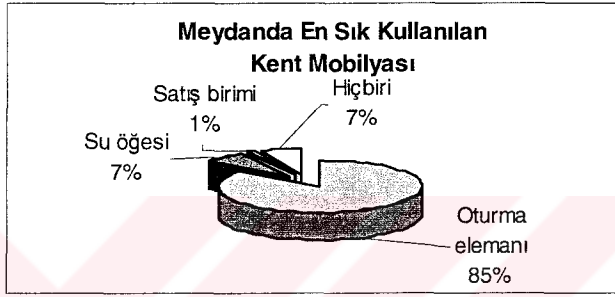
Şekil 5. 13. Ziyaretçilerin kent mobilyasının anlamını bilip bilmemeleri

Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret eden 75 kullanıcıya kent mobilyasının anlamını bilip bilmedikleri sorulduğunda bunların % 63'ünün bu kavramı bilmediği, % 37'sinin bildiği saptanmıştır. Buna göre ziyaretçilerin çoğunluğunun kent mobilyasını kavramı bilmediği sonucuna varılmaktadır.

5.2.3.2. Meydanda En Sık Kullanılan Kent Mobilyasına İlişkin Bulgular

Tablo 5. 14. Ziyaretçiler tarafından en sık kullanılan kent mobilyası

Sık Kullanılan K.M.	Sıklık	Yüzde(%)
Oturma elemanı	64	85
Çöp kutusu	-	-
Su öğesi	5	7
Aydınlatma elemanı	-	-
Yönlendirme tab.	-	-
Satış birimleri	1	1
Hiçbiri	5	7
Toplam	75	100

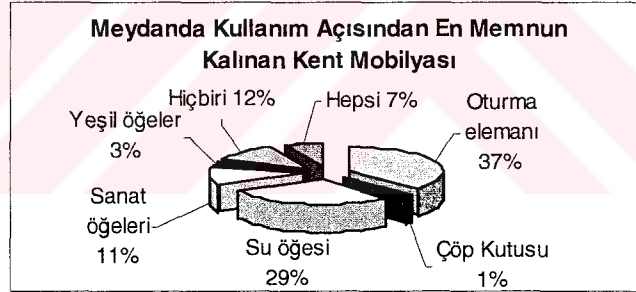
Şekil 5. 14. Ziyaretçiler tarafından en sık kullanılan kent mobilyası

Ziyaretçilere meydana geldiklerinde en sık kullandıkları kent mobilyası sorulduğunda bunların % 85'inin oturma elemanı olan bankları tercih ettikleri, % 7'sinin su öğesi olan fıskiyeli süs havuzunu izledikleri, % 1'inin satış birimleri olan büfeleri tercih ettikleri, % 7'sinin ise hiçbirini kullanmadıkları saptanmıştır. Bundan da anlaşıldığı gibi gelen ziyaretçilerin çoğunluğu meydanda kent mobilyası olarak oturma elemanlarını kullanmaktadırlar.

5.2.3.3. Meydanda Kullanım Açısından En Memnun Kalınan Kent Mobilyasına İlişkin Bulgular

Tablo 5. 15. Meydanda kullanım açısından en memnun kalınan kent mobilyası

Memnun kalınan K.M	Sıklık	Yüzde(%)
Oturma elemanı	28	37
Çöp Kutusu	1	1
Su ögesi	22	29
Aydınlatma elemanı	-	-
Yönlendirme tabelası	-	-
Satış birimi	-	-
Izgaralar	-	-
Korkuluklar	-	-
Sanat öğeleri	8	11
Üst örtü elemanı	-	-
Yeşil öğeler	2	3
Zemin kaplaması	-	-
Hiçbiri	9	12
Hepsi	5	7
Toplam	75	100

Şekil 5. 15. Meydanda kullanım açısından en memnun kalınan kent mobilyası

Araştırma sonuçlarına göre meydana ziyaret eden 75 kişiden % 37'sinin meydana kullanımından en memnun kaldığı kent mobilyasının oturma elemanları olduğu saptanmıştır. Bunu % 29 oranla su ögesi olan fıskiyeli süs havuzu izlerken, % 12'sinin hiçbirinden memnun kalmadığı, % 11'inin at meydana tarafındaki sanat öğelerinden memnun kaldığı, % 7'sinin meydanadaki tüm kent mobilyalarından memnun kaldığı, % 3'ünün yeşil öğelerden memnun kaldığı, % 1'inin ise çöp kutularından memnun kaldığı saptanmıştır. Buradan meydana en sık kullanılan kent mobilyasının oturma elemanları olduğu gibi en memnun kalınan kent mobilyasının da oturma elemanları olduğu anlaşılmaktadır.

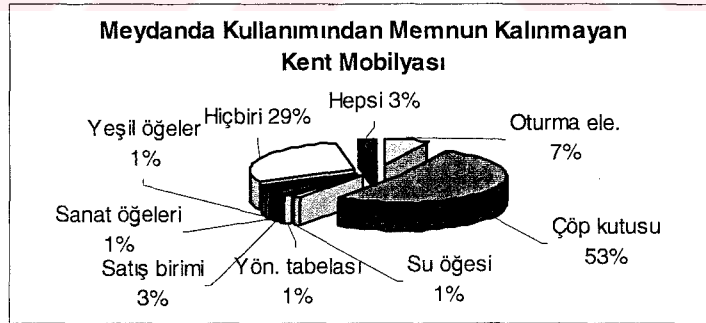
Ziyaretçilere memnun kalma sebepleri sorulduğunda, oturma elemanları için “yorgunluğumu alıyor, dinleniyorum, rahat” vb. cevaplar, su ögesi için “görüntüsü

güzel, sesi dinlendiriyor, serinlik veriyor” cevapları, sanat öğeleri için “bu kadar turist buraya bunları görmeye geliyor da ben niye memnun kalmayayım, değişik geliyor, beğeniyorum, tarihi seviyorum” gibi cevaplar alınmıştır.

5.2.3.4. Meydanda Kullanım Açısından En Memnun Kalınmayan Kent Mobilyasına İlişkin Bulgular

Tablo 5. 16. Meydanda kullanım açısından en memnun kalınmayan kent mobilyası

Memnun kalınmayan K.M	Sıklık	Yüzde(%)
Oturma elemanı	5	7
Çöp kutusu	40	53
Su ögesi	1	1
Aydınlatma elemanı	-	-
Yönlendirme tabelası	1	1
Satış birimi	2	3
Izgaralar	-	-
Korkuluklar	-	-
Sanat öğeleri	1	1
Üst Örtü elemanı	-	-
Yeşil öğeler	1	1
Zemin kaplaması	-	-
Hiçbiri	22	29
Hepsi	2	3
Toplam	75	100

Şekil 5. 16. Meydanda kullanım açısından en memnun kalınmayan kent mobilyası

Araştırmaya katılan 75 kişiye meydanda kullanımından en memnun kalmadıkları kent mobilyaları sorulduğunda bunların % 53’ünün çöp kutularından memnun kalmadığı, % 29’unun hiçbiri cevabını verdiği ki bu meydandaki kent mobilyalarından memnun oldukları anlamına geliyor, % 7’sinin oturma elemanlarından memnun kalmadıkları, % 3’ünün satış birimlerinden, % 1’inin su ögesinden, yönlendirme tabelalarından ve sanat öğelerinden memnun kalmadıkları saptanmıştır.

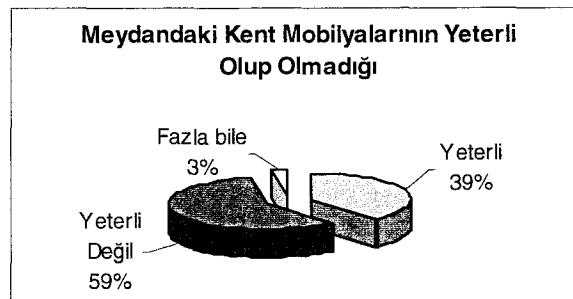
Araştırmaya katılanlara memnun kalmadıkları kent mobilyaları cevaplarına göre memnuniyetsizliklerinin sebepleri sorulduğunda, çöp kutularından memnun kalmayanların sebebinin çöp kutusu olmadığı için cevabını verdikleri, oturma elemanlarından memnun kalmayanların sebebinin grup oturma, masalı oturma ya da gölgelikli oturma istedikleri için memnun kalmadıkları cevabını verdikleri, satış birimlerinden memnun kalmayanların sebebinin fiyatları pahalı buldukları için cevabını verdikleri, su öğesinden memnun kalmayanın hoşuna gitmediği için, yönlendirme tabelalarından memnun kalmayanın tabelaların karışık olduğu için, sanat öğesinden memnun kalmayanın özellikle örme sütunu çok bakımsız bulduğu, taşların boşluklu yerlerinin neden doldurulmadığını anlayamadığı cevabını verdiği görülmektedir.

Buna göre araştırmaya katılanların çoğunluğunun çöp kutularından memnun kalmadıkları anlaşılmaktadır.

5.2.3.5. Meydandaki Kent Mobilyalarının Yeterli olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Tablo 5. 17. Meydandaki Kent Mobilyalarının Yeterli olup Olmadığı

K.M.nın Niceliği	Sıklık	Yüzde(%)
Yeterli	29	39
Yeterli değil	44	59
Fazla bile	2	3
Toplam	75	100

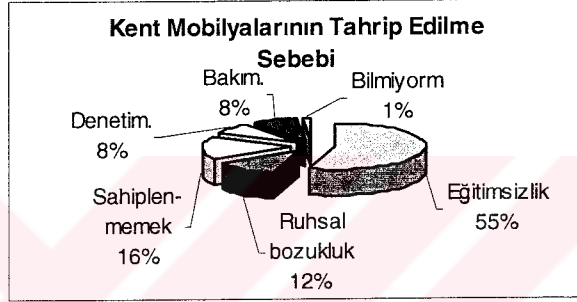
Şekil 5. 17. Meydandaki Kent Mobilyalarının Yeterli olup Olmadığı

Ziyaretçilere meydandaki kent mobilyalarının yeterli olup olmadığı sorulduğunda bunlardan % 59'unun kent mobilyalarını yeterli bulmadığı, % 39'unun kent mobilyalarını yeterli bulduğu, % 3'ünün ise meydandaki kent mobilyalarını fazla bile buldukları saptanmıştır. Buna göre, araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu meydandaki kent mobilyalarını yeterli bulmamaktadır.

5.2.3.6. Meydandaki Kent Mobilyalarının Tahrip Edilme Sebebine İlişkin Bulgular

Tablo 5. 18. Kent mobilyalarının tahrip edilme sebebi

Tahribat Sebebi	Sıklık	Yüzde(%)
Eğitimsizlik	41	55
Ruhsal bozukluk	9	12
Sahiplenmemek	12	16
Denetimsizlik	6	8
Bakımsızlık	6	8
Bilmiyorum	1	1
Toplam	75	100

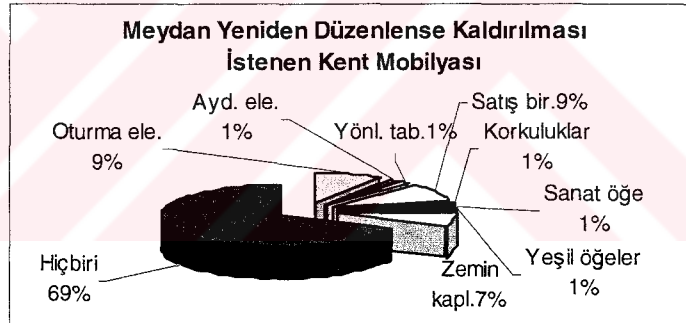
Şekil 5. 18. Kent mobilyalarının tahrip edilme sebebi

Meydanı ziyaret edenlere kent mobilyalarının tahrip edilme sebepleri sorulduğunda, % 55' inin bunun eğitimsizlikten kaynaklandığını, % 16' sının halkın bu elemanları sahiplenmediklerini, bunların aslında kendi elemanları olduğunun bilincinde olmadıklarını, % 12'sinin tahribatın ruhsal bozukluktan kaynaklandığını, % 8' inin ise tahribatın denetimsizlikten, güvenliğin az olduğundan ve bakımsızlıktan kaynaklandığı cevabını verdikleri saptanmıştır. Buna göre araştırmaya katılanların çoğunluğuna göre kent mobilyalarının tahrip edilme sebebi eğitimsizliktir.

5.2.3.7. Meydan Yeniden Düzenlense Kaldırılması İstenen Kent Mobilyasına İlişkin Bulgular

Tablo 5. 19. Meydan yeniden düzenlense kaldırılması istenen kent mobilyası

Kaldırılmak İstenen K.M.	Sıklık	Yüzde(%)
Oturma elemanı	7	9
Çöp kutusu	-	-
Su ögesi	-	-
Aydınlatma elemanı	1	1
Yönlendirme tabelası	1	1
Satış birimi	7	9
Izgaralar	-	-
Korkuluklar	1	1
Sanat ögeleri	1	1
Üst Örtü elemanı	-	-
Yeşil ögeler	1	1
Zemin kaplaması	5	7
Hiçbiri	52	69
Toplam	75	100

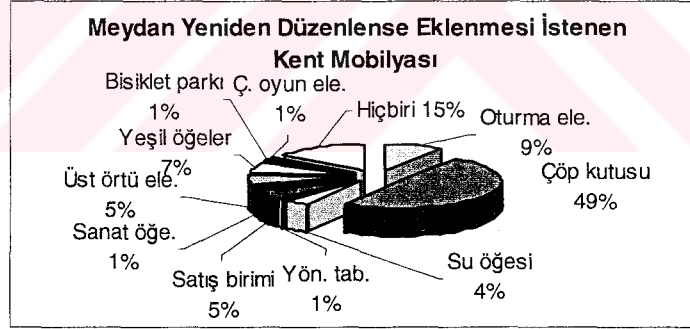
Şekil 5. 19. Meydan yeniden düzenlense kaldırılması istenen kent mobilyası

Araştırmaya katılan ziyaretçilere meydan yeniden düzenlense kaldırmak istedikleri kent mobilyasının hangisi olduğu sorulduğunda katılımcıların 69%'unun hiçbirinin kaldırılmasını istemediği, % 9'unun oturma elemanlarının ve satış birimlerinin kaldırılmasını istediği, % 7'sinin ayaklarına takıldığı için zemin kaplamasının kaldırılmasını istediği, % 1'inin diğer mobilyalara uygun olmadığı için aydınlatma elemanlarının, % 1'inin karışık olduğu ve bir işe yaradıklarını düşünmedikleri için yönlendirme tabelalarının, % 1'inin anlamsız buldukları için korkulukların, 1%'inin bakımsız ve pis görünümlü buldukları için sanat ögelerinin ve % 1'inin ise bakımsız oldukları için yeşil ögelerin kaldırılmasını istedikleri saptanmıştır. Buna göre araştırmaya katılanların çoğunluğu meydandaki hiçbir kent mobilyasının kaldırılmasını istememektedir.

5.2.3.8. Meydan Yeniden Düzenlense Eklenmesi İstenen Kent Mobilyasına İlişkin Bulgular

Tablo 5. 20. Meydan yeniden düzenlense eklenmesi istenen kent mobilyası

Ekleme İstenen K.M.	Sıklık	Yüzde(%)
Oturma elemanı	7	9
Çöp kutusu	37	49
Su ögesi	3	4
Aydınlatma elemanı	-	-
Yönlendirme tabelası	1	1
Satış birimi	4	5
Izgaralar	-	-
Korkuluklar	-	-
Sanat öğeleri	1	1
Üst Örtü elemanı	4	5
Yeşil öğeler	5	7
Zemin kaplaması	-	-
Bisiklet Parkı	1	1
Çocuk oyun elemanı	1	1
Hiçbiri	11	15
Toplam	75	100

Şekil 5. 20. Meydan yeniden düzenlense eklenmesi istenen kent mobilyası

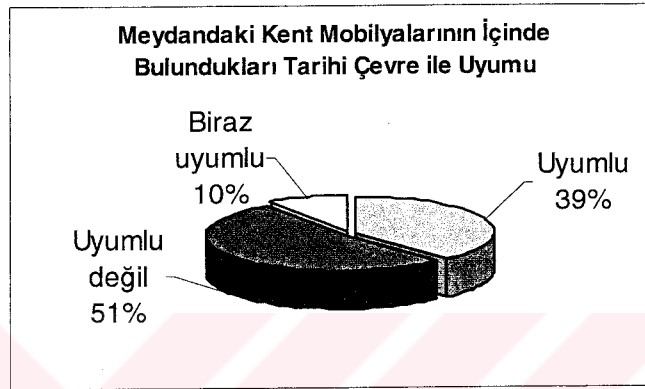
Araştırmaya katılanlara meydan yeniden düzenlense eklemek istedikleri kent mobilyaları sorulduğunda bunların % 49'unun çöp kutusu cevabını verdiği, % 15'inin bir şey eklemek istemedikleri cevabını verdiği, % 9'unun oturma elemanı eklemek istediği, % 7'sinin yeşil öge eklemek istediği, % 5'inin satış birimi eklemek istediği, yine % 5'inin üst örtü elemanı, % 1'inin yönlendirme tabelası eklemek istediği, % 1'inin sanat ögesi eklemek istediği, % 1'inin bisiklet parkı % 1'inin ise çocuk oyun elemanı eklemek istediği saptanmıştır. Buna göre, ankete katılanların çoğunun meydana çöp kutusu eklemek istediği anlaşılmaktadır.

5.2.3.9. Sultanahmet Meydanı'ndaki Kent Mobilyalarının Tarihi Çevreye Uyumuna İlişkin Bulgular

Tablo 5. 21. Kent mobilyalarının tarihi çevre ile uyumu

Tarihi Çevre Uyumu	Sıklık	Yüzde(%)
Uyumlu	29	39
Uyumlu değil	39	51
Biraz uyumlu	8	10
Toplam	75	100

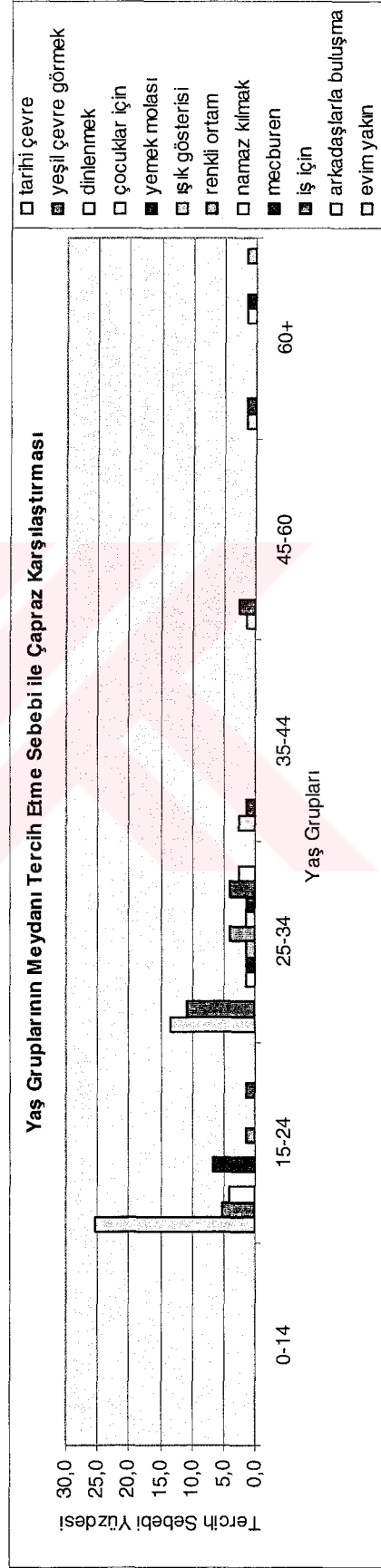
Şekil 5. 21. Kent mobilyalarının tarihi çevre ile uyumu

Meydanı ziyaret edenlere meydandaki mevcut mobilyaların içinde bulundukları tarihi çevre ile uyumlu olup olmadıkları sorulduğunda % 51'inin mobilyaları tarihi çevre ile uyumsuz bulduğu, % 39'unun uyumlu bulduğu, % 10'unun ise biraz uyumlu bulduğu saptanmıştır. Buna göre ziyaretçilerin çoğunluğu Sultanahmet Meydanı'ndaki mevcut kent mobilyalarını tarihi çevre ile uyumsuz bulmaktadır.

5.2.3.10. Ziyaretçilerin Yaş Gruplarının Meydanı Tercih Etme Sebebi ile Çapraz Karşılaştırması

Tablo 5. 22. Ziyaretçilerin yaş gruplarının meydanı tercih etme sebebi ile çapraz karşılaştırması

		Sultanahmet Meydanı'nı Tercih Etme Sebebi											Toplam	
Yaş Grupları	tarihi çevre	yeşil ç. görmek	dinlenmek	çocuklar için	yemek molası	ışık gösterisi	renkli ortam	namaz kılmak	mecburen	iş için	arkadaşla buluşma	evim yakın		
	0-14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0	%
	15-24	25,3	5,3	-	6,7	-	1,3	-	-	1,3	-	-	44,0	%
	25-34	13,3	10,7	-	1,3	1,3	4,0	1,3	1,3	4,0	2,7	-	41,3	%
	35-44	2,7	1,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4,0	%
	45-60	1,3	2,7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4,0	%
	60+	1,3	1,3	-	-	-	-	1,3	1,3	-	-	1,3	6,7	%
Toplam		33,0	16,0	3,0	6,0	1,0	4,0	2,0	2,0	4,0	2,0	1,0	75,0	Sıklık
		44,0	21,3	4,0	8,0	1,3	5,3	2,7	2,7	5,3	2,7	1,3	100,0	%

Şekil 5. 22. Ziyaretçilerin yaş gruplarının meydanı tercih etme sebebi ile çapraz karşılaştırması

Meydanı ziyaret eden ziyaretçilerin yaş gruplarının meydanı tercih etme sebebi ile çapraz karşılaştırılmasında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Meydanı tarihi bir çevre görmek için, ziyaret edenlerin % 25,3'ünü 15-24 yaş grubundakiler oluşturmakta iken, ziyaret edenlerin % 13,3'ünü 25-34 yaş grubundakiler oluşturmaktadır.

Bununla beraber, meydanı yeşil bir çevre görmek için, ziyaret edenlerin % 5,3'ünü 15-24 yaş grubundakiler oluşturmakta iken, ziyaret edenlerin % 10,7'sini 25-34 yaş grubundakiler oluşturmaktadır. Ayrıca yemek molası için meydanı ziyaret edenlerin % 6,7'lik oranla 15-24 yaş grubundakiler olduğu dikkati çekmektedir.

Bu durumda ziyaretçi yaşı büyüdükçe, meydanı tercih etme sebebinin, tarihi bir çevre görmekten yeşil bir çevre görmeye doğru kaydığı sonucuna varılmaktadır.

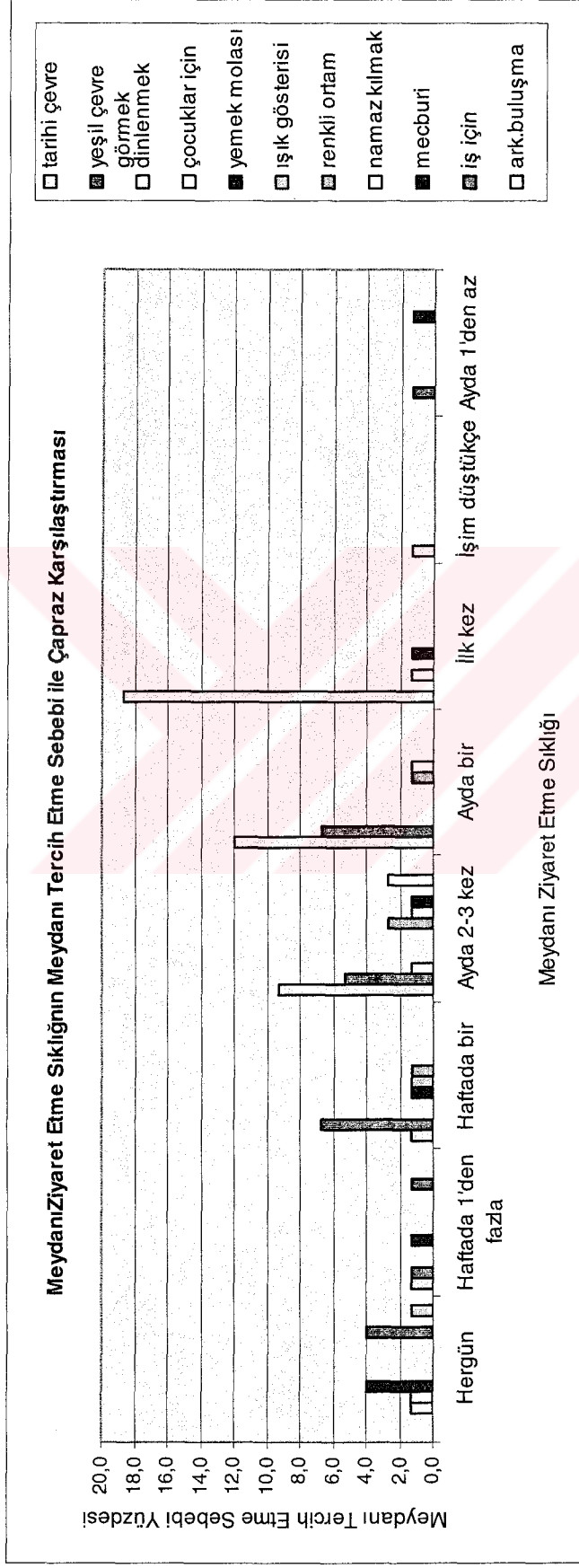
Bunun dışında meydanı dinlenme amaçlı, çocuklar için, ışık gösterisini izlemek için, renkli bir ortam olduğu için, namaz kılmak için, iş için ve arkadaşlarla buluşmak için gibi diğer ziyaret etme sebepleri ile yaş grupları arasında herhangi bir çarpıcı ilişki görülmemektedir.

5.2.3.11. Meydanı Ziyaret Etme Sıklığının Meydanı Tercih Etme Sebebi ile Çapraz Karşılaştırması

Tablo 5. 23. Meydanı Ziyaret Etme Sıklığının Meydanı Tercih Etme Sebebi ile Çapraz Karşılaştırması

	Meydanı Tercih Etme Sebebi												Toplam
	tarihi çevre	yeşil çevre	Dinlenmek	çocuklar için	yemek molası	ışık gösterisi	renkli ortam	namaz kılmak	mecburi	iş için	ark. buluşma	evim yakın	
Meydanı Ziyaret Etme Sıklığı	Her gün	-	1,3	1,3	4,0	-	-	-	-	4,0	-	1,3	12,0 %
	<haftada 1	1,3	1,3	-	1,3	-	-	-	-	1,3	-	-	5,3 %
	Haftada bir	1,3	6,7	-	1,3	1,3	1,3	-	-	-	-	-	12,0 %
	Ayda 2-3	9,3	5,3	1,3	-	-	2,7	1,3	1,3	-	2,7	-	24,0 %
	Ayda bir	12,0	6,7	-	-	-	1,3	1,3	-	-	-	-	21,3 %
	İlk kez	18,7	-	1,3	1,3	-	-	-	-	-	-	-	21,3 %
	İşim düşt.	1,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,3 %
	<ayda 1	-	1,3	-	-	-	-	-	1,3	-	-	-	2,7 %
Toplam	33	16	3	1	6	1	4	2	2	4	2	1	75 Sıklık
	44,0	21,3	4,0	1,3	8,0	1,3	5,3	2,7	2,7	5,3	2,7	1,3	100,0 %

Şekil 5. 23. Meydanı Ziyaret Etme Sıklığının Meydanı Tercih Etme Sebebi ile Çapraz Karşılaştırması

Meydanı ziyaret etme sıklığının meydanı tercih etme sebebi ile çapraz karşılaştırılmasında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Ziyaretçilerin, meydana ilk kez gelen % 18,7'sinin meydanı tercih etme sebebinin tarihi bir çevre görmek olduğu fakat bunun yanında ilk kez gelenlerin tercih sebebinin yeşil bir çevre görmek için olmadığı sonucu çıkmıştır.

Ziyaretçilerin, ayda bir kez gelen % 12'sinin meydanı tercih etme sebebinin tarihi bir çevre görmek olduğu, yine ayda bir kez gelen % 6,7'sinin meydanı tercih etme sebebinin yeşil bir çevre görmek için olduğu sonucu çıkmıştır.

Ziyaretçilerin, ayda iki-üç kez gelen % 9,3'ünün meydanı tercih etme sebebinin tarihi bir çevre görmek olduğu, yine ayda iki-üç kez gelen % 5,3'ünün meydanı tercih etme sebebinin yeşil bir çevre görmek için olduğu sonucu çıkmıştır.

Ziyaretçilerin, haftada bir gelen % 1,3'ünün meydanı tercih etme sebebinin tarihi bir çevre görmek olduğu, yine haftada bir gelen % 6,7'sinin meydanı tercih etme sebebinin yeşil bir çevre görmek için olduğu sonucu çıkmıştır.

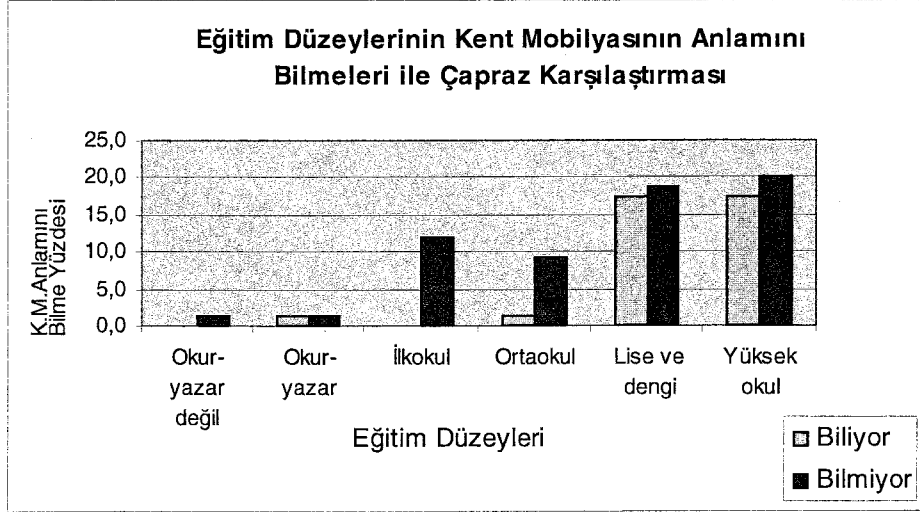
Bu durumda meydanı ilk kez ya da seyrek ziyaret edenlerin meydanı tercih etme sebebi tarihi bir çevre görmek olurken, meydanı daha sık ziyaret edenlerin tercih sebebinin yeşil bir çevre görmek olduğu sonucu çıkmaktadır.

Meydanı diğer tercih sebeplerinin oranı göze çarpıcı olmadığı görülmektedir.

5.2.3.12. Ziyaretçilerin Eğitim Düzeylerinin Kent Mobilyasının Anlamını Bilme ile Çapraz Karşılaştırması

Tablo 5. 24. Ziyaretçilerin Eğitim Düzeylerinin Kent Mobilyasının Anlamını Bilme ile Çapraz Karşılaştırması

		Kent Mobilyasının Anlamı			
		Biliyor	Bilmiyor	Toplam	
Eğitim Düzeyi	Okur-yazar değil	-	1,3	1,3	%
	Okur-yazar	1,3	1,3	2,7	%
	İlkokul	0,0	12,0	12,0	%
	Ortaokul	1,3	9,3	10,7	%
	Lise ve dengi	17,3	18,7	36,0	%
	Yüksek okul	17,3	20,0	37,3	%
Toplam		28	47	75	Sıklık
		37,3	62,7	100,0	%

Şekil 5. 24. Ziyaretçilerin Eğitim Düzeylerinin Kent Mobilyasının Anlamını Bilme ile Çapraz Karşılaştırması

Meydanı ziyaret eden ziyaretçilerin eğitim düzeylerinin kent mobilyası kavramının anlamını bilmeleri ile çapraz karşılaştırmasında, ziyaretçilerin, yüksek okul mezunu olan, % 20'sinin, lise ve dengi okul mezunu olan, % 18,7'sinin kent mobilyası kavramının anlamını bilmedikleri sonucu çıkmıştır.

Ziyaretçilerin, hem yüksek okul, hem de lise ve dengi mezunu olanlarının, % 17,3'ünün ise kent mobilyası kavramının anlamını bildikleri sonucu çıkmıştır.

Bunun yanında okur-yazar olanlar ile ilkokul, ortaokul mezunlarının ve okur-yazar olmayanların çoğunun kent mobilyası kavramının anlamını bilmedikleri sonucu çıkmıştır.

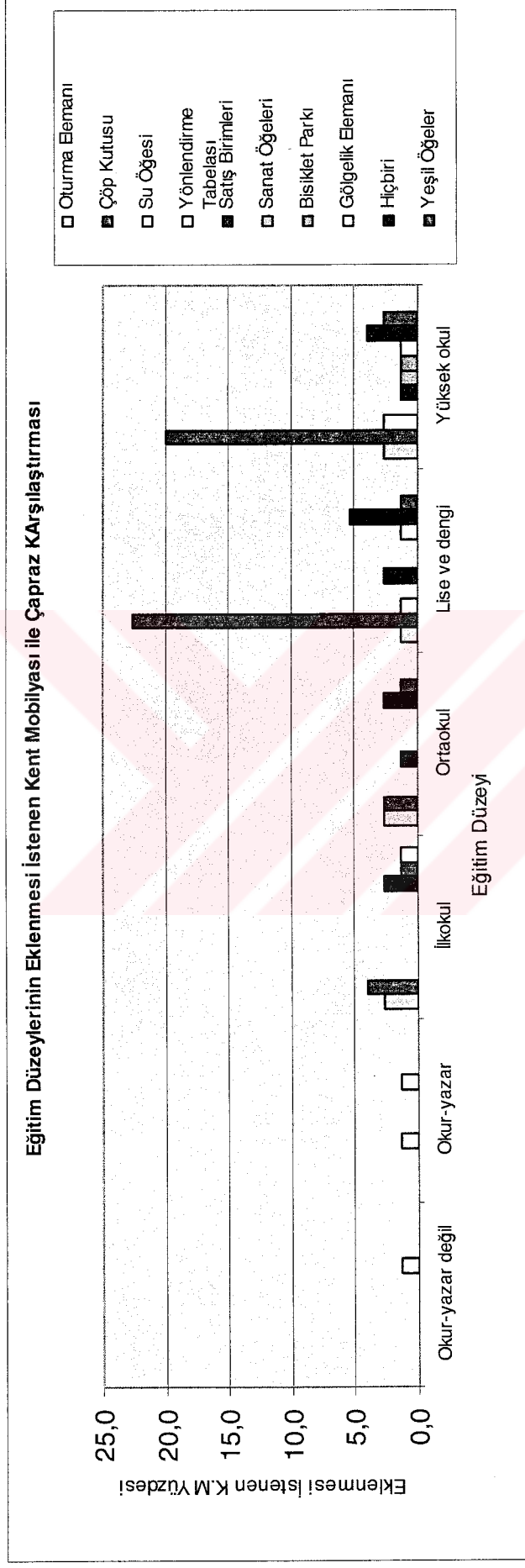
Sonuç olarak, grafikten de açıkça görüldüğü gibi eğitim düzeyi arttıkça kent mobilyası kavramının anlamını bilme oranı da artmaktadır.

5.2.3.13. Ziyaretçilerin Eğitim Düzeylerinin Park Yeniden Düzenlense Eklennesi İstenen Kent Mobilyası ile Çapraz Karşılaştırması

Tablo 5. 25. Ziyaretçilerin eğitim düzeylerinin park yeniden düzenlense eklennesi istenen kent mobilyası ile çapraz karşılaştırması

Eklennesi İstenen Kent Mobilyası													
		Otu. Ele.	Çöp Kutusu	Su Ögesi	Yönl. Tab.	Satış Birim.	Sanat Öğeleri	Bisiklet Parkı	Üst örtü. Ele.	Hiçbiri	Yeşil Öğeler	Çocuk Oy. Ele.	Toplam
Eğitim Düzeyi	O.Y. değil	-	-	-	-	-	-	-	1,3	-	-	-	1,3 %
	Okur-yazar	-	-	-	1,3	-	-	-	1,3	-	-	-	2,7 %
	İlkokul	2,7	4,0	-	-	-	-	-	-	2,7	1,3	1,3	12,0 %
	Ortaokul	2,7	2,7	-	-	1,3	-	-	-	2,7	1,3	-	10,7 %
	Lise ve dengi	1,3	22,7	1,3	-	2,7	-	-	1,3	5,3	1,3	-	36,0 %
Eğitim Düzeyi	Yüksek okul	2,7	20,0	2,7	-	1,3	1,3	1,3	1,3	4,0	2,7	-	37,3 %
	Toplam	7	37	3	1	4	1	1	4	11	5	1	75 Sıklık %
		9,3	49,3	4,0	1,3	5,3	1,3	1,3	5,3	14,7	6,7	1,3	100,0 %

Şekil 5. 25. Ziyaretçilerin eğitim düzeylerinin park yeniden düzenlenmesi istenen kent mobilyası ile çapraz karşılaştırması

Meydanı ziyaret eden ziyaretçilerin eğitim düzeylerinin park yeniden düzenlense eklenmesi istenen kent mobilyası ile çapraz karşılaştırmasında, ziyaretçilerin, yüksek okul mezunu olan, % 20'sinin ve ziyaretçilerin lise ve dengi okul mezunu olan, % 22,7'sinin park yeniden düzenlense kent mobilyası olarak çöp kutusunun eklenmesini istediği görülmektedir.

Ziyaretçilerin, yüksek okul, lise ve dengi okul mezunu olanlarının, çöp kutusu dışındaki diğer kent mobilyalarından herhangi birinin eklenmesini isteme oranlarının düşük olduğu görülmektedir, hatta aydınlatma elemanı, zemin ızgaraları, korkuluklar ve zemin kaplamasının eklenilmesinin hiç istenmemekte olduğu görülmektedir.

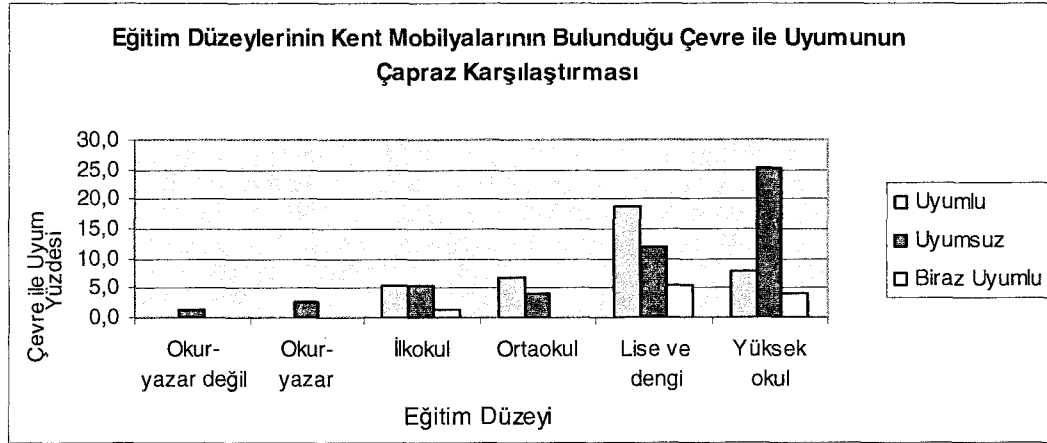
Bunun yanında, ziyaretçilerden okur-yazar olanlar ile ilkokul, ortaokul mezunlarının ve okur-yazar olmayanların eklenmesini istedikleri kent mobilyaları arasında çöp kutusunun öne çıkmadığı görülmektedir.

Sonuç olarak, eğitim düzeyi yükseldikçe insanların çöplerini yerlere atmama bilincinde oldukları, dolayısıyla kent mobilyası olarak çöp kutusu istedikleri sonucu çıkarılmaktadır.

5.2.3.14. Ziyaretçilerin Eğitim Düzeylerinin Kent Mobilyalarının Bulunduğu Çevre ile Uyumunun Çapraz Karşılaştırması

Tablo 5. 26. Ziyaretçilerin eğitim düzeylerinin kent mobilyalarının bulunduğu çevre ile uyumunun çapraz karşılaştırması

		Kent Mobilyalarının Bulunduğu Çevre ile Uyum				
		Uyumlu	Uyumsuz	Biraz Uyumlu	Toplam	
Eğitim Düzeyi	O.Y. değil	-	1,3	-	1,3	%
	Okur-yazar	-	2,7	-	2,7	%
	İlkokul	5,3	5,3	1,3	12,0	%
	Ortaokul	6,7	4,0	-	10,7	%
	Lise ve dengi	18,7	12,0	5,3	36,0	%
	Yüksek okul	8,0	25,3	4,0	37,3	%
Toplam		29	38	8	75	Sıklık
		38,7	50,7	10,7	100,0	%

Şekil 5. 26. Ziyaretçilerin eğitim düzeylerinin kent mobilyalarının bulunduğu çevre ile uyumunun çapraz karşılaştırması

Meydanı ziyaret eden ziyaretçilerin eğitim düzeylerinin kent mobilyalarının bulunduğu çevre ile uyumunun çapraz karşılaştırmasında, ziyaretçilerin, yüksek okul mezunu olan, % 25,3'ü meydandaki kent mobilyalarını bulundukları tarihi çevre ile uyumsuz bulurken, % 8'inin meydandaki kent mobilyalarını bulundukları tarihi çevre ile uyumlu bulduğu sonucu çıkmıştır.

Ziyaretçilerin, lise ve dengi okul mezunu olan, % 12'si meydandaki kent mobilyalarını bulundukları tarihi çevre ile uyumsuz bulurken, % 18,7'sinin meydandaki kent mobilyalarını bulundukları tarihi çevre ile uyumlu bulduğu sonucu çıkmıştır.

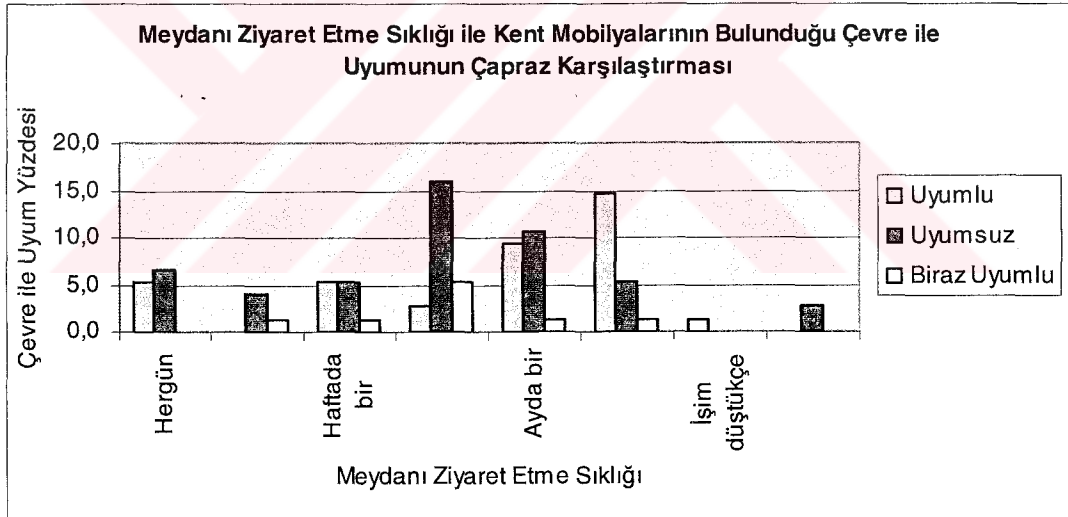
Ziyaretçilerin, orta okul mezunu olan, % 4'ü meydandaki kent mobilyalarını bulundukları tarihi çevre ile uyumsuz bulurken, % 6,7'sinin meydandaki kent mobilyalarını bulundukları tarihi çevre ile uyumlu bulduğu sonucu çıkmıştır.

Sonuç olarak, yüksek okul mezunlarının meydandaki kent mobilyalarını tarihi çevre ile uyumsuz buldukları, lise ve dengi okul, orta okul, ilkokul, okur-yazar ve okur-yazar olmayanların meydandaki kent mobilyalarını içinde bulundukları tarihi çevre ile uyumlu buldukları görülmektedir. Yani eğitim düzeyi azaldıkça meydandaki kent mobilyaları tarihi çevre ile uyumlu bulunmaktadır.

5.2.3.15. Ziyaretçilerin Meydanı Ziyaret Etme Sıklığı ile Kent Mobilyalarının Bulunduğu Çevre ile Uyumunun Çapraz Karşılaştırması

Tablo 5. 27. Ziyaretçilerin meydana ziyaret etme sıklığı ile kent mobilyalarının bulunduğu çevre ile uyumunun çapraz karşılaştırması

		Kent Mobilyalarının Bulunduğu Çevre ile Uyum			Toplam	
		Uyumlu	Uyumsuz	Biraz Uyumlu		
Meydanı Ziyaret Etme Sıklığı	Hergün	5,3	6,7	0,0	12,0	%
	Haftada 1'den fazla	0,0	4,0	1,3	5,3	%
	Haftada bir	5,3	5,3	1,3	12,0	%
	Ayda 2-3 kez	2,7	16,0	5,3	24,0	%
	Ayda bir	9,3	10,7	1,3	21,3	%
	İlk kez	14,7	5,3	1,3	21,3	%
	İşim düştükçe	1,3	0,0	0,0	1,3	%
	Ayda 1'den az	0,0	2,7	0,0	2,7	%
Toplam		29	38	8	75	Sıklık
		38,7	50,7	10,7	100,0	%

Şekil 5. 27. Ziyaretçilerin meydana ziyaret etme sıklığı ile kent mobilyalarının bulunduğu çevre ile uyumunun çapraz karşılaştırması

Ziyaretçilerin meydana ziyaret etme sıklığı ile meydana kent mobilyalarının bulunduğu çevre ile uyumu çapraz karşılaştırıldığında, ziyaretçilerin, ilk kez gelen % 14,7'sinin meydana kent mobilyalarını bulundukları çevre ile uyumlu bulurken, % 5,3'ünün meydana kent mobilyalarını bulundukları çevre ile uyumsuz bulundukları sonucu çıkmıştır.

Ziyaretçilerin, ayda bir gelen % 9,3'ü meydana kent mobilyalarını bulundukları çevre ile uyumlu bulurken, % 10,7'sinin meydana kent mobilyalarını bulundukları çevre ile uyumsuz buldukları sonucu çıkmıştır.

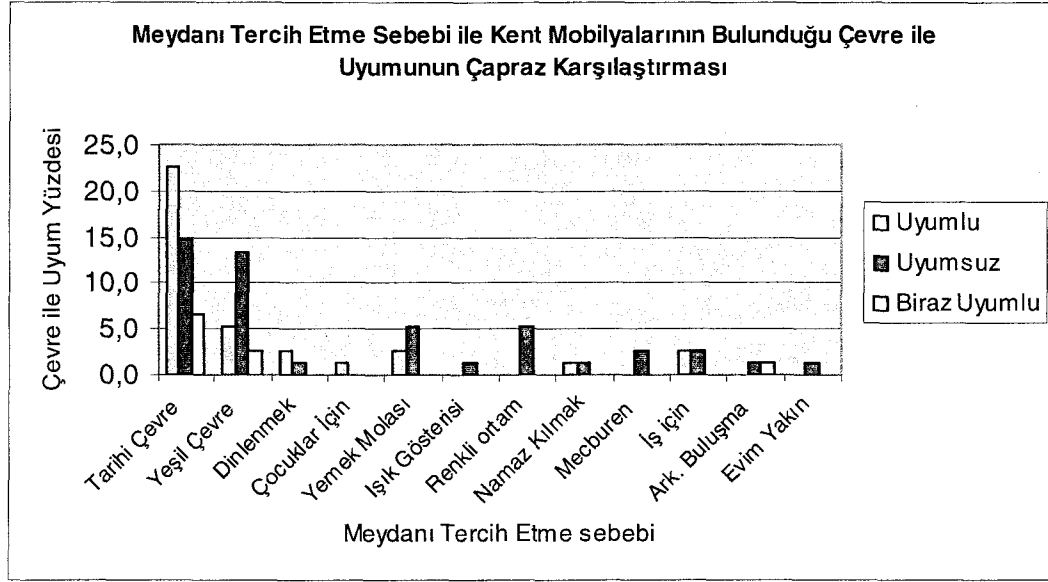
Ziyaretçilerin, haftada bir gelen % 5,3'ü meydana kent mobilyalarını bulundukları çevre ile uyumlu bulurken, % 5,3'ünün meydana kent mobilyalarını bulundukları çevre ile uyumsuz buldukları sonucu çıkmıştır. Aynı zamanda ziyaretçilerin, her gün gelen % 5,3'ü meydana kent mobilyalarını bulundukları çevre ile uyumlu bulurken, % 6,7'sinin meydana kent mobilyalarını bulundukları çevre ile uyumsuz buldukları sonucu çıkmıştır.

Sonuç olarak, meydana ilk kez gelenler, meydana kent mobilyalarını tarihi çevre ile uyumlu bulurken, meydana ziyaret etme sıklığı arttıkça, insanların meydana kent mobilyalarını tarihi çevre ile uyumsuz buldukları görülmektedir.

5.2.3.16. Ziyaretçilerin Meydanı Tercih Etme Sebepleri ile Kent Mobilyalarının Bulunduğu Çevre ile Uyumunun Çapraz Karşılaştırması

Tablo 5. 28. Ziyaretçilerin meydanı tercih etme sebepleri ile kent mobilyalarının bulunduğu çevre ile uyumunun çapraz karşılaştırması

		Kent Mobilyalarının Bulunduğu Çevre ile Uyum				
		Uyumlu	Uyumsuz	Biraz Uyumlu	Toplam	
Meydanı Tercih Etme Sebebi	Tarihi Çevre	22,7	14,7	6,7	44,0	%
	Yeşil Çevre	5,3	13,3	2,7	21,3	%
	Dinlenmek	2,7	1,3	0,0	4,0	%
	Çocuk.için	1,3	0,0	0,0	1,3	%
	Yemek mol.	2,7	5,3	0,0	8,0	%
	Işık Göst.	0,0	1,3	0,0	1,3	%
	Renkli ortam	0,0	5,3	0,0	5,3	%
	Namaz kıl.	1,3	1,3	0,0	2,7	%
	Mecburen	0,0	2,7	0,0	2,7	%
	İş için	2,7	2,7	0,0	5,3	%
	Ark. Buluş.	0,0	1,3	1,3	2,7	%
	Evim Yakın	0,0	1,3	0,0	1,3	%
Toplam		29	38	8	75	Sıklık
		38,7	50,7	10,7	100,0	%

Şekil 5. 28. Ziyaretçilerin meydanı tercih etme sebepleri ile kent mobilyalarının bulunduğu çevre ile uyumunun çapraz karşılaştırması

Ziyaretçilerin meydanı tercih etme sebebi ile meydandaki kent mobilyalarının bulunduğu çevre ile uyumunun çapraz karşılaştırmasında, ziyaretçilerin, tarihi çevre görmek için gelen % 22,7'si meydandaki kent mobilyalarını bulundukları çevre ile uyumlu bulurken, % 14,7'sinin meydandaki kent mobilyalarını bulundukları çevre ile uyumsuz bulundukları sonucu çıkmıştır.

Ziyaretçilerin, yeşil bir çevre görmek için gelen % 13,3'ü meydandaki kent mobilyalarını bulundukları çevre ile uyumsuz bulurken, % 5,3'ünün meydandaki kent mobilyalarını bulundukları çevre ile uyumlu buldukları sonucu çıkmıştır.

Bunun dışında, ziyaretçilerin, meydana dinlenmek, çocukları getirmek, yemek molası vermek amacıyla ve renkli bir ortam olduğu için, mecburen, arkadaşlarla buluşmak ya da evi yakın olduğu için gelenler meydandaki kent mobilyalarını bulundukları tarihi çevre ile uyumsuz buldukları sonucu çıkmıştır. Sadece namaz kılmak ve iş için gelenler meydandaki kent mobilyalarını eşit oranlarda uyumlu ve uyumsuz bulmuşlardır.

5.3. Bölümün Sonucu

Sultanahmet Meydanı'ndaki kent mobilyaları üzerinde yapılan araştırmanın, tespit kısmının bir bölümünü kullanıcılarla yapılan anket çalışması oluşturmuştur. Rast gele seçilen yetmiş beş kişi ile yapılmış olan bu değerlendirme çalışmasında aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

- Ziyaretçilerin sosyo-demografik yapılarına bakıldığında:

- Ziyaretçilerin 43%'ünün kadın, 57%'sinin erkek olduğu görülmektedir.
- Ziyaretçilerin yaş gruplarına bakıldığında en büyük grubu % 44'lük oranla 15-24 yaş grubundaki kişilerin oluşturduğu görülmektedir. Bunu % 41'lik oranla 25-34 yaş grubundakiler izlemekte, daha sonra % 7'lik oranla 60 yaş ve üzerinde olanlar gelmekte, en küçük grubu ise % 4'lük oranla 35-44 yaş ile 45-60 yaş grubunda olan kişiler oluşturmaktadır. Yani meydana kullananların % 85'i 15-34 yaş grubunda olup, meydan daha çok genç nüfus tarafından kullanılmaktadır.
- Ziyaretçilerin eğitim düzeylerine bakıldığında % 37'sinin yüksek okul mezunu, % 36'sının lise ve dengi okullardan mezun olduğu, % 12'sinin ilkokul, % 11'inin orta okul mezunu olduğu görülmekte, 3%'ünün okur-yazar, % 1'inin ise okuma yazma bilmediği görülmektedir. Bu durumda meydana ziyaret edenlerin % 73'ü lise ve üzeri eğitim düzeyinde olup, meydan daha çok eğitilmiş bir nüfus tarafından ziyaret edilmektedir.
- Ziyaretçilerin mesleklerine bakıldığında % 49'unun serbest meslek sahibi olduğu, % 24'ünün öğrenci, % 19'unun memur, % 7'sinin ev hanımı olduğu, % 1'inin ise emekli olduğu görülmektedir.
- Ziyaretçilerin medeni hallerine bakıldığında % 64'ünün bekar, % 36'sının ise evli olduğu görülmektedir.
- Ziyaretçilerin ikamet yerlerine bakıldığında ise bunların % 12'sinin İstanbul dışında, % 88'inin ise İstanbul içinde ikamet ettikleri görülmektedir.

- Sultanahmet Meydanı'nın kullanımı ile ilgili bulgulara bakıldığında:

- Ziyaretçilerin % 69'unun meydana ulaşmak için toplu taşıma aracı kullandıkları, % 23'ünün meydana yaya olarak geldiği, % 8'inin ise meydana kendi özel arabası ile geldiği görülmektedir. Ziyaretçilerin daha çok yaya mesafesinden gelmemeleri, meydana yakın olduğu için değil özel olarak buraya gelmek istedikleri için geldiklerini göstermektedir.
- Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret için hangi mevsimin tercih edildiğine bakıldığında, meydanın % 49'luk oranla yaz mevsiminde, % 25'lik oranla sonbaharda, % 12'lik oranla ilkbaharda ve yine % 12'lik oranla herhangi bir mevsimde gelmenin tercih edildiği görülmektedir.
- Meydanın % 75'lik oranla hafta sonu, % 13'lük oranla hafta içi, % 12'lik oranla her zaman ziyaret edilmekte olduğu görülmektedir.

- Meydanın % 44'lük oranla en çok 14.00-17.00 saatleri arasında ziyaret edilmekte olduğu görülmektedir. Bundan sonra ise meydanın sırasıyla 27%'lik oranla 11.00-14.00 saatleri arasında, 13%'lük oranla 08.00-11.00 saatleri arasında, 12%'lik oranla 17.00-20.00 saatleri arasında, 3%'lük oranla gece 20.00'dan sonra ziyaret edildiği görülmektedir.

- Meydanın ziyaret edilme sıklığına bakıldığında ise meydanın en çok % 24'lük oranla ayda iki-üç kez ziyaret edildiği görülmektedir. Meydan % 21'lik oranla ayda bir ziyaret ve ilk kez ziyaret edilmekte olduğu, % 12'lik oranla ise haftada bir ve her gün ziyaret edilmekte olduğu görülmektedir. Ayrıca ziyaretçilerin meydanı, % 5'lik oranla haftada birden fazla, % 3'lük oranla ise ayda birden fazla ziyaret ettikleri görülmektedir. Son olarak meydan % 1'lik oranla işi düştükçe ziyaret edilmektedir.

- Meydanın tercih edilme sebeplerine bakıldığında, meydanın % 44'lük oranla en çok tarihi bir çevrede olduğu için tercih edildiği görülmektedir. Bundan sonra ise meydan % 21'lik oranla yeşil bir çevre görmek için tercih edilmektedir. Bunların dışında ise % 8'lik oranla yemek molası vermek için, % 5'lik oranla renkli ortam görmek ve iş için, % 4'lük oranla dinlenmek için, % 3'lük oranla namaz kılmak, arkadaşlarla buluşmak ve mecburen, % 1'lik oranla ise çocuklar, ışık gösterisi ve evi yakın olduğu için tercih edilmekte olduğu görülmektedir. Sonuç olarak meydanın tercih edilme amacının dinlenmekten çok tarihi bir ortamda bulunmak olduğu görülmektedir.

- Sultanahmet Meydanı'ndaki kent mobilyaları ile ilgili bulgulara bakıldığında:

- Ziyaretçilerin % 63'ünün kent mobilyası kavramını bilmediği, % 37'sinin ise kent mobilyasının anlamını bildiği görülmektedir.

- Ziyaretçilerin meydana en sık kullandıkları kent mobilyasının % 85'lik oranla oturma elemanı olduğu görülmektedir. Bunun dışında ziyaretçilerin en çok % 7'lik oranla su ögesini, % 1'lik oranla satış birimlerini kullanmakta olduğu ve ayrıca % 7'lik oranla ise kent mobilyalarından hiçbirini kullanılmadıkları görülmektedir.

- Meydanda kullanım açısından en memnun olunan kent mobilyasına bakıldığında % 37'lik oranla en büyük grubun oturma elemanı olduğu görülmektedir. Bunu % 29'luk oranla su ögesi, % 11'lik oranla sanat öğeleri, % 3'lük oranla ise yeşil öğeler izlemektedir. Ayrıca kent mobilyalarında % 12'lik oranla hiçbirinden memnun kalınmazken, % 7'lik oranla hepsinden memnun kalındığı görülmektedir.

Sonuç olarak meydana en sık kullanılan kent mobilyası % 85'lik oranla oturma elemanı iken, memnuniyet oranının % 37 olduğu görülmekte ayrıca kent

mobilyalarından su ögesi ve sanat öğelerinin memnuniyetinin de yüksek oranda olması göze çarpmaktadır.

- Meydanda kullanım açısından en memnun kalınmayan kent mobilyasına bakıldığında en büyük grubu % 53'lük oranla çöp kutusunun oluşturduğu görülmektedir. % 7'lik oranla oturma elemanlarından, % 3'lük oranla satış birimlerinden, % 1'lik oranla su ögesi, yönlendirme tabelası, sanat öğeleri ve yeşil öğelerden memnun kalınmadığı görülmektedir. Bunun dışında ziyaretçilerin, kent mobilyalarından % 29'luk oranla hiçbirinden memnun kalınmadığı, % 3'lük oranla ise hepsinden memnun kaldığı görülmektedir.

- Meydandaki kent mobilyalarının yeterli olup olmadığına bakıldığında, ziyaretçilerin % 59'luk oranla kent mobilyalarını yeterli bulmadığı, % 39'luk oranla yeterli bulduğu ve % 3'lük oranla kent mobilyalarını fazla bile bulduğu görülmektedir.

- Kent mobilyalarının tahrip edilme sebepleri için verilen cevaplara bakıldığında, en büyük grubun % 55'lik oranla eğitimsizlik olduğu görülmektedir. Bunu % 16'lık oranla bulunduğu çevreyi sahiplenmemek izlemekte, % 8'lik oranla denetimsizlik ve bakımsızlık gelmektedir. Ziyaretçiler % 12'lik oranla kent mobilyalarının ruhsal bozukluk nedeniyle tahrip edildiğini belirtirken, % 1'lik oranla kent mobilyalarının neden tahrip edildiğini bilmediklerini söylemişlerdir.

- Meydandan % 69'luk oranla hiçbir kent mobilyası kaldırılmak istenmemektedir. % 9'luk oranla oturma elemanı ve satış birimleri, % 7'lik oranla zemin kaplaması, % 1'lik oranla ise aydınlatma elemanı, yönlendirme tabelası, korkuluklar ve sanat öğeleri kaldırılmak istenmektedir. En büyük oranın hiçbirinin kaldırılmak istenmemesi olduğuna bakılırsa, burada memnuniyetsizlikten çok kent mobilyalarının eksikliğinden şikayet olduğu göze çarpmaktadır.

- Meydana eklenmesi istenen kent mobilyasının % 49'luk oranla en çok çöp kutusu olduğu görülmektedir. Bunu % 9'luk oranla oturma elemanı, % 7'lik oranla yeşil öğeler, % 5'lik oranla satış birimleri ve gölgelik elemanı, % 1'lik oranla ise yönlendirme tabelası, sanat öğeleri, bisiklet parkı ve çocuk oyun elemanı izlemektedir. Meydanda % 15'lik oranla ise hiçbir kent mobilyası eklenmek istenmemektedir. Bu durumda çöp kutusunun eksikliği açık olarak görülmektedir.

- Meydandaki kent mobilyalarının içinde bulundukları tarihi çevre ile uyumuna bakıldığında, mevcut kent mobilyaları % 51'lik oranla uyumlu bulunmazken, % 39'luk oranla uyumlu bulundukları görülmektedir. Kent mobilyaları % 10'luk oranla ise tarihi çevre ile biraz uyumlu bulunmuşlardır. Buradan kent mobilyalarının estetik yönüne

de dikkat edilmesi gerektiği anlaşılmakta ayrıca kent mobilyalarının bulunduğu çevre ile uyumlu olmasının da önemli olduğunu göstermektedir.

- Yapılan çapraz karşılaştırmalardan elde edilen bulgular ise:

- Meydanı ziyaret edenlerin yaş grupları ile meydanı tercih etme sebebi ilişkisine bakıldığında, ziyaret yaşı büyüdükçe, meydanı tercih etme sebebinin tarihi bir çevre olmaktan, yeşil bir çevreye doğru kaydığı görülmektedir. Ayrıca meydanı diğer tercih etme sebepleri olan dinlenme amacı, ışık gösterisi, meydanın renkli bir ortam olma özelliği, namaz kılmak, iş için ya da arkadaşlarla buluşmak için sebepleri ile yaş grupları arasında herhangi bir çarpıcı ilişki olmadığı görülmektedir.
- Meydanı ziyaret etme sıklığının meydanı tercih etme sebebi ile olan ilişkisine bakıldığında, meydanı ilk kez ziyaret edenler ile meydanı seyrek ziyaret edenlerin meydanı tercih sebebi tarihi bir çevre iken, meydanı daha sık ziyaret edenlerin tercih sebeplerinin daha çok yeşil bir çevre olduğu görülmektedir. Meydanı tercih sebebi ziyaret sıklığına paralel olarak tarihi bir çevreden yeşil bir çevre görmeğe doğru kaymaktadır. Bunun dışında diğer tercih sebepleri ile ziyaret sıklığı arasında göze çarpıcı bir ilişki görülmemektedir.
- Ziyaretçilerin eğitim düzeylerinin kent mobilyası kavramını bilme ile ilişkisine bakıldığında, eğitim düzeyi arttıkça kent mobilyası kavramının bilme oranının da arttığı görülmektedir.
- Ziyaretçilerin eğitim düzeyleri ile meydana eklenmesi istenen kent mobilyası ilişkisine bakıldığında, yüksek okul, lise ve dengi okul mezunlarının eklenmesini istedikleri kent mobilyasının çöp kutusu olduğu görülmekte, okur-yazar olmayan, okur-yazar, ilk ve orta okul mezunlarında ise böyle bir ihtiyaç görülmemektedir. Yani eğitim düzeyi arttıkça, çevre temizliği bilinci de artmakta ve kent mobilyası ihtiyacı olarak çöp kutusu talebi gelmektedir.
- Ziyaretçilerin eğitim düzeyleri ile kent mobilyalarının içinde bulundukları tarihi çevre ile uyumu ilişkisine bakıldığında, ziyaretçilerin eğitim düzeyi arttıkça, meydana kent mobilyaları tarihi çevre ile uyumsuz bulunmaktadır. Dolayısıyla eğitim düzeyi azaldıkça mobilyalar tarihi çevre ile uyumlu bulunmaktadır.
- Ziyaretçilerin meydanı ziyaret etme sıklığı ile meydana kent mobilyalarının içinde bulundukları tarihi çevre ile uyumu ilişkisine bakıldığında, meydana ilk kez gelenlerin kent mobilyalarını tarihi çevre ile uyumlu buldukları görülürken, meydanı ziyaret etme sıklığı arttıkça kent mobilyalarının tarihi çevre ile uyumsuz bulunduğu görülmektedir.

- Meydanın tercih edilme sebebi ile meydandaki kent mobilyalarının içinde bulundukları tarihi çevre ile uyumu ilişkisine bakıldığında, tarihi bir çevre görmek için gelenlerin daha çok uyumlu buldukları, bunun yanında yeşil bir çevre görmek için gelenlerin uyumsuz buldukları görülmektedir. Bunun yanında, meydana dinlenmek, çocukları getirmek, yemek molası vermek amacıyla ve renkli bir ortam olduğu için, mecburen, arkadaşlarla buluşmak ya da evi yakın olduğu için gelenler meydandaki kent mobilyalarını bulundukları tarihi çevre ile uyumsuz buldukları görülmektedir.

Yapılan anket çalışmasının sonucunda meydana ziyaret etme sıklığına, meydana tercih etme sebebine ve eğitim düzeyine bakılmaksızın meydandaki en sık kullanılan ve en memnun olunan kent mobilyasının sırasıyla oturma elemanı ve su ögesi olduğu görülmüştür. Diğer kent mobilyaları hakkında ise bu şekilde belirgin sonuçlar görülmemektedir.

Ayrıca ziyaret sıklığına ve meydana tercih sebebine bakılmaksızın en çok eklenmesi istenen kent mobilyasının çöp kutusu olduğu görülmektedir.

Sultanahmet Meydanı'nı ziyaret eden insanların temel amaçlarının tarihi bir çevre görmek olduğu amacı baz alındığında, çevresinde bir çok tarihi eser bulunan meydana gezen insanların temel ihtiyaçlarını bir şekilde karşılayan elemanların rengi, biçimi, dokusu, görselliği ya da niceliği konusunda irdeleyici olmadıkları, çoğunlukla ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadıkları ile ilgilendikleri görülmektedir.

Sultanahmet Meydanı'ndaki kent mobilyaları konusunda da Maslow'un ihtiyaçlar sıralamasında belirttiği aynı hiyerarşik durum görülmektedir. İnsanlar oldukça büyük olan meydana ve çevresini gezip, dolaştıktan sonra yorulmakta ve acıkmaktadırlar. Yorgunluklarını atmak için oturma elemanı aramakta, karınlarını doyurmak için satış birimlerine yönelmekte ya da ellerinde biriken çöplerini atmak için çöp kutusu aramaktadır. Ancak bu gibi temel ihtiyaçlarını giderdikten sonra elemanın formu, malzemesi ve estetiği ya da elemanın içinde bulunduğu tarihi çevre ile uyumunu sorgulamaktadır.

Sultanahmet Meydanı'nda, ziyaretçilerle meydandaki kent mobilyaları hakkında yapılan anket çalışmasında da aynı durumun olduğu sonucuna varıldığı görülmektedir. Kent mobilyaları sadece ihtiyacı karşılamak için aranmakta fakat işlevselliği ve tarihi doku ile uyumuna ancak ihtiyaç karşılandıktan sonra bakılmaktadır.

Bu durumda, alt hipotez olarak ortaya konan "tarihi açık alanlarda kullanılan kent mobilyalarında işlevsellik ve tarihi dokuya uygunluk aynı anda sağlanmalıdır" alt hipotezinin Sultanahmet Meydanı örneğinde incelenmesinde Sultanahmet

Meydanı'ndaki kent mobilyalarında ihtiyacın karşılanması ön plana çıktığı, ancak bunda bile bazı eksikliklerin bulunduğu görülmektedir.

6. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Günümüzde kültürel süreklilik giderek önem kazanmakta ve tarihi kentsel alanlara duyulan ilgi artmaktadır. Kültürel süreklilik sadece tarihi alanlardaki eserlerin bakımları, restorasyon çalışmaları olarak ele alınmamalı, tarihi dokunun etrafında oluşturulmuş açık alanlardaki donatı elemanları ile de sağlanmalıdır. Kent mobilyaları, insanların çeşitli ihtiyaçlarını karşılarken, kent kimliğinin belirlenmesinde de önemli rol oynamaktadırlar. Özellikle Avrupa'daki birçok ülkede, kentin sembolü haline gelmiş kent mobilyalarından, mobilyalarıyla anılan şehirlerden söz etmek mümkündür.

Bu çalışmada araştırmaya ışık tutması açısından Fransa'da Paris, İtalya'da Roma ve İngiltere'de Londra şehirlerinin tarihi meydanları ve bu meydanlarda kullanılan şehir mobilyaları örnek olarak incelenmiştir. Bu şehirlerin ve şehirlerdeki meydanların seçiminde bazı ortak özellikler aranmıştır.

Şehirler için ortak özellik, tümünün Avrupa'nın köklü medeniyetlerine sahip ülkelerinin başkentleri olmaları ve çok turist çeken şehirler olmalarıdır. Kent mobilyaları tarihsel olarak İngiltere'de kullanılmaya başlanmış, daha sonra Fransa'da bulvar kavramının ortaya çıkışı ile Avrupa'da da yayılma göstermiştir. Bu nedenlerle ilk kent mobilyası örneklerinin görüldüğü şehirler olarak Paris ve Londra seçilmiştir.

Meydanların ortak özellikleri olarak ise bulundukları şehirlerde, zamanında ya da günümüzde önemli bir merkez olmaları, hepsinin çevresinin, yapıldığı zamanın önemli mimari yapılarıyla çevrili olması, hepsinin içinde yer alan en önemli kent mobilyalarının aynı zamanda sanat eserleri olması olarak sayılabilir.

Roma'daki meydan Sultanahmet Meydanı gibi eskiden bir stadyum iken zamanla günümüzdeki haline gelmiş, önemli olaylara sahne olmuştur. Paris ve Roma örneklerinin her ikisinde de sanat ögesi olarak obelisk bulunmaktadır. Tüm bu özellikleri sebebiyle Paris, Roma ve Londra meydanları örnek olarak seçilmiş ve bu meydanlardaki kent mobilyalarının incelenmesiyle ortak özellikler çıkarılmaya çalışılmıştır.

Bu verilerin ışığında İstanbul'un tarihi merkezi haline gelmiş Sultanahmet Meydanı'ndaki kent mobilyaları incelenmiş, alanda yapılan gözlem ve tespitler dışında, meydanı ziyaret eden ve rast gele seçilen yetmiş beş kişi ile anket çalışması yapılarak meydandaki kent mobilyalarıyla ilgili değerlendirme yapmaları istenmiştir.

Sultanahmet Meydanı'nda yapılan gözlem ve tespitler sonucunda:

- Zemin kaplamalarında malzeme birliği görülmediği, homojenlik olmadığı, bunun da meydanın tarihsel kimliğine uygun düşmeyerek görsel kaliteyi bozduğu,
- Meydanın genelinde görülen dökme demirden yapılmış beyaz boyalı, cam armatürlü aydınlatma elemanlarının genel olarak çevreye uyum sağladığı, sadece dikilitaşların bulunduğu parkta kullanılmış olan yeşil ayaklı demir aydınlatmaların konumlandırılma yerlerinin uygunsuz, biçimlerinin ise tarihi çevre ile uyumsuz olduğu,
- Meydanda kullanılan oturma elemanlarının İstanbul'un herhangi bir parkında kullanılan banklardan farklı olmadığı ve ne tarihi çevre ile ne de meydandaki diğer kent mobilyaları ile uyum sağlamadığı,
- Meydandaki tek üst örtü elemanının, konum ve malzeme açısından çevreye uyum sağladığı, fakat son derece bakımsız olması nedeniyle meydana yakışmayan bir görünüm sergilediği,
- Alman Çeşmesi dışında tek su ögesi olarak görülen fıskiyeli süs havuzunun, kent mobilyası olarak, hem form, hem de fonksiyon olarak oldukça uygun olduğu,
- Meydanda bulunan yönlendirme tabelaları ve bilgilendirme levhalarının meydanın bütününde yeterli sayıda olduğu, fakat tüm tabela ve levhalarının, ne kendi aralarında ne de birbirleri ile uyumlu olmadıkları,
- Meydandaki satış birimleri ve ATM makinelerinin yeterli sayıda oldukları, yalnız bu kent mobilyalarının konumlandırılmalarının doğru olmadığı, özellikle satış birimlerinin üç parktan oluşan meydanın değişik yerlerine rastgele konuldukları ve alanda bir zonlama olmadığı,
- Meydandaki yeşil alanların ise tüm kent mobilyalarının arasında en uygun, en bakımlı ve görsel kaliteyi en çok arttıran elemanlar olduğu, ayrıca tüm yeşil alanların meydandaki görsel kaliteyi bozan çarpıklıkların göze batmasını engelleyen elemanlar olduğu saptanmıştır.

Sonuç olarak, meydanın bütününde kent mobilyalarını oluşturan elemanlar arasında bir dil birliği olmadığı, yeşil alanlar hariç, hemen hemen tüm kent mobilyalarında

genel bir bakımsızlık olduğu ve bu açıdan da yerleşmiş bir sistemin oturmamış olduğu ve bu denli büyük olan ve çok ziyaretçi çeken bir meydanın en büyük ihtiyaçlarından biri olan çöp kutularının olmadığı saptanmıştır.

Sultanahmet Meydanı'ndaki kent mobilyalarının kullanıcılar tarafından değerlendirilmesi sonucunda ise:

- Kent mobilyalarından en çok kullanılan mobilya oturma elemanları iken en memnun olunanların oturma, su ve sanat öğeleri olduğu,
- Özellikle kent mobilyalarından çöp kutusunun eksikliğine değinildiği,
- Kent mobilyalarındaki tahribatın büyük oranla eğitimsizlikten kaynaklandığı,
- Bakım ve onarım çalışmalarının yapılmadığının izlerinin kent mobilyalarında görüldüğü,
- Tüm kent mobilyalarına bakıldığında, mobilyaların kullanıcılar tarafından yetersiz bulunduğu,
- Meydandaki kent mobilyalarının büyük oranla içinde bulunduğu tarihi doku ile uyum sağlamadığının düşünüldüğü görülmüştür.

Buradan da anlaşılacağı gibi kent mobilyalarının bakım – onarım, yeterliliklerinde ve tarihi doku ile uyumunda bazı eksiklikler bulunmaktadır. Burada yapılacak çalışmalarda öncelikle bu eksikliklerin giderilmesi, daha sonra ise estetik değerlerin ön plana çıkacağı, içinde bulunduğu tarihi alan ile uyum gösteren kent mobilyalarının tasarlanması gerekmektedir.

Yerinde yapılan tespitlerden ve kullanıcıların değerlendirmelerinden, İstanbul gibi içinde hem modern açık alanlar hem de tarihi açık alanlar barındıran bir kentte kent mobilyalarının aynı kimliğe ve karaktere sahip olmamaları gerektiği anlaşılmaktadır.

Tam tersine gerek tarihi özellikleri, gerek coğrafi konumu ve sosyal nitelikleri açısından gerekse kentleşme durumu dikkate alındığında kentin farklı bölgelerine farklılaşan kent mobilyaları tasarlanması daha doğru olacaktır. Bu açıdan İstanbul'un tarihi ve özel bölgelerine uygun öneriler getirilmelidir.

Kent mobilyalarının kentsel mekandaki görsel etkisi çok önemlidir. Bu nedenle bu elemanların hem tek tek hem de grup olarak tasarımı ve bunların kentsel peyzajda bütünleşmesi sağlanmalıdır.

Tarihi bir açık alana, onunla hiçbir uyum sağlamayan yeni tasarımlar ve renkler yerleştirilmesi yalnız görsel bir kirlilik yaratmakla kalmamakta, aynı zamanda tarihi bölgenin kimliğini de zedelemektedir.

Sonuç olarak Sultanahmet Meydanı'ndaki kent mobilyaları incelendiğinde bakım onarım problemlerinin giderilmesi dışında böyle bir meydana yer alan kent mobilyalarında dikkat edilmesi gerekenler 5 ana başlık altında toplanabilir:

- Kent mobilyalarının birbirleri ile uyum içinde olmalarının yanı sıra içine bulunduğu çevre ile de uyum içinde olmaları gerekmektedir.
- Kent mobilyaları mevcut düşünülen işlevlere uygun olma özelliklerinin yanında, içinde yer alacağı çevrenin karakterlerini de yansıtmalıdır.
- Günümüzde tasarlanacak olan kent mobilyaları, kullanılacak bölgenin tarihi gelişiminden izleri ve esintileri vermeli fakat eskiyi kopya etmemelidir.
- Kent mobilyalarında alt yapı noksanlığından kaynaklanan hatalara olanak vermemeli, alt yapı oluşturulamıyorsa, çevrenin kimliğini zedelemekten bu problemin çözülmesine çalışılmalıdır.
- Tasarım problemini, sadece "kültürün ve tarihin sürekliliğini sağlayacak elemanlar üretmek olarak görmemeli", tasarımcının aynı zamanda eğitici olduğu unutulmamalıdır. Tarihi açık alanlarda kullanılan kent mobilyalarının aynı zamanda insanları eğitici yanlarının da bulunması gerektiği göz ardı edilmemelidir.

KAYNAKLAR

- Aksu, V.**, 1998. Kent Mobilyalarının Yer Aldıkları Mekanlara Etkileri, *Yüksek Lisans Tezi*, K.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Aktan, C.C.**, 1999. 2000'li Yıllarda Yeni Yönetim Teknikleri (4): İnsan Mühendisliği. Tügiad Yayını, İstanbul.
- Altınçekiç, H.**, 2003. Peyzaj Tasarımında Kent Mobilyaları ve Kalite Beklentileri, *II. Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu*, Harbiye, İstanbul, Türkiye, Nisan 24-27.
- Ana Britanica**, 1987. Cilt: 2
- Arcan, F.E., Evci, F.**, 1992. Mimari Tasarıma Yaklaşım I, Bina Bilgi Çalışmaları, İki Yayınevi, İstanbul.
- Asatekin, M.**, 2001. Kentin Kurumsal Kimliği ve Kentin Donatımında Eşgüdüm. *I. Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu*, İstanbul, Türkiye, Mayıs 9-11.s: 57-61.
- Aslantaş, A.** 1998. Kentsel Mekan Karakterinin Peyzaj-Mekan Orgaizasyonu Açısından Değerlendirilmesi ve Sultanahmet Meydanı Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*, İ.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ashley, P.**, 2002. Hard Furnishings - Street Furniture, Everyman Publishers Plc in association with English Heritage, London.
- Auzelle, R.**, Document D'Urbanism, Freal & Cie. 4rue des Beaux-Arts, Paris
- Aydın, R.** 2000. Doğu Roma'dan Bizans'a, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e...Eminönü, Eminönü Bülteni, 1, 4.
- Bakan, K., Konuk, G.**, 1987. Türkiye'de Kentsel Dış Mekanların Düzenlenmesi, Tübitak Yayınları.
- Barabesi, M.**, 2003. Historical City Center, *II. Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu*, Harbiye, İstanbul, Türkiye, Nisan 24-27.
- Boz, Bora., Beyaztaş Fatma Yücel**, <http://www.ttb.org.tr/STED/sted0301/5.html>
- Celbiş, Ü.**, 2001. Ürün-Kullanıcı İlişkileri Bağlamında Kent Mobilyaları ve İşlevleri, *I. Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu*, İstanbul, Türkiye, Mayıs 9-11.s: 175-178.
- Coffield, F.**, 1991. Vandalism & Graffiti: The State of The Art, Calouste Gulbenkian Foundation, London.
- Çelik, Z.**, 1986. The Remaking of Istanbul, Portrait of an Ottoman City in the Nineteenth Century, University of Washington Press, Seattle and London.
- Çelik, Z.**, 1998. Değişen İstanbul, 19.yüzyılda Osmanlı Başkenti. Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Çokar, A.** 1994. Kent Mobilyaları- Çöp Kutuları, İstanbul- Fenerbahçe Bölgesi'nde Bir Değerlendirme Çalışması, *Yüksek Lisans Tezi*, İ.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çubuk, M., Yüksel, G., ve Karabey, H.**, 1978, Yapılanmamış Kentsel Kamusal Dış Mekanlar, *Yapı Dergisi*, 30, 69.

- Design Council**,. 1976. Street Furniture From Design Index, Design Council.
- Doğan, N. ve Erhan, İ.**, 1987. Endüstri Ürünleri Tasarımında Kent Mobilyaları, Tübitak Yayınları.
- Eckbo, G.** 2001. Elements&Total Concept of Urban Street Furniture Design, Graphic-sha Publishing Co., Ltd.
- İstanbul Büyük Şehir Belediyesi**,. 2002. Eminönü Sultanahmet Meydanı Alemdar Caddesi ve Yakın Çevresi Rehabilitasyon Projesi, Tarihsele Araştırma Raporu.
- İstanbul Büyük Şehir Belediyesi**,. 2002. Eminönü Sultanahmet Meydanı Alemdar Caddesi ve Yakın Çevresi Rehabilitasyon Projesi, Analitik Etüd Raporu.
- Karaman, E.** 2000. Kent Mobilyalarının Etkin Kullanım Alanı Olarak Parkların İncelenmesi. Maçka Demokrasi ve Bakırköy-Samatya Sahil parkı, *Yüksek Lisans Tezi*, İ.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kaya, E.** 2002. Sokak Mobilya Tasarımının Otobüs Durakları Üzerine Bir İrdeleme Çalışması. *Yüksek Lisans Tezi*, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, İzmir.
- Kılıçoğlu, S., Araz N. ve Devrim, H.**, 1987. Meydan Larousse Cilt:1, Meydan Yayınevi, Cağaloğlu.
- Kıran, A., Akıncı, F.N. ve Baytin, Ç.**, 2003. **Tarihi Kentlerde Kimlik ve Kent Mobilyası Tasarımı-Seçimi**, *II. Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu*, Harbiye, İstanbul, Türkiye, Nisan 24-27.
- Marcus, C.C. and Francis. C.**, 1998. People Places. Design Guideline for Urban Open Spaces. John Wiley.
- Moatti, C.**, 2003. Rome, EverymanGuide, Everyman Publishers Plc., London
- Moughtin, C.** 1992. Urban Design: Street and Square, Butterworth-Heinemann Ltd. Linacre House, Oxford.
- Nayim, N., Cengiz, B., Sarı, Y. ve Kapuci, C.**, 2003. Bartın Tarihi Kent Kimliğinde Kent Mobilyaları, *II. Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu*, Harbiye, İstanbul, Türkiye, Nisan 24-27.
- Ok, V.**, 1989. *Kamu Mekanları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu*, İstanbul, Türkiye, Mayıs 15-16.s: 85-91.
- Özsezgin, K.**, 1991. Başkent Anıt ve Heykelleri, *Peyzaj Mimarisi Dergisi*, **30**, 75-76.
- Öztekin, K., Demirarslan, D., Bilgiç, E. ve İlter, T.**, 2003. Tanzimattan Günümüze Fiziksel Çevre Düzenlemesi ve Fiziksel Çevre Kurucu Öğelerin Gelişimi, *II. Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu*, Harbiye, İstanbul, Türkiye, Nisan 24-27.
- Öztekin, K., Demirarslan, D., Bilgiç, E. ve İlter, T.**, 2003. Kentleşme, Kent Kimliği, Tarihi Kent ve Kent Mobilyaları İlişkisinin İzmit Örneğinde İncelenmesi, *II. Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu*, Harbiye, İstanbul, Türkiye, Nisan 24-27.
- Phillips, L.E.**, 1996. Parks: Design and management, McGraw Hill Book Co., New York.
- Poisson, M.**, 1999. The Monuments of Paris, I.B.Tauris & Co.Ltd., London
- Sağsöz, A., Aksu, V., Özgü, Ö., Gedikli, R.**, 1997. Kent Mobilyaları ve Kullanıcı Tercihleri, *Yapı Yaşam '97 Fuar ve Kongresi, Habitat II'nin Ardından Mimarlık ve Şehircilikte Hedefler ve Stratejiler*, Bursa, Türkiye, Mayıs 20-25, s.105-124.
- Seyrek, H.**, Bir Kent Mobilyasını Biçimlendiren Faktörler, *Tasarım Dergisi*, **27**, 9.
- Skinner, B.F.**, 1953. Science and Human Behavior, Free Pres, Collier-Macmillan Limited New York.

Slavson, S.R., 1965. Reclaiming The Delinquent: By Para- Analytic Group Psychotherapy and The Inversion Technique, The Free Press, Collier-Macmillan Limited, New York.

Tekeli, İ. 1994. Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi Cilt:1, Tarih Vakfı.

Tekeli, İ. 1994. Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi Cilt:7, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı ortak yayını.

The World Book Encyclopedia, 20, 1982. World Book-Childcraft International, Inc., Chicago.

Turgut, N. 1999. Meydanlarda Çevresel Zenginlik ve Görsel Uyum Analizi: Sultanahmet Meydanı Üzerinde Bir İnceleme. *Yüksek Lisans Tezi*, İ.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Ward, C., 1973. Vandalism, First Published, Architectural Press, London.

Yaylalı, S. 1998. Kent Mobilyaları Tasarımında Kullanılabilecek Kavramsal Bir Model, *Yüksek Lisans Tezi*, İ.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yıldırım, A. 2000. Kamusal Alanlarda Vandalizm, *Yüksek Lisans Tezi*, K.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Yıldızcı, A.C., 2001. Kent Mobilyaları Kavramı ve İstanbul'daki Kent Mobilyalarının İrdelenmesi, *1. Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu*, İstanbul, Türkiye, Mayıs 9-11.s: 29-33.

Zülfikar, C. 1998. Kent Mobilyalarının Kullanım İlişkileri. *Yüksek Lisans Tezi*, İ.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

<http://www.recresource.com/furniture/dumor.html>

<http://www.knockhatch.com>

<http://www.southampton.com>

<http://www.velopa.com/>

<http://www.izmirliyiz.com/>

<http://www.aviewoncities.com/gallery/paris/eiffeltower.htm>

<http://www.shirazi.org.al/imges/monument.jpg>

http://www.radikal.com.tr/veriler/2003/10/14/ haber_91999.php

<http://staoks.msnbc.com/local/ktuu/images/1101-vandalism.jpg>

<http://www.co.blm.gov/lawenf/lawenfpics/vandalism.JPG>

<http://www.cs.berkeley.edu/~efros/photos/I-House/outdoors/XMass%20in%20SF/minor%20vandalism.jpg>

<http://www.24carat.co.uk/ images/vandalism30apr1999small.jpg>

<http://www.paynesvillearea.com/News/HeadlinesArticles/archives/062399/art/mailboxes.jpg>

<http://www.prefecture-police-paris.interieur.gouv.fr/circuler/Images/autocars/concorde.jpg>

<http://www.cybevasion.fr/lib/photos/75/place-de-la-concorde.jpg>

<http://kr.travel.yahoo.com/images/cdg12.jpg>

http://www.rosenweb.com/ZviRosen/france_pictur/Parisian%20Circle.jpg

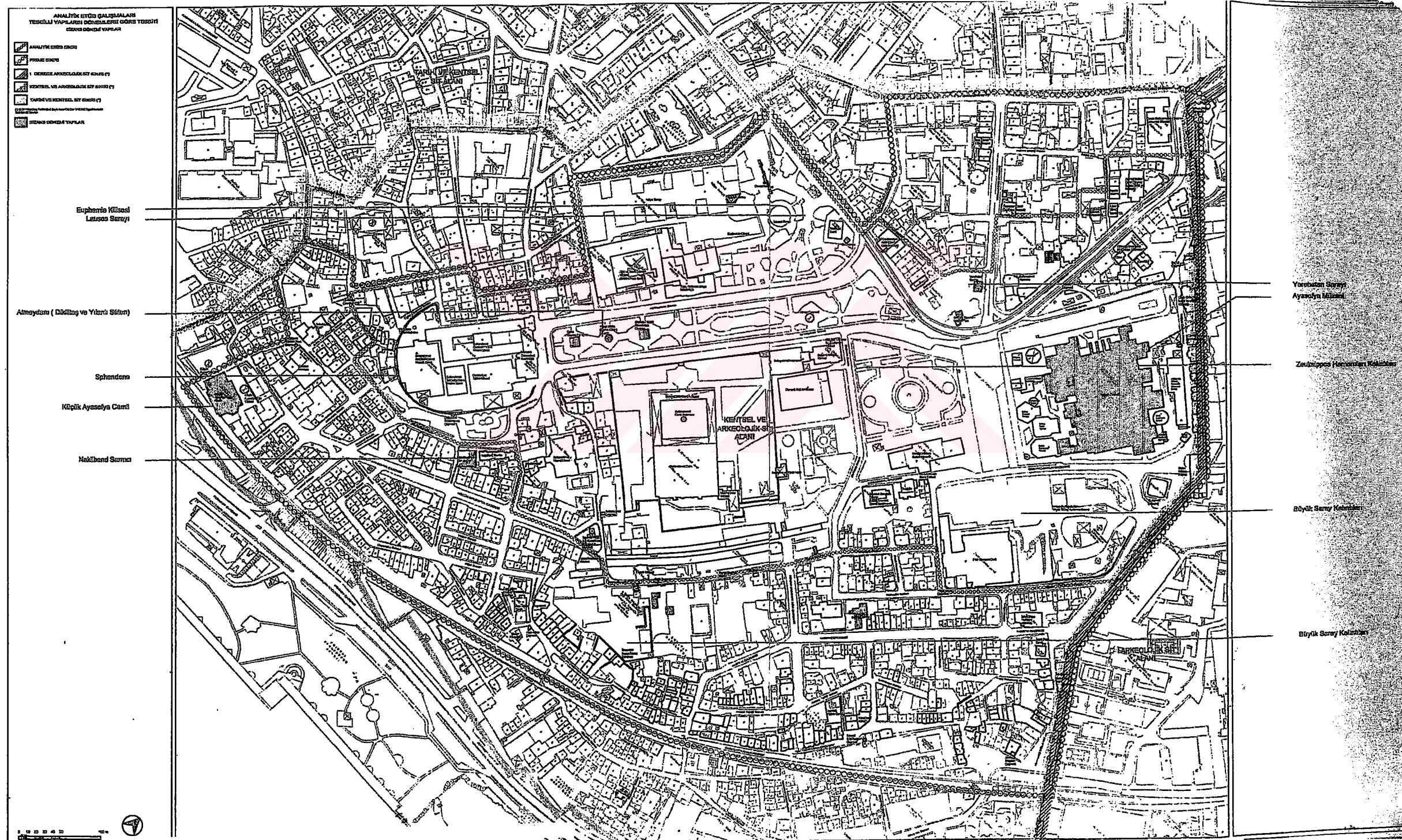
www.italyberguide.com/Geography/cities/rome2000/H54.htm

<http://ist-socrates.berkeley.edu/~cls180/Week12/472.jpg>
http://www.margaretvisser.com/Agnese_images/SA_inagone.jpg
<http://www.culturageneral.net/arquitera/arquitec/jp/santagne.jpg>
<http://usc.edu/dept/architecture/slide/ghirardo/CD2/41-CD2.jpg>
http://www2.siba.fi/~kkoskim/roma/pages/215_005B.HTM
<http://www.selectitalia.com>
http://cocow.romacivica.net/viacenede/newspaper_2000/05_page_2/image004.jpg
<http://www.romeguide.it/MONUM/VIE/navona/Piazza2.jpg>
<http://www.romaspqr.it/ROMA/fontanadeifiumi.jpg>
http://www2.siba.fi/~kkoskim/roma/pages/215_002B.HTM
<http://www.romephotos.com/lowres/2637.jpg>
<http://jim.rees.org/ca02/0350.jpg>
<http://www.fongie.com/rome/rome26.jpg>
<http://italybedbreakfastour.it/cache/navona.jpg>
<http://www.ramaspqr.it/ROMA/fontana deifiumi.jpg>
http://haka.iki.fi/matkailu/images/roma/P7090054_large.jpg
<http://www.gailmartin.com/Italy/PB150015.JPG>
<http://www.members.aol.com/Sokamoto31/navona.htm>
<http://www.cavazzi.com/roman-empire/tours/rome/Picture/piazza-navona-02.jpg>
http://www2.siba.fi/~kkoskim/roma/pages/371_027B.HTM
<http://www.nationalgallery.org.uk/what/new/ewp.htm>
<http://webpages.marshall.edu/~vinson5/englandpics.html>
<http://www.freefoto.com/preview.jsp?id=31-22-6>
<http://www.photoguide.to/london/trafalgarsquare.html>
<http://www.photoguide.myqth.com/film32/small/Dscn2143.jpg>
<http://speel.demon.co.uk/pic3/fc0711.jpg>
<http://www.meyersound.com/news/regional/images/trafalgar.jpg>
<http://www.elmundoviajes/especiales/2002/02/reinounido/imagenes/trafalgar.gif>
http://users.ravan.edu/~polikar/GIFS/ayasofya_muzesi.jpg
<http://www.math.umn.edu/~alayont/turkiye/marmara/ayasofya2.jpg>
<http://www.stmonica.org/rome/sept9/Monday%20sept%209th%20019.jpg>

EK A

SULTANAHMET MEYDANI'NDAKİ TESCİLLİ YAPILARIN DÖNEMLERE GÖRE
TESBİTİ – BİZANS DÖNEMİ YAPILARI

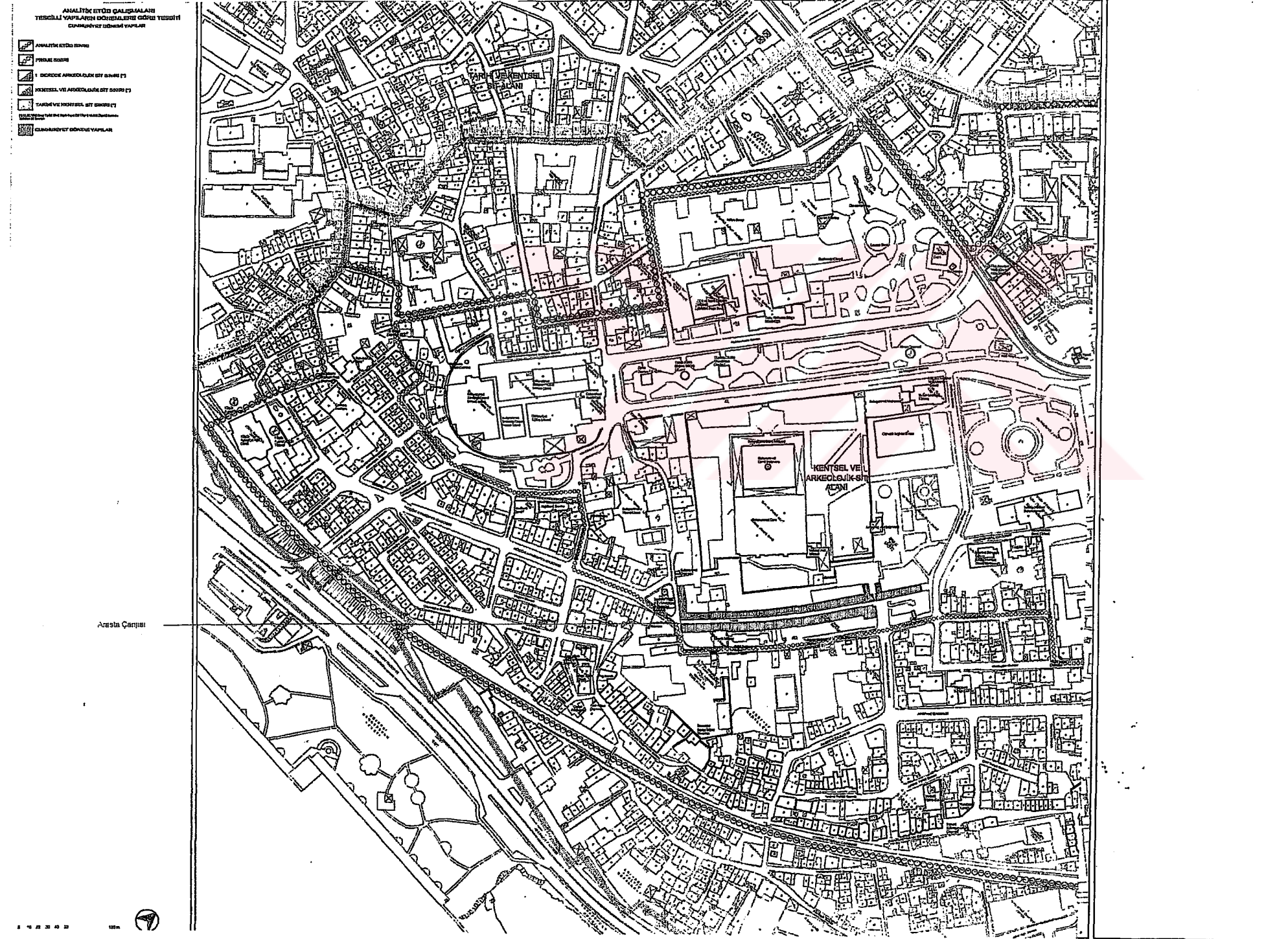
SULTANAHMET MEYDANI'NDAKİ TESCİLLİ YAPILARIN DÖNEMLERE GÖRE TESBİTİ – OSMANLI DÖNEMİ YAPILARI

EK C

**SULTANAHMET MEYDANI'NDAKİ TESCİLLİ YAPILARIN DÖNEMLERE GÖRE
TESBİTİ – CUMHURİYET DÖNEMİ YAPILARI**

EK D

**SULTANAHMET MEYDANI'NIN KENT MOBİLYALARI-KULLANICI İLİŞKİSİ
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

I. Kullanıcıların sosyo-demografik yapılarını belirleyen sorular:

1. Cinsiyetiniz?
a. Kadın b. Erkek
2. Yaşınız?
a. 0-14 b. 15-24 c. 25-34 d. 35-44
e. 45-60 f. 60 yaş üzeri
3. Eğitim düzeyiniz?
a. Okur-yazar b. İlkokul c. Orta okul d. Lise ve dengi
e. Yüksek okul f. Okur-yazar değil
4. Mesleğiniz?
a. Öğrenci b. Memur c. Serbest Meslek
d. Ev Hanımı e. İşsiz f. Emekli
5. Medeni durumunuz?
a. Evli b. Bekar
6. Oturduğunuz yer?
a. İstanbul içi b. İstanbul dışı

II. Sultanahmet Meydanı ve kullanımı ile ilgili sorular

7. Meydana gelmek için kullandığınız araç?
a. Yaya olarak b. Toplu taşıma aracı ile c. Özel arabam ile
8. Meydana hangi mevsimde daha sık geliyorsunuz?
a. İlkbahar b. Yaz c. Sonbahar d. Kış e. Her mevsim
f. Sık gelmiyorum
9. Meydanı ne zamanlar kullanmayı tercih ediyorsunuz?
a. Hafta içi b. Hafta sonu c. Her zaman
10. Meydanı hangi saatler arasında kullanmayı tercih ediyorsunuz?
a. Sabah(08-11) b. Öğlen(11-14) c. İkinci(14-17)
d. Akşam(17-20) e. Gece(20-)
11. Meydanı ne sıklıkla ziyaret ediyorsunuz?
a. Her gün b. Haftada 1'den fazla
c. Haftada 1 d. Ayda 2-3kez e. Ayda bir f. İlk kez
g. İşim düştükçe h. Ayda 1'den az
12. Sultanahmet Meydanı'nı tercih etmenizin sebebi nedir?

a.Tarihi çevre	b.Yeşil çevre görmek	
c.Dinlenmek	d.Çocuklar için	e.Yemek molası
f.Işık gösterisi	g.Renkli ortam	h.Namaz kılmak
j.Mecburen	k.İş için	l.Arkadaşlarla buluşma
m. Evim yakın		

III. Kent mobilyaları ile ilgili sorular

14. Kent mobilyasının anlamını biliyor musunuz?
a. evet b.Hayır
15. Burada en sık kullandığınız kent mobilyasının adını söyleyiniz
a.Oturma elemanı b.Çöp kutusu c.Su ögesi
d.Aydınlatma elemanı e.Yönlendirme tabelaları f. Büfeler
g. Hiçbiri
16. En memnun olduğunuz kent mobilyası nedir?
a.Oturma elemanı b.Çöp kutusu c.Su ögesi
d.Aydınlatma elemanı e.Yönlendirme tabelaları f. Büfeler
g. Izgaralar h. Korkuluklar j. Sanat öğeleri
k. Hiçbiri l. Hepsi m.Yeşil öğeler
n. Üst örtü elemanı
- 17.En memnun olmadığınız kent mobilyası nedir?
a.Oturma elemanı b.Çöp kutusu c.Su ögesi
d.Aydınlatma elemanı e.Yönlendirme tabelaları f. Büfeler
g. Izgaralar h. Korkuluklar j. Sanat öğeleri
k. Hiçbiri l. Hepsi m. Üst örtü ele.
n.Yeşil öğeler
18. Sizce parktaki kent mobilyaları yeterli mi?
a.Evet b.Hayır c.Fazla bile
- 19.Sizce kent mobilyaları neden tahrip ediliyor?
a.Eğitimsizlik-bilgisizlik b. Ruhsal bozukluk c.Sahiplenmemekten
d.Denetimsizlik e.Bakımsızlık f.Bilmiyorum
20. Meydan yeniden düzenlense hangi mobilyanın kaldırılmasını istersiniz?
a. Oturma elemanı b.Çöp kutusu c.Su ögesi
d.Aydınlatma elemanı e.Yönlendirme tabelaları f.Büfeler
g.Izgaralar h.Korkuluklar j.Sanat öğeleri
k.Zemin Kaplaması l.Bisiklet Parkı m.Üst örtü El.
n. Hiçbiri o.Yeşil öğeler p.Çocuk oyun el.
21. Meydan yeniden düzenlense hangi mobilyanın eklenmesini istersiniz?
a. Oturma elemanı b.Çöp kutusu c.Su ögesi
d.Aydınlatma elemanı e.Yönlendirme tabelaları f.Büfeler
g.Izgaralar h.Korkuluklar j.Sanat öğeleri
k.Zemin Kaplaması l.Bisiklet Parkı m.Üst örtü El.
n. Hiçbiri o.Yeşil öğeler p.Çocuk oyun el.
- 22.Sizce kent mobilyaları bulunduğu çevre ile uyumlu mu?
a.Evet b.Hayır c.Biraz

ÖZGEÇMİŞ

Eda Yıldırım, 1972 yılında İstanbul'da doğdu. Orta ve lise öğrenimini Notre Dame de Sion Fransız Kız Lisesi'nde tamamladı. 1992 yılında Trakya Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'ne girdi. Lisans eğitimi boyunca çeşitli özel şirketlerde şantiye ve büro çalışmalarında bulundu. 1996 yılında iyi derece ile mezun olduktan sonra 2001 senesine kadar mimarlık çalışmalarını sürdürdü. 2001 yılında İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı Peyzaj Planlama Programı'nda yüksek lisans eğitimine başladı. Halen bir özel şirkette proje grubu şefi olarak mimarlık çalışmalarını sürdürmektedir. Fransızca ve İngilizce bilmektedir.

